

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2024/25: MJU1

Utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om anslag för 2025 inom utgiftsområde 20, som uppgår till ca 16,4 miljarder kronor. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag om vissa bemyndiganden om ekonomiska åtaganden samt om godkännande av en investeringsplan. Därmed avstyrker utskottet de alternativa budgetförslag som förts fram i motioner.

I betänkandet finns fyra särskilda yttranden (S, V, C, MP). Ledamöterna från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet avstår från ställningstagande när det gäller budgetbeslutet och redovisar i stället sina överväganden i särskilda yttranden.

Behandlade förslag

Proposition 2024/25:1 inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur.

Cirka 20 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2024/25.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Budgetprocessen i riksdagen	5
Betänkandets disposition	6
Utskottets överväganden.....	7
Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20	7
Regeringens hantering av riksdagens tillkännagivanden	13
Statens budget inom utgiftsområde 20	22
Särskilda yttranden	53
1. Statens budget inom utgiftsområde 20 (S).....	53
2. Statens budget inom utgiftsområde 20 (V)	57
3. Statens budget inom utgiftsområde 20 (C)	65
4. Statens budget inom utgiftsområde 20 (MP)	70
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	81
Propositionen	81
Motioner från allmänna motionstiden 2024/25	81
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens och motionärernas anslagsförslag	84
<i>Bilaga 3</i>	
Regeringens och motionärernas förslag till beställningsbemyndiganden.....	86

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Statens budget inom utgiftsområde 20

a) Anslagen för 2025

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 20 enligt regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:1 utgiftsområde 20 punkt 2 och avslår motionerna

2024/25:1938 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),

2024/25:2149 av Stina Larsson m.fl. (C),

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 111,

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 33,

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 1,

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkandena 59 och 189,

2024/25:3048 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 1,

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S) yrkandena 1, 6, 7, 17, 18, 64 och 70 samt

2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 56.

b) Bemyndiganden om ekonomiska åtaganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:1 utgiftsområde 20 punkt 3 och avslår motion

2024/25:3048 av Emma Nohrén m.fl. (MP) yrkande 2.

c) Godkännande av en investeringsplan

Riksdagen godkänner investeringsplanen för fastigheter och markanläggningar för 2025–2027 som en riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2024/25:1 utgiftsområde 20 punkt 1.

Stockholm den 5 december 2024

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Emma Nohrén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Emma Nohrén (MP)*, Martin Kinnunen (SD), Anna-Caren Säterberg (S)*, John Widegren (M), Joakim Järrebring (S)*, Staffan Eklöf (SD), Malin Larsson (S)*, Helena Storckenfeldt (M), Mattias Eriksson Falk (SD), Jytte Guteland (S)*, Marlène Lund Kopparklint (M), Stina Larsson (C)*, Victoria Tiblom (SD), Elin Nilsson (L), Sofia Skönnbrink (S)*, Andrea Andersson Tay (V)* och Magnus Oscarsson (KD).

* Avstår från ställningstagande, se särskilda yttranden.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens budgetproposition 2024/25:1 i de delar som gäller utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur och ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2024/25. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Motionsförslagen finns också i bilaga 1.

I bilaga 2 och 3 finns en sammanställning av regeringens förslag till anslag för 2025 och beställningsbemyndiganden samt de avvikelser från dessa som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet föreslår i sina respektive budgetmotioner.

Budgetprocessen i riksdagen

Rambeslutsprocessen

Budgetprocessen innebär bl.a. att riksdagen i ett första steg genom ett beslut fastställer en utgiftsram för varje utgiftsområde. Utgiftsramen anger det belopp som utgiftsområdets anslag högst får uppgå till (11 kap. 18 § tredje stycket riksdagsordningen).

Riksdagen har bifallit regeringens förslag och bestämt utgiftsramen för 2025 för utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur till 16 438 897 000 kronor (prop. 2024/25:1, bet. 2024/25:FiU1, rskr. 2024/25:49). I detta betänkande föreslår miljö- och jordbruksutskottet för riksdagen hur anslagen för utgiftsområdet ska fördelas inom utgiftsområdesramen. Riksdagens ställningstagande till anslag och bemyndiganden om ekonomiska åtaganden för utgiftsområdet ska göras genom ett enda beslut. Lagförslag som har en tydlig anknytning till statens budget ska också ingå i beslutet (11 kap. 18 § fjärde och sjätte styckena riksdagsordningen).

Uppföljning av regeringens resultatredovisning

Regeringen ska enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) lämna en redovisning i budgetpropositionen av de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat.

I utskottens uppgifter ingår att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut (4 kap. 8 § regeringsformen). Som en del i utskottens uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Riksdagen har beslutat om riktlinjer för bl.a. den löpande uppföljningen av regeringens resultatredovisning (framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21, rskr. 2005/06:333–335).

Utskottet har mot den bakgrunden gått igenom regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 i budgetpropositionen. Genomgången är ett

underlag för utskottets behandling av budgetpropositionen och för den fortsatta mål- och resultatdialogen med regeringen.

Betänkandets disposition

Betänkandet har disponerats så att regeringens resultatredovisning behandlas först följt av regeringens redovisning av tillkännagivanden inom utgiftsområde 20. Därefter behandlar utskottet de förslag i budgetpropositionen och de motionsförslag som gäller statens budget inom utgiftsområde 20 Klimat, natur och miljö.

Utskottets överväganden

Regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20

Propositionen

Miljömålssystemet

Regeringen redovisar att riksdagen har beslutat om målen för miljöpolitiken och att dessa är strukturerade i ett system som kallas miljömålssystemet (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10: MJU25, rskr. 2009/10:377). Målen omfattar

- ett generationsmål som anger inriktningen för den samhällsomställning som behöver ske inom en generation för att nå miljökvalitetsmålen
- miljökvalitetsmål som beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till
- etappmål som beskriver de samhällsomställningar som är viktiga steg för att nå generationsmålet och miljökvalitetsmålen.

Generationsmålet är det övergripande målet för miljöpolitiken och beskriver att vi till nästa generation ska lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Generationsmålets sju s.k. strecksatser förtydligar målets innebörd och visar vad miljöpolitiken ska fokusera på, nämligen att

- ekosystemen har återhämtat sig, eller är på väg att återhämta sig, och deras förmåga att långsiktigt generera ekosystemtjänster är säkrad
- den biologiska mångfalden och natur- och kulturmiljön bevaras och främjas och nyttjas hållbart
- människors hälsa utsätts för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva inverkan på människors hälsa främjas
- kretsloppen är resurseffektiva och så långt som möjligt fria från farliga ämnen
- en god hushållning sker med naturresurserna
- andelen fossilfri energi ökar och energianvändningen är effektiv med minimal påverkan på miljön
- konsumtionsmönstren av varor och tjänster orsakar så små miljö- och hälsoproblem som möjligt.

Vid sidan om generationsmålet har riksdagen beslutat om 16 miljökvalitetsmål:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt

6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv.

Regeringen har beslutat om etappmål inom miljömålssystemet. Etappmålen ska vägleda det konkreta arbetet för att nå miljökvalitetsmålen och generationsmålet. Riksdagen har beslutat om etappmål som ska öka takten i arbetet med att nå miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan. Sammantaget finns det nu 17 etappmål med målår som sträcker sig till 2023 eller senare. Övriga etappmål där målåret är passerat är slutredovisade i tidigare budgetpropositioner.

Miljömålen utgör det nationella genomförandet av Agenda 2030:s miljörelaterade mål och delmål. Arbetet för att nå miljömålen bidrar även till att nå andra mål i Agenda 2030. Generationsmålet och de 16 miljökvalitetsmålen kopplar tydligt till flera av målen i Agenda 2030.

Förutom målstrukturen för miljöarbetet omfattar miljömålssystemet även regelbundna uppföljningar av miljömålen som görs i bred samverkan mellan myndigheter inklusive länsstyrelserna. Sammanlagt finns det 27 nationella myndigheter och 21 länsstyrelser på regional nivå som har ett ansvar i miljömålssystemet. Åtta av dessa myndigheter har även ett utpekat ansvar för att samordna uppföljning, utvärdering och rapportering av ett eller flera miljökvalitetsmål. Dessa myndigheter är följande:

- Boverket
- Havs- och vattenmyndigheten
- Kemikalieinspektionen
- Naturvårdsverket
- Skogsstyrelsen
- Statens jordbruksverk
- Strålsäkerhetsmyndigheten
- Sveriges geologiska undersökning.

Naturvårdsverket har dessutom i uppgift att vägleda de myndigheter som har ett ansvar i miljömålssystemet i deras arbete med genomförande och uppföljning.

Övergripande resultatredovisning och bedömning av målnuppfyllelsen

Till varje miljö kvalitetsmål hör ett antal s.k. preciseringar som beskriver innebörden av miljö kvalitetsmålet och det miljö tillstånd som ska uppnås. Preciseringarna är bedömningsgrunder för resultaten i budgetpropositionen. Varje mål följs upp med stöd av ett antal indikatorer som redovisas återkommande i budgetpropositionen i form av tabeller eller diagram. Etappmålens målnuppfyllelse bedöms baserat på hur etappmålen är formulerade och de regelbundna uppföljningarna från myndigheterna.

Regeringen framhåller och beskriver att det har gjorts omfattande insatser under 2023 och 2024 för att nå miljö målen. Trots att många och viktiga insatser har genomförts bedömer regeringen att befintliga och beslutade åtgärder, både nationella och internationella, inte räcker för att nå de flesta av miljö kvalitetsmålen. Bedömningen baseras på dels Naturvårdsverkets årliga uppföljning av miljö målen, som redovisades 2024, dels Naturvårdsverkets fördjupade utvärdering av arbetet med att nå miljö målen från 2023.

Sammantaget bedömer regeringen att miljö kvalitetsmålet Skyddande ozonskikt kommer att uppnås. Tre miljö kvalitetsmål bedöms vara nära att uppnås: Frisk luft, Giftfri miljö och Säker strålmiljö. Tolv miljö kvalitetsmål bedöms inte kunna uppnås med nuvarande beslutade och planerade styrmedel. Bortsett från Säker strålmiljö har det inte gjorts någon ny bedömning av målnuppfyllelsen jämfört med förra året.

För sju av de tolv miljö kvalitetsmål som inte bedöms kunna uppnås går det enligt regeringen inte att bedöma om utvecklingstrenden är positiv eller negativ. Utvecklingstrenden för Bara naturlig försurning bedöms vara positiv. Utvecklingstrenderna för Begränsad klimatpåverkan, Ett rikt växt- och djurliv, Levande skogar och Storslagen fjällmiljö bedöms vara negativa.

Regeringen anför att flera områden dock utvecklas i rätt riktning med hjälp av befintliga och beslutade åtgärder men inte tillräckligt för att nå de flesta av målen. Enligt regeringen visar det att insatser för miljön, både nationellt, regionalt och genom överenskommelser inom EU och internationellt, har gett resultat. Regeringen tillägger att det finns fördröjningseffekter som gör att det kan ta tid innan vidtagna åtgärder ger mätbara avtryck i miljön.

Vidare redovisar regeringen att insatser för att främja omställningen till en resurseffektiv och hållbar konsumtion och produktion har bidragit positivt till att nå flertalet etappmål om materialåtervinning och återanvändning. Stora steg har tagits i EU, där en rad rättsakter förhandlats fram och där Sverige bedrivit ett aktivt påverkansarbete, vilket bl.a. när det gäller förpackningar har bidragit till en positiv utveckling mot en marknad för återvunnet material och avfallsminskning samt att svenska intressen tillgodosetts. Regeringen anför att Naturvårdsverket har en central roll i detta arbete. Effektiva genomföranden av EU:s rättsakter och fortsatt arbete med detaljerna i sekundärlagstiftningen bedöms bidra till att uppnå etappmålen om en ökad andel kommunalt avfall som materialåtervinns och förbereds för återanvändning samt en ökad återanvändning av förpackningar.

Regeringen bedömer att insatserna från Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten och länsstyrelserna har haft en central betydelse för vidtagandet av åtgärder för biologisk mångfald, både på land och i vatten. Regeringen bedömer vidare att dessa myndigheters samverkan med kommuner, regioner, näringsliv, markägare och andra lokala och regionala aktörer är betydelsefulla i arbetet med att nå miljömålen.

Regeringen anför att utöver ansvariga myndigheter är Miljömålsberedningen och Miljömålsrådet två viktiga aktörer i arbetet med att ta fram förslag till åtgärder för att nå miljömålen. Det breda samarbete som finns inom Miljömålsrådet bedöms öka takten i åtgärdsarbetet och därmed i arbetet för att nå miljömålen inklusive generationsmålet.

Avslutningsvis bedömer regeringen att en effektiv och förutsägbar miljöprövning och tillsyn enligt miljöbalken är en förutsättning för den gröna omställningen och bidrar till att flera miljömål kan nås. Utöver pågående processer och uppdrag när det gäller tillståndsprövning och tillsyn kan ytterligare åtgärder krävas för att möjliggöra snabbare tillståndsprocesser och en enhetligare tillsyn.

Utskottets bedömning

Bakgrund

Miljö- och jordbruksutskottet har följt upp delar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2025 för utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur. Analysen har fokuserat på miljökvalitetsmålen Begränsad klimatpåverkan, Giftfri miljö, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv. Utgångspunkten för utskottets uppföljning är budgetlagens (2011:203) krav på regeringens resultatredovisningar och de önskemål om förbättringar av resultatredovisningarna som utskottet tidigare har framfört.

Allmänt om resultatredovisningen

Inledningsvis vill utskottet framhålla betydelsen av att regeringens redovisning och bedömning har en klar och tydlig struktur, eftersom det bidrar till en ökad förståelse för hur statliga anslagsmedel används och vilka resultat som uppnåtts i förhållande till de mål som riksdagen har beslutat om. Det är viktigt att riksdagen i sin beredning av statens budget kan följa en effektkedja som kopplar mål till verksamhet, dvs. de samlade åtgärderna, till resultat för att utifrån det kunna bedöma hur verksamheten bidrar till att nå de mål som riksdagen har beslutat om (se bet. 2005/06:KU21). Som utskottet tidigare anför är det önskvärt att regeringens resultatredovisning koncentreras till att redovisa uppnådda resultat av genomförda statliga insatser i förhållande till målen och att sambandet mellan mål, resultat och de beslutade anslagen framgår tydligt. Utskottet noterar att det finns exempel på detta i resultatredovisningen; t.ex. framgår det tydligt i redovisningen att andelen fossilfri energi inom elproduktionen har ökat vilket är positivt för

måluppfyllelsen av en av generationsmålets sju strecksatser. Utskottet anser dock att regeringens redovisning i detta avseende kan göras mer effektiv och ändamålsenlig så att riksdagen, och i förlängningen medborgarna, får en närmare beskrivning av i vilken utsträckning de mål som riksdagen har beslutat om uppfylls eller inte.

Utskottet noterar att det, i likhet med förra året, för sju av miljökvalitetsmålen inte går att avgöra om utvecklingstrenden är positiv eller negativ, dvs. det saknas underlag för att kunna bedöma i vilken riktning utvecklingen går. Utskottet vill återigen poängtera att det inte går att bedöma huruvida vidtagna åtgärder har fått avsedd effekt eller hur åtgärdsarbetet framöver ska utformas utan dessa underlag. Utskottet konstaterar vidare att det i resultatredovisningen för flera miljökvalitetsmål finns beskrivningar av vad som gjorts på EU-nivå, vilket är positivt.

Regeringen anför att det bortsett från ett miljökvalitetsmål, Säker strålmiljö, inte har gjorts någon ny bedömning av måluppfyllelsen jämfört med förra året. Enligt utskottet är meningen otydlig och den kan ge intrycket att det inte har gjorts någon bedömning av miljökvalitetsmålen för 2024. Vidare konstaterar utskottet att bedömningen för miljökvalitetsmålet Frisk luft har ändrats jämfört med förra året och miljökvalitetsmålet bedöms nu vara nära att uppnås, i stället för kommer att uppnås.

Utskottet har i dialog med regeringen förstått att det är svårt för regeringen att fullt ut tillmötesgå utskottets önskemål om att knyta utvecklingen inom de olika miljökvalitetsmålen till varandra. Utskottet vill dock framhålla betydelsen av att regeringen även i fortsättningen försöker utveckla konsekvensanalyser där det är möjligt.

Utöver dessa iakttagelser av övergripande karaktär har utskottet några kommentarer i relation till de fyra miljökvalitetsmål som utskottet valt att fokusera närmare på. Dessa kommentarer redovisas nedan.

Begränsad klimatpåverkan

Utskottet konstaterar återigen att det saknas kommentarer om vilka effekter insatser inom detta miljökvalitetsmål får på andra områden. Utskottet anser att en utvecklad bedömning om hur den negativa utvecklingen för detta miljökvalitetsmål påverkar andra miljömål, inte minst miljökvalitetsmålet Frisk luft, hade varit relevant.

Utskottet konstaterar att regeringen liksom förra året inte kommenterat klimatpåverkan från svensk konsumtion under detta miljökvalitetsmål. Utskottet vill därför även i år framföra att det hade varit önskvärt med en hänvisning antingen till avsnittet om generationsmålet där regeringen kommenterar detta eller till bilagan med klimatredovisningen där flera indikatorer för konsumtionsbaserade utsläpp redovisas i ett eget avsnitt.

Giftfri miljö

Utskottet noterar att regeringen när det gäller måluppfyllelsen nyanserar sin bedömning jämfört med föregående år och anför att trenden för uppfyllelse är positiv men att nuvarande beslutade och planerade styrmedel inte är tillräckliga för att nå miljö kvalitetsmålet. Utskottet välkomnar att regeringen hörsammat utskottets bedömning att skrivningen föregående år var något motsägelsefull och att regeringen utvecklat bedömningen av måluppfyllelsen.

Utskottet vill även detta år framhålla att regeringen i några fall har kommenterat vilka andra miljö kvalitetsmål som påverkats positivt av åtgärder som har vidtagits för att nå miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Enligt utskottet är det önskvärt att regeringen även utvecklar sådana analyser och kommentarer i resultatredovisningen för andra miljö kvalitetsmål.

Ett rikt odlingslandskap

Utskottet har tidigare uttalat att det vore önskvärt om regeringen kunde presentera konsekvensanalyser på andra områden i fråga om insatser och åtgärder som vidtas inom miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap, t.ex. vilka effekter åtgärder inom miljö kvalitetsmålet har på livsmedelsproduktionen. Utskottet noterar att sådana analyser har uteblivit även i detta års resultatredovisning. Regeringen anför i resultatredovisningen, i likhet med tidigare år, att miljö kvalitetsmålet är beroende av att det finns ett aktivt och livskraftigt jordbruk i hela landet. Utskottet vill därför återigen framhålla att det vore värdefullt med konsekvensanalyser på andra områden i kommande redovisningar.

Eftersom miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap har många kopplingar till utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel har utskottet tidigare framfört önskemål om hänvisningar till det utgiftsområdet. Det är därför glädjande att regeringen nu infört fler hänvisningar till utgiftsområde 23 och de stöd som finns inom den gemensamma jordbrukspolitik.

Ett rikt växt- och djurliv

Utskottet kan i likhet med föregående år konstatera att resultatredovisningen i denna del på flera sätt har utvecklats positivt sedan förra året. I likhet med utskottets tidigare önskemål innehåller redovisningen nu tydligare hänvisningar till vilka övriga miljö kvalitetsmål som behöver nås för att miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv ska kunna uppnås. Utskottet noterar att regeringen tagit bort hänvisningen till att insatserna bidrar till mål inom Agenda 2030. Utskottet ser gärna denna koppling i framtida redovisningar med en specifikation av vilka globala mål för hållbar utveckling i FN:s Agenda 2030 som är relevanta.

Utskottet välkomnar att regeringen hörsammat utskottets önskemål om att specificera i vilka budgetpropositioner som indikatorerna Bevarandestatus för naturtyper i art- och habitatdirektivet och Rödlisterindex senast behandlades. Vidare noterar utskottet att indikatorn Rödlisterindex inte har kommenterats.

Utskottet ser det som angeläget att indikatorer som utgör bedömningsgrunder i vart fall kommenteras kortfattat oavsett om de är uppdaterade eller inte.

Avslutande kommentar

Utskottet kan i likhet med tidigare konstatera att resultatredovisningen på de flesta områdena är utformad på ett pedagogiskt och tydligt sätt som gör det möjligt att bedöma både resultaten och utvecklingen över tid. Som utskottet tidigare anfört är det önskvärt att regeringens resultatredovisning koncentreras till att redovisa uppnådda resultat av genomförda statliga insatser i förhållande till målen och att sambandet mellan mål, resultat och de beslutade anslagen framgår tydligt. Utskottet ser mycket positivt på det löpande utvecklings- och erfarenhetsutbytet mellan företrädare för regeringen och miljö- och jordbruksutskottet för att utveckla resultatredovisningen. Uppföljningen är en grundläggande del av riksdagens verksamhet och utskottet anser därför alltfjämt att det är angeläget att denna dialog fortsätter.

Regeringens hantering av riksdagens tillkännagivanden

Propositionen

I budgetpropositionen för 2025 redovisar regeringen när det gäller utgiftsområde 20 behandlingen av 14 tillkännagivanden som har föreslagits av miljö- och jordbruksutskottet.

Tillkännagivande om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 i proposition 2016/17:1

Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 (bet. 2016/17: MJU1 punkt 1, rskr. 2016/17:116). Av tillkännagivandet följer att utskottet önskar en tydligare resultatredovisning med en klar och tydlig struktur som knyter samman mål, statliga insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag. Av tillkännagivandet följer vidare att utskottet anser att det inom övergödningsområdet behöver byggas upp kunskap och utvecklas metoder för att kunna mäta insatsernas resultat och för att kunna åstadkomma en mer effektiv styrning av medel till kostnadseffektiva åtgärder samt att det är angeläget att regeringen återkommer till riksdagen med förslag till åtgärder med anledning av de problem som uppmärksammats i utskottets rapport om stöd till lokala åtgärder mot övergödning. Tillkännagivandet innehåller en del som rör redovisning på klimatområdet och en del som rör redovisning för miljö-kvalitetsmålet Ingen övergödning.

Regeringen anför att för både klimatområdet och området ingen övergödning innehåller budgetpropositionen numera väl utvecklade redovisningar av effekterna av den förda politiken. Klimatredovisningen har utvecklats

kontinuerligt och innehåller information om historiska utsläpp, beslut under det gångna året och vilken effekt dessa har på utsläpp av växthusgaser, indikatorer för omställningen och scenarier för hur utsläppen kommer att utvecklas framöver. Redovisningen för Ingen övergödning innehåller beskrivningar av de statliga insatserna och resultat av dessa samt nya indikatorer med tidsserier om tillförsel av fosfor och kväve till Egentliga Östersjön.

Genom de åtgärder som föreslås i avsnitt 3, 5 och 6 i propositionen Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske (prop. 2023/24:156) och Etappmålet mot övergödning som beslutades 3 juni 2024 (dnr KN2024/01209), ökade anslag inom övergödningsområdet (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) och att regeringen utvecklat resultatredovisningen på klimat- och övergödningsområdet anser regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Tillkännagivande om redovisning av resultatet av de statliga insatserna på klimatområdet

Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen på ett tydligare sätt ska redovisa resultatet av de statliga insatserna på klimatområdet och att det behövs tydliga indikatorer som inriktas på klimat (bet. 2021/22: MJU1 punkt 1, rskr. 2021/22:110).

Regeringen framhåller att klimatredovisningen kontinuerligt har förbättrats med fler beräkningar av utsläppseffekter och införande av indikatorer som mäter omställningstakten i samhället. Sättet att redovisa effekten av styrmedelpaket på har utvecklats i förhållande till utsläppsscenarioer så att risken för dubbelräkning minskas. Redovisningen har också utvecklats med indikatorer för industrin och transportsektorn samt el- och fjärrvärmesektorn.

Regeringen anser mot bakgrund av vidtagna och pågående åtgärder att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Tillkännagivande om åtgärder mot problemet med export av miljöbilar

Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om att regeringen skyndsamt ska åtgärda problemet med export av miljöbilar (bet. 2020/21: MJU3 punkt 2, rskr. 2020/21:83).

I budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) aviserade regeringen att klimatbonusen skulle avvecklas i samband med att propositionen lämnades till riksdagen, dvs. senast den 8 november 2022. Regeringen anför att klimatbonusen fasas ut helt under 2023 och 2024, varefter anslagen upphör. Med anledning av att klimatbonusen avvecklats behöver några åtgärder för att hindra exporten av subventionerade miljöbilar således inte vidtas.

Regeringen anser mot bakgrund av vidtagna åtgärder att tillkännagivandet är slutbehandlat.

Tillkännagivande om hantering och redovisning av överskott av utsläppsrätter

Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om hantering och redovisning av överskottet av utsläppsrätter (bet. 2009/10: MJU21, rskr. 2009/10:223). Av tillkännagivandet följer att regeringen bör underställa riksdagen frågan om hur det samlade överskottet av utsläppsrätter ska hanteras och att regeringen därmed bör återkomma till riksdagen med sina bedömningar, inklusive av uppskattat värde, och med förslag i frågan. Regeringen har vid flera tillfällen efter tillkännagivandet redovisat innehavet av utsläppsrätter och föreslagit hantering genom annullering. Riksdagen har beslutat i enlighet med regeringens förslag.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 20) att man skulle annullera de Kyotoenheter som har förvärvats genom Sveriges program för internationella klimatinsatser, som har genererats under Kyotoprotokollets andra åtagandeperiod och som har levererats under 2013–2016. Riksdagen biföll regeringens begäran (bet. 2017/18: MJU1, rskr. 2017/18:115). Regeringen gav den 29 mars 2018 Statens energimyndighet i uppdrag att genomföra det och myndigheten redovisade den 28 maj 2018 att uppdraget var genomfört.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) att Sveriges innehav av utsläppsenheter som har förvärvats genom Sveriges program för internationella klimatinsatser skulle annulleras. En andel av de annullerade enheterna skall användas för att bidra till att uppnå etappmålet för begränsad klimatpåverkan till 2020. Resterande andel skulle i möjlig mån rapporteras som klimatfinansiering. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (bet. 2022/23: MJU1, rskr. 2022/23:97).

Den 1 juni 2023 beslutade regeringen att ge Statens energimyndighet i uppdrag att annullera Sveriges innehav av utsläppsminskningenheter utfärdade under Kyotoprotokollets flexibla mekanismer som har förvärvats genom Sveriges program för internationella klimatinsatser. Totalt annullerades 5 720 666 utsläppsminskningenheter. Regeringen redovisade i budgetpropositionen för 2024 att ytterligare ca 1,5 miljoner utsläppsminskningenheter kopplade till Kyotoprotokollets flexibla mekanismer väntas levereras till Statens energimyndighets konton fram till 2025. Det återstår nu enbart ett fåtal utsläppsminskningenheter utfärdade under Kyotoprotokollets flexibla mekanismer. Regeringen anför att den avser att annullera dessa resterande enheter.

Regeringen bedömer därmed att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Tillkännagivande om godkännandeprocessen för glyfosat

Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om godkännandeprocessen för glyfosat (bet. 2021/22: MJU25 punkt 7, rskr. 2021/22:335). Av tillkännagivandet framgår att regeringen i EU ska verka för att den nya

godkännandeprocessen för glyfosat är faktabaserad och utgår från vetenskapliga kriterier.

Regeringen påpekar att inom EU har en vetenskaplig utvärdering av ett omfattande faktaunderlag gjorts. I linje med slutsatserna av denna utvärdering föreslog kommissionen att glyfosat skulle få ett förnyat godkännande. Sverige stödde kommissionens förslag vid omröstningen i Ständiga kommittén för djur, växter, livsmedel och foder, och i den efterföljande omröstningen i omprövningskommittén. Kommissionen har därefter beslutat om att förnya godkännandet för glyfosat, baserat på den vetenskapliga utvärdering som gjorts av det underlaget. Beslutet innebär att lantbrukare kan fortsätta använda växtskyddsmedel med glyfosat. Kemikalieinspektionen har tillsammans med myndigheter från tre andra medlemsstater i EU tagit fram utvärderingen som ligger till grund för beslutet.

Regeringen anser mot bakgrund av de redovisade åtgärderna att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Tillkännagivande om tillståndsprövning av växtskyddsmedel

Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om tillståndsprövning av växtskyddsmedel (bet. 2021/22: MJU25 punkt 5, rskr. 2021/22:335). Av tillkännagivandet framgår att utskottet anser att det finns anledning att se över godkännandeprocessen för växtskyddsmedel för att göra den snabbare, effektivare och mer likvärdig andra medlemsstaters godkännandeprocesser.

Regeringen anför att den i Kemikalieinspektionens regleringsbrev för 2023 ställde som återrapporteringskrav att myndigheten ska redovisa hur myndigheten arbetar med att effektivisera godkännandeprocessen för växtskyddsmedel och biocidprodukter för att säkerställa att beslut om godkännande fattas inom de frister som gäller enligt EU-lagstiftningen. Kemikalieinspektionen har tidigare genomfört ett omfattande förändrings- och effektiviseringsarbete som kortade prövningstiderna. Effektiviseringsarbetet inom godkännandeprocessen har fortsatt, vilket lett fram till att myndigheten för 2023 redovisar att de nu beslutar runt 95 procent av ansökningar i enlighet med gällande tidsfrister.

Regeringen anser mot bakgrund av de redovisade åtgärderna att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Tillkännagivande om det ömsesidiga erkännandet av produktgodkännanden

Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om det ömsesidiga erkännandet av produktgodkännanden (bet. 2021/22: MJU25 punkt 6, rskr. 2021/22:335). Av tillkännagivandet framgår att regeringen särskilt bör göra det möjligt för myndigheterna att dels i större utsträckning använda sig av ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel, dels ta hänsyn till hur andra medlemsstater förhåller sig i syfte att skapa konkurrensneutrala förutsättningar för det svenska jordbruket.

Regeringen hänvisar till att den i Kemikalieinspektionens regleringsbrev för 2023 har ställt som åiterrapporteringskrav att myndigheten ska redovisa hur myndigheten arbetar med ömsesidigt erkännande av växtskyddsmedel och biocidprodukter samt hur myndigheten kan utöka och förbättra samarbetet med behöriga myndigheter i andra medlemsstater. Regeringen anför att drygt 40 procent av alla nya växtskyddsmedel och drygt 50 procent av alla nya biocidprodukter har godkänts genom ömsesidigt erkännande sedan 2018. För att ett växtskyddsmedel ska kunna godkännas genom ömsesidigt erkännande krävs att det är jämförbara miljöförhållanden och jordbrukspraxis som i det land som tidigare godkänt växtskyddsmedlet. För att underlätta för sökande företag har Kemikalieinspektionen valt att ge dem möjlighet att komplettera med underlag för svenska miljö- och jordbruksförhållanden. För att bidra till mer harmoniserade bedömningar, vilket underlättar prövningen av ömsesidigt erkännande för biocidprodukter, deltar Kemikalieinspektionen i Europeiska kemikaliemyndighetens (Echa) samordningsgrupp för biocidprodukter.

Regeringen anser mot bakgrund av de redovisade åtgärderna att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Tillkännagivande om hantering av grupper av kemiska ämnen

Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om hantering av grupper av kemiska ämnen (bet. 2016/17: MJU7 punkt 8, rskr. 2016/17:153). Av tillkännagivandet framgår att regeringen bör verka för att klassificera ämnen i grupp och förbjuda grupper av ämnen med liknande egenskaper samt förändra/underlätta möjligheterna i EU:s kemikalielagstiftning så att den kan behandla likartade kemikalier i grupp.

Regeringen har redovisat insatser i budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20). I propositionen bedömde regeringen att tillkännagivandet genom insatserna var tillgodosett och slutbehandlat. Riksdagen delade dock inte regeringens bedömning och angav i betänkande 2022/23: KU21 att det i det dåvarande beredningsläget inte var möjligt att göra en bedömning av om hanteringen och bedömningen av grupper av ämnen kommer att bli effektivare i enlighet med tillkännagivandet och att tillkännagivandet därför inte kunde anses vara slutbehandlat. I budgetpropositionen för 2024 beskrivs också arbetet kring gruppvis hantering av kemiska ämnen (prop. 2023/24:1 utg.omr. 20) och Sveriges arbete med en bred PFAS-begränsning. Regeringen hänvisar till att nya faroklasser införts i Europaparlamentets och rådets förordning om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar (CLP-förordningen), att konceptet samhällsnödvändig användning har förtydligats, att arbetet med den breda PFAS-begränsningen fortsätter samt att Kemikalieinspektionen fått ett regeringsuppdrag om Reach.

Regeringen anför att den har vidtagit ett stort antal åtgärder under åren sedan 2016 för att tillgodose tillkännagivandet och att ambitionen att arbeta med att hantera ämnen gruppvis har genomsyrat regeringens arbete och varit tydlig i styrningen av Kemikalieinspektionen. Regeringen har gjort det som

står i dess makt för att intensifiera arbetet och med kraft verka för att hanteringen och bedömningen av grupper av kemiska ämnen ska bli effektivare inom EU.

Regeringen anser mot bakgrund av vidtagna och pågående åtgärder att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Tillkännagivande om arbetet med PFAS

Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om PFAS (bet. 2021/22:MJU25 res. 10 punkt 10, rskr. 2021/22:335). Av tillkännagivandet framgår att regeringen och Sverige bör verka för en harmoniserad lagstiftning i EU med strikta gränsvärden för PFAS i konsumentprodukter samt i papp, kartong, bläck, lim och bindemedel genom en starkare koppling till Reach. Regeringen bör därtill verka för att långsiktigt fasa ut PFAS ur konsumentprodukter samt verka för att åtgärder vidtas för att successivt fasa ut PFAS i förpackningsmaterial som är avsett för livsmedelsändamål inom hela EU. Vidare bör regeringen verka för att snabbare fasa ut samt sänka gränsvärdena för hormonstörande ämnen, i synnerhet på EU-nivå.

Regeringen hänvisar till ett infört förbud i Europaparlamentets och rådets förslag till förordning om förpackningar och förpackningsavfall (COM(2022) 677), begränsning av gruppen PFHxA, fortsatt arbete med den breda PFAS-begränsningen samt införandet av nya faroklasser i CLP-förordningen (COM(2022) 748). Inom ramen för rådsförhandlingar om en ny förordning om leksakers säkerhet har Sverige gett stöd till ett allmänt förbud mot hormonstörande ämnen i leksaker samt föreslagit att även ämnen såsom PFAS bör omfattas av förbudet.

Regeringen anser mot bakgrund av vidtagna och pågående åtgärder att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Tillkännagivande om begränsning av avsiktligt tillsatt mikroplast i kemiska produkter

Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om Echa:s förslag till förbud mot avsiktligt tillsatt mikroplast i kemiska produkter (bet. 2021/22:MJU25 punkt 14, rskr. 2021/22:335). Av tillkännagivandet framgår att regeringen bör driva på för att Echa:s förslag om begränsning av avsiktligt tillsatt mikroplast i kemiska produkter snarast genomförs.

Regeringen anför att den har gett stöd till Echa:s förslag genom hela processen. Beslut har fattats genom kommittéförfarande och begränsningen av avsiktligt tillsatt mikroplast i kemiska produkter är nu formellt antagen och publicerad. Regeringen anser mot bakgrund av detta att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Tillkännagivande om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 i proposition 2015/16:1

Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 (bet. 2015/16: MJU1 punkt 1, rskr. 2015/16:103). Enligt tillkännagivandet är det angeläget att regeringen återkommer till riksdagen med anledning av det problem som uppmärksammas i utskottets rapporter, att regeringen redovisar resultatet av de vidtagna åtgärderna mot övergödning för riksdagen och att Sverige också behöver minska sina utsläpp av fosfor och kväve enligt utsläppsbetinget i aktionsplanen för Östersjön, Baltic Sea Action Plan (BSAP), samt att resultatredovisningen blir tydligare.

Genom de åtgärder som föreslås i avsnitt 3, 5 och 6 i propositionen Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske (prop. 2023/24:156) och Etappmålet mot övergödning som beslutades 3 juni 2024 (dnr KN2024/01209), ökade anslag inom övergödningsområdet (prop. 2022/23:1 utg.omr. 20) och att regeringen utvecklat resultatredovisningen anser regeringen att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Tillkännagivande om påverkan av EU:s regelverk på utbyggnaden av svenska reningsverk

Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om påverkan av EU:s regelverk på utbyggnaden av svenska reningsverk (bet. 2021/22: MJU23 punkt 7, rskr. 2021/22:281). Av tillkännagivandet framgår att det är angeläget att regeringen på EU-nivå verkar för att kraven i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (ramdirektivet för vatten) och rådets direktiv av den 21 maj 1991 om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (91/271/EEG) (avloppsdirektivet) är tydliga och samstämmiga och att de utformas på ett sådant sätt att de lämnar utrymme för kapacitetsutbyggnad och investeringar i miljövänlig teknik i befintliga avloppsreningsverk.

Regeringen anför att den i förhandlingen om ett reviderat avloppsvattendirektiv (kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om rening av avloppsvatten från tätbebyggelse (omarbetning), (COM(2022) 541) har verkat för att det ska finnas utrymme för kapacitetsutbyggnad av och investeringar i miljövänlig teknik i befintliga avloppsreningsverk. I den slutliga överenskommelsen om ett reviderat avloppsvattendirektiv, som preliminärt godkänts av Coreper och Europaparlamentet, framgår att en sådan möjlighet nu finns i artikel 15 i det reviderade avloppsdirektivet. Regeringen anser med detta att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Tillkännagivande om att anlägga och restaurera våtmarker

Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om att anlägga och restaurera våtmarker (bet. 2022/23: MJU7 punkt 11, rskr. 2022/23:145). Av tillkännagivandet framgår att ytterligare åtgärder behöver vidtas för att dra mesta möjliga nytta av de ekosystemtjänster som våtmarker bidrar med och för att relevanta miljö kvalitetsmål ska kunna nås samt att arbetet med att skydda, återskapa och anlägga våtmarker behöver fortsätta och förstärkas och att det behövs utökade satsningar på våtmarker för att vårda och restaurera redan befintliga områden men också för att förstärka arbetet med att anlägga nya.

Regeringen anför att den har förstärkt den långsiktiga satsningen på arbetet med att anlägga och restaurera våtmarker. Regeringen tillförde 2023 anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur 200 miljoner kronor i en permanent satsning för att finansiera återvätning av dikade våtmarker. I budgetpropositionen för 2024 tillfördes ytterligare 155 miljoner kronor för 2024, 235 miljoner kronor för 2025 och 375 miljoner kronor per år för 2026–2030. De vanligaste hydrologiska åtgärderna är dämning och pluggning av diken, vilket leder till återvätning, men skötsel i form av borttagning av vegetation och hävd ingår också i satsningen. Regeringen har under 2024 tillfört 500 miljoner kronor till anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur, vilket bidrar till skydd av bl.a. värdefulla våtmarker. Knappt 11 000 hektar våtmark skyddades i naturreservat under 2023. Förslaget till stärkt regional åtgärdssamordning i Havsmiljöpropositionen och den treåriga budgetsatsningen i budgetpropositionen för 2023 på vattenmiljön inklusive övergödning där minst 30 miljoner kronor får användas under 2024 för åtgärdsarbetet mot bl.a. övergödning, vilket kan omfatta bidrag till länsstyrelser för åtgärdsarbete och att underlätta och stödja arbetet med åtgärdssamordning mot övergödning, kommer sannolikt att innebära att fler våtmarker anläggs i landskapet.

Regeringen gav under 2023 ett regeringsuppdrag till Naturvårdsverket att tillsammans med Statens jordbruksverk och Havs- och vattenmyndigheten se över regelverket för vattenverksamhet och markavvattning. Syftet är att underlätta för återvätning där det inte finns andra motstående intressen såsom jordbruk eller skogsbruk.

Regeringen anser mot bakgrund av vidtagna och pågående åtgärder att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Tillkännagivande om ytterligare åtgärder för att bekämpa granbarkborren i skyddade områden och kompensation till enskilda skogsägare

Riksdagen har riktat ett tillkännagivande till regeringen om ytterligare åtgärder för att bekämpa granbarkborren i skyddade områden och kompensation till enskilda skogsägare (bet. 2021/22: MJU18 punkt 51, rskr. 2021/22:206). Regeringen gav den 30 juni 2022 Naturvårdsverket i uppdrag att se över behovet av eventuella ytterligare åtgärder för att bekämpa granbarkborre i

formellt skyddade områden, tydliggöra i vilka fall det ska vara statens ansvar att vidta nödvändiga åtgärder samt se över möjligheten att införa en kompensationsmodell för skador orsakade av spridning av granbarkborre från skyddade områden (M2022/01450).

Genom uppdraget ansåg regeringen att tillkännagivandet var tillgodosett, men konstitutionsutskottet ansåg att detta inte var tillräckligt och punkten står därför åter som öppen. Naturvårdsverket redovisade regeringsuppdraget den 30 september 2023 (KN2023/04006). I sin redovisning av uppdraget har Naturvårdsverket tydliggjort statens ansvar för att vidta nödvändiga åtgärder vid spridning av granbarkborre från formellt skyddade områden. Naturvårdsverket har med stöd av Skogsstyrelsen gjort bedömningen att det inte är motiverat att införa en kompensationsmodell för skador på egendom som kan kopplas till spridning av granbarkborre från skyddade områden, baserat på att det finns pågående domstolsprocesser som behandlar frågan om skadestånd, risken för uppkomsten av parallella kompensationsystem samt att det finns begränsade förutsättningar att utforma en ersättningsmodell som blir transparent och kostnadseffektiv. Naturvårdsverket har uppdaterat sin vägledning till förvaltare av skyddade områden utifrån nya kunskaper om lämpliga bekämpningsåtgärder. Naturvårdsverket redovisar ett antal åtgärder som regeringen bedömer kan vidtas av berörda myndigheter inom deras befintliga uppdrag. Den formellt skyddade granskogen omfattar en mindre del av den äldre granskogen och har en varierad struktur som inte är lika attraktiv för granbarkborren. Regeringen har även gett Skogsstyrelsen i uppdrag att förebygga och övervaka skogsskador och att samordna berörda myndigheters arbete med att bekämpa granbarkborre samt samverka med berörda intressenter (Skogsstyrelsens regleringsbrev för 2024).

Regeringen anser mot denna bakgrund att tillkännagivandet är tillgodosett och slutbehandlat.

Utskottets bedömning

Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionen lämnar en redogörelse för de tillkännagivanden som redovisas ovan och att regeringen bedömer att dessa är slutbehandlade. Utskottet har inte något att invända mot regeringens bedömningar när det gäller tillkännagivandena.

Statens budget inom utgiftsområde 20

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur enligt regeringens förslag, lämnar de bemyndiganden som regeringen har begärt och godkänner en investeringsplan för Naturvårdsverket. Motionärernas alternativa förslag till statens budget för 2025 inom utgiftsområde 20 avslås.

Jämför särskilt yttrande 1 (S), 2 (V), 3 (C) och 4 (MP).

Propositionen

I budgetpropositionen för 2025 föreslår regeringen att riksdagen anvisar anslagen för utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur enligt den fördelning som framgår av tabellen i bilaga 2 (prop. 2024/25:1 utg.omr. 20 punkt 2). För vissa anslag föreslår regeringen att riksdagen ska bemyndiga regeringen att ingå ekonomiska åtaganden som innebär behov av framtida anslag (punkt 3). Regeringens och motionärernas förslag till beställningsbemyndiganden framgår i tabellform i bilaga 3.

Därutöver föreslår regeringen att riksdagen godkänner en investeringsplan för fastigheter och markanläggningar för perioden 2025–2027 som en riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar (punkt 1).

I det följande sammanfattas regeringens förslag till anslagsfördelning inom utgiftsområde 20. Inledningsvis redogörs för den politiska inriktningen inom utgiftsområdet.

Politikens inriktning

Regeringen anför att det inom klimat- och miljöområdet finns tre stora och sammanlänkade globala utmaningar: klimatförändringarna, förlusten av biologisk mångfald och spridningen av föroreningar. Dessa utmaningar behöver mötas med åtgärder nationellt, inom EU och globalt.

Åtgärder för minskad klimatpåverkan

Regeringen anför att klimatlagen och regeringens klimatpolitiska handlingsplan Regeringens klimathandlingsplan – hela vägen till nettonoll (skr. 2023/24:59) är utgångspunkten för regeringens klimatpolitiska arbete. Senast 2045 ska Sverige inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären, för att därefter uppnå negativa utsläpp. Regeringen framhåller att klimatpolitiken ska vara ambitiös och effektiv samt ta hänsyn till människors och företags möjligheter att leva och verka i hela landet. Fokus ligger därför på att skapa förutsättningar för att på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt ta bort de utsläpp som kan tas bort, minska de utsläpp som inte går att ta bort helt och att därutöver skapa stora volymer negativa utsläpp. Åtgärderna för att åstadkomma detta behöver vidtas brett i hela samhället, framför allt av hushåll

och företag. De viktigaste förutsättningarna för klimatomställningen är trygg och kostnadseffektiv leverans av fossilfri energi, effektiva tillståndsprocesser och tillgång till relevant kompetens.

När det gäller omställningen till fossilfri el anför regeringen att den ska fortsätta satsa på att vägledning till en effektiv tillståndsprövning kommer till stånd för att skapa goda förutsättningar för etablering av kärnenergi-anläggningar och för att påskynda utbyggnaden av kärnkraft. Inom utgiftsområde 21 Energi föreslås ett särskilt ekonomiskt stöd till kommuner, i syfte att stärka deras incitament att tillstyrka ny vindkraft. Regeringen avser även att införa tre förslag som presenterades i utredningen Värdet av vinden (SOU 2023:18). Genom förslagen ska lokalsamhället kunna få del av intäkterna från vindkraftsparken, närboende få rätt till andel av intäkterna och ägare av intilliggande fastigheter få rätt till inlösen av fastigheten till ett pris som motsvarar vad fastigheten hade varit värd om parken inte hade uppförts.

Regeringen anför att den reformerar reduktionsplikten i grunden för att uppnå Sveriges åtagande enligt förordningen om ansvarsfördelning (ESR) till 2030. Nivåerna för den nya reduktionsplikten höjs. För att göra reduktionsplikten mer teknikneutral och stimulera till fortsatt elektrifiering blir det möjligt att uppfylla reduktionsplikten även med el från publika laddstationer. Regeringens samlade förslag innebär att ESR-åtagandet för 2030 beräknas nås samtidigt som skatten på bensin och diesel sänks, så att priset vid pump inte förväntas öka till följd av att reduktionsnivåerna ändras.

Regeringen vill påskynda elektrifieringen av fordonsflottan. Klimatklivet underlättar den gröna omställningen för näringslivet och är ett viktigt stöd för utbyggnad av laddinfrastruktur. Regeringen förstärker därför anslaget 1:16 Klimatinvesteringar (Klimatklivet). Regeringen genomför även satsningar på laddinfrastruktur inom utgiftsområde 21 Energi.

Regeringen framhåller att en uppbyggnad av kapacitet för koldioxidinfångning är nödvändig för att nå målet om nettonollutsläpp till 2045. Teknik för att fånga in och lagra koldioxid kommer att behövas för sådana fossila utsläpp som inte går att undvika och är svåra att eliminera, t.ex. inom cementtillverkningen. Den första omvända auktionen för avskiljning, transport och geologisk lagring av biogen koldioxid (bio-CCS) kommer att genomföras innan årsskiftet 2024/25, vilket kommer att skapa negativa utsläpp.

Luftkvaliteteten i Sverige har förbättrats och ytterligare förbättringar kan förväntas som ett resultat av en ökad elektrifiering av transportsektorn. Utsläppen av ammoniak i jordbruket är ett prioriterat område i luftvårdsprogrammet. Regeringen gör därför en satsning på ett nytt investeringsstöd för jordbrukets insatser med att minska avgången av ammoniak och växthusgaser. Regeringen avser även att bredda kväveoxidavgiften till att även inkludera soda- och lutpannor för att ytterligare få ned utsläppen av kväveoxider.

Regeringen anför att en effektiv tillståndsprocess och tillsyn behövs för att genomföra klimatomställningen och stärka svensk konkurrenskraft. För att ge bättre förutsättningar för domstolar och myndigheter att arbeta effektivt med

miljötillståndsprocesser och miljötillsyn föreslår regeringen att anslagen för Sveriges Domstolar, Naturvårdsverket och länsstyrelserna ökas.

Regeringen anför att EU:s klimatpolitik har utvecklats i snabb takt, vilket skapar bättre förutsättningar för Sveriges och hela EU:s klimatomställning. Bindande lagstiftning för att nå klimatmålet till 2030 har antagits under det svenska ordförandeskapet i EU genom 55-procentpaketet (Fit for 55). Genomförandet av paketet har inletts och regeringen strävar efter att uppnå hög kostnadseffektivitet i det fortsatta arbetet. Regeringen har för EU-kommissionen därför aviserat avsikten att överföra utsläppsutrymme från EU:s utsläppshandelssystem till ESR genom att annullera utsläppsrätter från Sveriges auktionsvolym. Regeringen välkomnar vidare att ett klimatmål sätts för EU till 2040 som skapar förutsättningar för en samhällsekonomiskt effektiv bana mot klimatneutralitet inom unionen till 2050, där både Sveriges och EU:s konkurrenskraft stärks.

För att säkerställa att klimatomställningen blir rättvis och inkluderande har EU skapat en social klimafond. Fonden kommer att hjälpa utsatta hushåll, mikroföretag och transportanvändare som är särskilt drabbade av höga energi- och transportkostnader. Regeringen föreslår att en elbilspremie finansierad till 75 procent av klimafonden införs, som är riktad till grupper i behov av stöd, t.ex. i glesbygd, förutsatt att kommissionen ger sitt godkännande. Under 2025 avsätter regeringen medel för att tillsammans med berörda myndigheter förbereda genomförandet av klimafonden, som regeringen planerar att inrätta den 1 januari 2026.

Regeringen understryker även vikten av att fortlöpande förbättra arbetet med klimatanpassning i alla berörda sektorer. Regeringen avser att med utgångspunkt i skrivelsen Nationell strategi och regeringens handlingsplan för klimatanpassning (skr. 2023/24:97) skapa en bra struktur för ett kostnads- effektivt och åtgärdsinriktat arbete för att tillvarata möjligheter och skydda Sverige från negativa konsekvenser av ett förändrat klimat. För att påskynda klimatanpassningsåtgärderna avser regeringen, i enlighet med skrivelsen, att verka för att tydliga och ändamålsenliga mål och uppföljningssystem etableras för ett effektivt klimatanpassningsarbete.

En giffri cirkulär ekonomi

Regeringen anser att en cirkulär ekonomi bidrar till att öka resurseffektiviteten och minska utsläppen av växthusgaser hela vägen till netto noll, bevara den biologiska mångfalden samt minska både föroreningar och exponering för skadliga kemikalier samtidigt som svensk konkurrenskraft stärks. Regeringen ser omställningen till en giffri cirkulär ekonomi även som en möjliggörare för industrin. Politiken ska enligt regeringen även stimulera och skapa rätt förutsättningar för omställningen genom åtgärder som främjar rena avfallsströmmar samt marknaden för återvunnet material och ersättningsmaterial. Regeringen gör därför en satsning på åtgärder som bidrar till att fasa ut användningen av fossil plast.

Regeringen påtalar vikten av en heltäckande kemikalielagstiftning som lever upp till åtagandena i EU:s kemikaliestrategi, vilken syftar till att skydda konsumenter, sårbara grupper och arbetstagare från de skadligaste kemikalierna. I dag finns majoriteten av världens kemikalieproduktion utanför EU. Därför är Sveriges fortsatta arbete med globala kemikaliefrågor viktigt, inte minst i de globala kemikalie- och avfallskonventionerna och i det nya globala kemikalieramverket. Plastföreningar är en gränsöverskridande utmaning som kräver globala lösningar och därför är det även angeläget med framsteg i de pågående förhandlingarna om ett globalt avtal mot plastföreningar.

När det gäller förorenade områden är det viktigt med ny och effektiv teknik för att åtgärda föroreningar av bl.a. PFAS. Regeringen anför att arbetet fortsätter med att på ett samhällsekonomiskt effektivt sätt sanera de värst förorenade områdena, eftersom det skapar möjligheter för bostadsbyggande och annan användning av tidigare industrimark, samtidigt som människors hälsa, dricksvatten och viktiga naturvärden skyddas.

EU:s gröna giv har inneburit att ett stort antal förslag har presenterats och förhandlats om t.ex. förpackningar, batterier och fordon. Regeringen tillför medel till Naturvårdsverket för stärkt vägledning till svenska företag för efterlevnad av EU-lagstiftning om en cirkulär ekonomi samt för tillsyn och förbättrad statistik. Regeringen tillför även medel permanent fr.o.m. 2025 för att kraven i EU:s nya batteriförordning ska uppfyllas.

Regeringen anser att det är mycket angeläget att motverka avfallsbrottsligheten. En utredning om miljöstraffrätten pågår därför, samtidigt som nya EU-regler om avfallstransporter har beslutats. Regeringen satsar nu medel på att motverka avfallsbrottsligheten och för att stoppa illegala avfallstransporter till och från Sverige. En effektiv tillsyn är viktig för att förhindra att oseriösa aktörer skaffar sig konkurrensfördelar genom att inte följa lagen och för att upptäcka verksamheter med kriminella syften.

Bevarande av biologisk mångfald

Regeringen framhåller att förutsättningarna för biologisk mångfald behöver förbättras och anför att arbetet med naturvård, biologisk mångfald och ekosystemtjänster ska fortsätta såväl nationellt som internationellt och inom EU. Regeringen ska verka för att nå de målsättningar som antagits inom EU:s biodiversitetsstrategi och Kunming-Montréal-ramverket för biologisk mångfald inom konventionen om biologisk mångfald. Under 2025 kommer regeringen att ta fram en nationell strategi och plan för biologisk mångfald i enlighet med åtaganden i ramverket. Nationellt genomförande av EU-rättsakter är centralt i det arbetet.

Förvaltningen och skötseln av naturreservat och nationalparker behöver förbättras för att bibehålla de unika miljöerna och för att underlätta besök. Regeringen föreslår därför en satsning på skötsel och förvaltning av skyddad natur. Regeringen gör även en satsning på vandringsleder i Jämtland och övriga fjällområden.

Ängs- och betesmarker är de naturtyper som har sämst status i Sveriges senaste rapportering enligt art- och habitatdirektivet. Närmare hälften av de inhemska hotade arterna är knutna till dessa marker. Regeringen föreslår därför en satsning på skötsel och restaurering av ängs- och betesmarker.

Regeringen anför att insatser för att restaurera våtmarker är av stor vikt för det långsiktiga klimatarbetet men också för biologisk mångfald och minskad övergödning.

Regeringen anför att den har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar ska bevaras genom formellt skydd, skogsägarnas frivilliga avsättningar och miljöhänsyn vid avverkning. Regeringen ser, i linje med förvaltarskapstanken, aktiva och engagerade skogsägare som avgörande för att stärka ekosystemen i skogen, värna natur- och kulturvärden och för att ta till vara skogens avgörande roll i klimatarbetet, bl.a. som kolsänka och källa till förnybar råvara. Staten har en viktig roll som stor skogsägare. Arbetet fortsätter med att genomföra reformen som syftar till att stärka äganderätten vid formellt skydd av skog genom att frivillighet ska vara en grundläggande utgångspunkt och ett huvudsakligt arbetssätt för myndigheterna. Eventuella undantag ska göras restriktivt när så är befogat.

Det pågår för närvarande en utredning inom Regeringskansliet för att ta fram nya bestämmelser om nationell fridlysning och ett ändamålsenligt regelverk för rätten till ersättning för markägare. Utredningens förslag kommer att utgöra ett komplement till Artskyddsutredningens betänkande, Skydd av arter – vårt gemensamma arv (SOU 2021:51), som bereds inom Regeringskansliet.

Vatten och hav

Regeringen framhåller att havs- och vattenmiljöerna bidrar med en rad ekosystemtjänster som representerar stora ekologiska och ekonomiska värden men också kulturella och sociala värden. Regeringen anser att miljöerna ska bevaras och förvaltas för framtida generationer.

Övergödningen av vatten, framför allt Östersjön, är ett omfattande problem. Regeringen bedömer att det är angeläget att begränsa övergödningen för att nå god ekologisk status och god miljöstatus i kustvatten och hav. Regeringen beslutade därför i juni 2024 om ett etappmål för minskad övergödning. Etappmålet syftar till att förbättra uppföljningen och utvärderingen av åtgärdsarbetet för att säkerställa att de åtgärder som regeringen vidtar mot övergödningen är tillräckligt effektiva. Sverige ska också vara internationellt drivande för att öka ambitionerna för en bättre havsmiljö, inte minst när det gäller Östersjön. Här är samarbetet inom Helcom inom ramen för Helsingforskonventionen för skydd av Östersjöns miljö av betydelse.

Åtgärder för god vattenkvalitet är av stor betydelse, bl.a. för att genomföra flera EU-direktiv, t.ex. genomförandet av åtgärdsprogrammen inom både vatten- och havsmiljöförvaltningen. Målen inom EU:s ramdirektiv för vatten ska uppnås senast 2027. Regeringen bedömer att det krävs en ökad åtgärdstakt och ytterligare åtgärder för att nå målen. Samtidigt bör svensk konkurrenskraft

värnas och åtgärder inom vattenförvaltningen vara samhällsekonomiskt effektiva. Regeringen tillför medel i syfte att förstärka Havs- och vattenmyndighetens arbete för en effektiv vattenförvaltning.

För att lyfta fram betydelsen av ett levande hav har regeringen under 2024 beslutat om en havsmiljöproposition, Ett levande hav – ökat skydd, minskad övergödning och ett hållbart fiske (prop. 2023/24:156). Regeringen föreslår i propositionen att ekosystemansatsens tillämpning ska stärkas, att övergödningen ska minska och att Sverige ska fortsätta arbeta i EU och internationellt för regleringar och kontroll av farliga ämnen så att tillförseln av farliga ämnen till havsmiljön minskar. Sverige ska vidare utöka och förstärka skyddet av marina områden för att bidra till att nå den internationella målsättningen om 30 procent skyddade marina områden, varav en tredjedel strikt skyddade, motsvarande 10 procent, till 2030. I propositionen redovisar regeringen vidare flera bedömningar, bl.a. om att ta fram permanenta regleringar av pelagiskt trålfiske och om förslagen i betänkandet Förbud mot bottentrålning i marina skyddade områden (SOU 2023:20). En röd tråd i propositionen är att allt vatten hänger samman och att åtgärdsarbetet måste samordnas, där de effektivaste åtgärderna börjar på land.

Vatten är en resurs som många olika verksamheter är beroende av och många intressen behöver vägas mot varandra. Förutsättningarna och behovet av åtgärder ser olika ut i olika delar av landet. Regeringen anför att det pågående arbetet med att samordna åtgärder bidrar till kostnadseffektiva lösningar som är till mesta möjliga nytta för både miljön och samhället. Regeringen anser att ett lokalt åtgärdsarbete är en viktig del i detta sammanhang.

Regeringen anför att stöd via förordningen (2009:381) om statligt stöd till lokala vattenvårdsprojekt (LOVA) är den enskilt viktigaste statliga finansieringen för fysiska åtgärder och lokalt åtgärdsarbete i vattenmiljön. LOVA involverar lokala aktörer och medlen används för projekt som förbättrar vattenkvaliteten genom bl.a. åtgärder för minskad tillförsel av näringsämnen och miljögifter till sjöar, vattendrag, kustvatten och hav. Regeringen satsar därför ytterligare medel för stöd till LOVA.

Omprövningen för att förse vattenkraften med moderna miljövillkor ska återupptas den 1 juli 2025. Regeringen anser att arbetet med att förse vattenkraften med moderna miljövillkor, återskapa strömmande vatten och fria vandringsvägar och främja den biologiska mångfalden i vattendragen är mycket angeläget. Regeringen tillför medel för att förstärka Havs- och vattenmyndighetens arbete med effektiv miljöprövning och vattenresursförvaltning samt länsstyrelsernas arbete med omprövning av vattenkraftens miljövillkor.

Regeringen framhåller att invasiva främmande arter är ett hot mot den biologiska mångfalden. Vissa arter orsakar också stora ekonomiska skador. Regeringen föreslår därför ytterligare satsningar för att effektivt bekämpa och förhindra spridning av invasiva främmande arter i vattenmiljöer i Sverige.

Regeringen anför att satsningarna inom området vatten och hav bidrar alla till genomförandet av regeringens havsmiljöproposition.

Miljöforskning

Regeringen anför att miljöforskningen är viktig för att driva på och utveckla en effektiv klimat- och miljöpolitik och att forskningen därigenom stärker Sveriges förmåga att hantera samhällsutmaningar. Miljöforskningen är även viktig för att kunna nå de nationella miljö kvalitetsmålen. Klimat- och miljöutmaningarna kräver förbättrad kunskap och nya metoder och underlättas av att universitet, högskolor, näringsliv, offentlig sektor och civilsamhälle arbetar tillsammans.

Regeringen understryker att Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) har en central roll i förverkligandet av forskningspolitiken, genom fördelning av medel och genomförande av insatser för kunskapsspridning och nyttiggörande. Analysverksamheten vid Formas är betydelsefull för att utvärdera miljö- och klimatåtgärder.

Regeringen anför att den kommer att fortsätta vara en offensiv partner som stöttar näringslivets innovationsarbete för att möta klimatutmaningen. Potentialen i EU:s ramprogram för forskning och innovation, Horisont Europa, som innehåller stora satsningar på miljöområdet för att bl.a. möta klimatförändringarna, bör enligt regeringen tas om hand i större utsträckning.

Regeringen föreslår en satsning på Formas forskningsanslag inom ramen för den forsknings- och innovationspolitiska proposition som kommer att presenteras under hösten 2024.

Anslag inom utgiftsområdet

1:1 Naturvårdsverket: Anslaget får användas för Naturvårdsverkets förvaltningsutgifter inklusive myndighetens utgifter för att administrera de verksamheter som finansieras via sakanslagen. Anslaget får även användas för utgifter för bidrag till utvecklingsarbete som andra än Naturvårdsverket organiserat och som främjar de verksamheter som Naturvårdsverket ansvarar för.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 651 691 000 kronor för 2025 till anslaget.

För att Naturvårdsverket ska fortsätta att bidra till effektiv tillståndsprövning ökas anslaget. Svenska Miljörapporteringsportalen (SMP), som är det nuvarande systemet för inrapportering av miljödata, har nått sin tekniska livslängd. För att utveckla ett nytt system för miljörapportering där företagen enkelt kan lämna sina uppgifter ökas anslaget. För att Naturvårdsverket ska kunna ge vägledning enligt miljöbalken vid etablering av nya kärnenergianläggningar ökas anslaget

Enligt EU:s förordning om minskade metanutsläpp inom energisektorn ska varje medlemsstat utse en eller flera behöriga myndigheter som ansvarar för övervakningen och tillämpningen av förordningen. För att Naturvårdsverket ska kunna genomföra uppgifterna föreslås anslaget öka fr.o.m. 2025.

För åtgärder som bidrar till utfasning av fossil plastanvändning ökas anslaget. Regeringen ser behov av vägledning till svenska företag om ny EU-lagstiftning om cirkulär ekonomi samt förbättrad tillsyn och statistik för att öka efterlevnaden. I detta syfte föreslår regeringen att anslaget ökas. För att hantera frågan om illegal avfallshantering, inklusive gränsöverskridande avfallstransporter, ökas anslaget.

Naturvårdsverket är en beredskapsmyndighet och ingår i beredskapssektorn Livsmedelsförsörjning och dricksvatten. Det försämrade omvärldsläget medför att myndigheten behöver tillföras ytterligare medel för att kunna fullgöra de krav som ställs på en beredskapsmyndighet. Anslaget ökas därför.

EU:s batteriförordning innehåller nya omfattande produktkrav, vilket kräver avgiftsbaserad marknadskontroll och delat ansvar mellan flera myndigheter. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas fr.o.m. 2025.

Regeringen föreslår därutöver att riksdagen godkänner en investeringsplan som en riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar för fastigheter och markanläggningar för 2025–2027. Investeringarna som avser samhällsändamål avser främst förvärv samt avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden som avses skyddas enligt miljöbalken. Investeringarna avser även nyuppförande av naturum och andra byggnader som används bl.a. för informationsändamål samt renovering av befintligt byggnadsbestånd i skyddade områden.

1:2 Miljöövervakning m.m.: Anslaget får användas till utgifter och bidrag för miljömålsuppföljning, för miljöövervakning, för statsbidrag till ideella miljöorganisationer och till verksamhet vid Swedish Water House och för arbete med miljöledningssystem. Anslaget får även användas till utgifter för internationell miljöövervakning samt internationell rapportering som följer av EU-direktiv och andra internationella åtaganden. Anslaget får även användas till delegationen för cirkulär ekonomi. Anslaget får även användas till utgifter för uppdrag som syftar till att bidra till minskade utsläpp av växthusgaser.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 388 714 000 kronor för 2025 till anslaget.

Regeringen anför att anslaget minskas fr.o.m. 2025 till följd av minskade anslag till miljöorganisationer.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 120 000 000 kronor 2026–2028. Bemyndigandet behövs för att kunna teckna fleråriga avtal med de aktörer som utför miljöövervakning i program som löper under flera år för att skapa kontinuitet, kostnadseffektivitet och ökad kvalitet i verksamheten. Bemyndigandet för 2025 föreslås vara oförändrat jämfört med 2024.

1:3 Åtgärder för värdefull natur: Anslaget får användas till utgifter för insatser för skötsel och förvaltning av skyddad natur, bevarande och restaurering av biologisk mångfald och insatser för friluftsliv. Anslaget får användas till statsbidrag inom dessa områden. Anslaget får särskilt användas till utgifter

- för skötsel av skyddade områden, naturvårdsförvaltning och fastighetsförvaltning
- för artbevarande och viltförvaltning
- i samband med skötsel och övrig förvaltning av värdefull natur.

Anslaget får även användas för vissa utgifter för berörda myndigheters arbete för detta ändamål.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 352 035 000 kronor för 2025 till anslaget.

Regeringen föreslår att anslaget ökas för skötsel av naturreservat, för vandringsleder i Jämtland och övriga fjällområden, för åtgärder för restaurering och skötsel av ängs- och betesmarker och för utveckling av vandringsleder.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 900 000 000 kronor 2026–2032. Bemyndigandet behövs för att fleråriga avtal om förvaltning av värdefulla naturområden ska kunna tecknas samt för samverkansavtal mellan statliga myndigheter. Bemyndigandet för 2025 föreslås vara oförändrat jämfört med 2024.

1:4 Sanering och återställning av förorenade områden: Anslaget får användas till utgifter för att inventera, undersöka och åtgärda förorenade områden som behöver saneras och efterbehandlas, för att ta fram prioriteringsunderlag samt för teknikutveckling och tillämpad forskning för sanerings- och efterbehandlingsarbete. Anslaget får även användas till utgifter för att åtgärda saneringsobjekt som är särskilt angelägna ur risksynpunkt och till akuta saneringsinsatser. Anslaget får vidare användas till utgifter för att inventera om det förekommer objekt som förorenats av en statlig organisation som inte längre finns kvar, och i så fall genomföra ansvarsutredningar och nödvändiga undersökningar av dessa. Anslaget får användas för efterbehandling av mark för bostadsbyggande. Anslaget får även användas till utgifter för omhändertagande av historiskt radioaktivt avfall från icke-kärnteknisk verksamhet. Anslaget får även användas till omhändertagande av övergivna och/eller uttjänta fordon, fiskeredskap och fritidsbåtar som utgör en risk för miljön. Anslaget får användas för statsbidrag inom dessa områden. Anslaget får även användas för utgifter för att förebygga och förhindra stora saneringskostnader och risker med PFAS. Anslaget får även användas för vissa utgifter för berörda myndigheters arbete för detta ändamål.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 064 318 000 kronor för 2025 till anslaget.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 465 000 000 kronor 2026–2055. Regeringen anför att saneringsåtgärder ofta är fleråriga och att ett bemyndigande är avgörande för att aktörer och myndigheter ska ha möjlighet

att vidta åtgärder och göra undersökningar samt för att bidragshanteringen ska fungera effektivt. I förhållande till tidigare prognoser bedöms behovet av bemyndigandet öka markant på grund av omhändertagande av historiskt radioaktivt avfall från icke-kärnteknisk verksamhet i enlighet med vårändringsbudgeten för 2024. Bemyndigandet för 2025 föreslås därför öka med 1 600 000 000 kronor i förhållande till 2024.

1:5 Miljöforskning: Anslaget får användas till utgifter för miljöforskning främst till stöd för arbete med miljö kvalitetsmålen, miljöbalken och underlag för internationellt förhandlingsarbete. Anslaget får även användas till utgifter för statens andel av den forskning som bedrivs samfinansierat med näringslivet vid IVL Svenska Miljöinstitutet AB.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 93 825 000 kronor för 2025 till anslaget.

Regeringen anför att anslaget minskas till följd av att en tidsbegränsad satsning på internationell utvärdering av svensk ålförvaltning upphör.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 102 000 000 kronor 2026–2029. Bemyndigandet behövs för att avtal om fleråriga miljöforskningsprojekt ska kunna tecknas, vilket i sin tur är en förutsättning för att medverka i t.ex. EU-gemensamma forskningsåtaganden.

1:6 Kemikalieinspektionen: Anslaget får användas för Kemikalieinspektionens förvaltningsutgifter. Anslaget får även användas för utgifter för bidrag till verksamheter som främjar en giftfri miljö. Anslaget får även användas för utgifter för statsbidrag till Internationella kemikalieseekretariatet och Karolinska institutet. Anslaget får användas för utgifter för att täcka eventuellt underskott i prövningsverksamheten inom det svenska rapportörsprogrammet (SERP) rörande riskbedömning av befintliga och nya verksamma ämnen i bekämpningsmedel. Anslaget får användas för utgifter för att betala Livsmedelsverket och Statens jordbruksverk för nationell prövning av växtskyddsmedel och biocidprodukter.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 306 833 000 kronor för 2025 till anslaget.

Regeringen anför att anslaget minskas till följd av att en tidsbegränsad satsning på giftfri miljö upphör.

1:7 Avgifter till internationella organisationer: Anslaget får användas för utgifter för medlemsavgifter och stöd till internationella organisationer.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 337 431 000 kronor för 2025 till anslaget.

Regeringen anför att anslaget ökas fr.o.m. 2025 för Sveriges medlemsavgift till UNECE:s vattenkonvention. Vidare anför regeringen att anslaget ökas för att finansiera Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) ökade programkostnader när det gäller Sveriges medverkan i internationellt vädersatellit-samarbete.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 274 000 000 kronor 2026–2043. Bemyndigandet behövs för att kunna teckna avtal om fleråriga projekt inom ramen för internationellt samarbete om vädersatelliter och väderdata.

1:8 Åtgärder för minskade kväveutsläpp till luft i jordbrukssektorn: Anslaget får användas för investeringar för att minska jordbrukets utsläpp av ammoniak och därtill kopplade utsläpp av växthusgaser. Anslaget får användas för statsbidrag för detta. Anslaget får även användas för utgifter för berörda myndigheters administration för detta ändamål.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 100 000 000 kronor för 2025 till anslaget.

För att minska utsläppen av ammoniak från hantering av stallgödsel och därtill kopplade utsläpp av växthusgaser föreslår regeringen ett nytt investeringsstöd till jordbrukssektorn. Ett nytt anslag för detta ändamål inrättas därför på statens budget.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 150 000 000 kronor 2026–2030. Bemyndigandet behövs för att kunna besluta om statsbidrag till fleråriga projekt i jordbrukssektorn och att kunna ge förhandsbesked om statsbidrag till lantbruksföretag som överväger att investera i kväveutsläppsreducerande åtgärder.

1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Anslaget får användas för SMHI:s förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 308 632 000 kronor för 2025 till anslaget.

Regeringen föreslår att anslaget ökas för att stärka myndighetens förmåga i rollen som beredskapsmyndighet.

1:10 Klimatanpassning: Anslaget får användas för utgifter för att förebygga och begränsa samhällets sårbarhet till följd av klimatförändringar såsom förebyggande och kunskapshöjande insatser, utredningar, samordning och planer. Anslaget får användas för statsbidrag inom dessa områden samt även användas för de administrativa utgifter som insatserna medför.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 89 500 000 kronor för 2025 till anslaget.

1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö: Anslaget får användas för utgifter för insatser och åtgärder för att förbättra, bevara, planera, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer. Anslaget får även användas för statsbidrag, medfinansiering av EU-medel, medlemskap i internationella organisationer samt utvärdering av ovan angivna insatser och åtgärder. Anslaget får även användas för vissa utgifter för berörda myndigheters arbete för detta ändamål.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 326 565 000 kronor för 2025 till anslaget.

Regeringen anför att anslaget ökas för lokala vattenvårdsprojekt (LOVA). Vidare ökas anslaget för åtgärder för att motverka invasiva främmande arter. Dessutom ökas anslaget för den nationella planen för omprövning av vattenkraften. Anslaget ökas även fr.o.m. 2025 för en effektiv vattenförvaltning.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 770 000 000 kronor 2026–2035. Bemyndigandet behövs för att avtal om fleråriga åtgärder ska kunna tecknas. Bemyndigandet för 2025 föreslås öka jämfört med 2024.

1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar: Anslaget får användas för att utveckla och stödja internationellt klimatsamarbete som syftar till att bidra till ökad ambition i genomförandet av Parisavtalet samt att kunna bidra till resultatbaserad klimatfinansiering eller, jämte andra kompletterande åtgärder, kunna bidra till att nå klimatmålen i det klimatpolitiska ramverket, detta genom att delta i, förbereda, genomföra, utvärdera och utveckla samarbeten samt bidra till utveckling av metoder för internationella samarbetsformer enligt artikel 6 i Parisavtalet. Anslaget får användas för utgifter för deltagande i ovannämnda samarbeten. Anslaget får även användas för utgifter för utveckling av EU:s system för handel med utsläppsrätter och utsläppsutrymme inom ramen för ansvarsfördelningsförordningen samt för övervakning av internationell utsläppshandel. Anslaget får användas till finansiering av utgifter för den internationella transaktionsförteckningen (ITL) för registerhållning av transaktioner av s.k. Kyotoenheter samt för klimatkompensering av Regeringskansliets flygresor utanför EU. Utsläppsminskningenheter som förvärfvas för klimatkompensering får annulleras. Anslaget får användas för att förvärva utrymme av utsläpp och upptag från andra medlemsstater inom ramen för ansvarsfördelningsförordningen respektive förordningen om markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk. Anslaget får användas för utgifter för att delta i, förbereda, genomföra, utvärdera och utveckla samarbeten i syfte att genomföra sådana förvärv. Anslaget får även användas för utgifter för administration av förvärven.

Inom ramen för ansvarsfördelningsförordningen (ESR) och förordningen om markanvändning, förändrad markanvändning och skogsbruk (LULUCF) har Sverige åtaganden som även kan mötas genom en rad flexibiliteter som återfinns i förordningarna. Bland dessa finns möjlighet att överföra andra medlemsstaters årliga utsläppstilldelning inom ESR samt upptag inom LULUCF. Regeringen föreslår att ändamålet för anslaget breddas för att göra det möjligt att fullt ut utnyttja dessa möjligheter. Regeringen föreslår därför ett tillägg som tydliggör att anslaget får användas för utgifter för att delta i, förbereda, genomföra, utvärdera och utveckla samarbeten i syfte att genomföra sådana förvärv.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 263 450 000 kronor för 2025 till anslaget.

Regeringen föreslår också att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 500 000 000 kronor 2026–2036. Bemyndigandet behövs för att det ska vara möjligt att stödja program som löper över flera år.

1:13 Internationellt miljösamarbete: Anslaget får i huvudsak användas för utgifter för samarbete med länder av strategisk betydelse för det globala miljö- och klimatsamarbetet. Anslaget får användas för utgifter för projekt som stöder Arktiska rådets verksamhet och för projekt som stöder verksamhet inom Barents Euro-Arktiska Råd, Nordiska ministerrådet samt Östersjöstaternas råd (CBSS). Anslaget får även användas för utgifter för tillskott till miljöutvecklingsfonden inom Nordiska miljöfinansieringsbolaget (NEFCO).

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 52 400 000 kronor för 2025 till anslaget.

Regeringen föreslår att anslaget ökas för ett stärkt svenskt myndighets-samarbete med länder av strategisk betydelse för det globala miljö- och klimatsamarbetet, bl.a. med länder som har stora utsläpp av växthusgasar.

Regeringen föreslår även att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 11 400 000 kronor 2026–2028. Ett bemyndigande behövs för att regeringen ska kunna teckna avtal om fleråriga projekt med länder av strategisk betydelse för det globala miljö- och klimatsamarbetet. Med anledning av ökad anslagsnivå från 2026 föreslås bemyndigandet öka med 3 800 000 kronor i förhållande till 2024.

1:14 Skydd av värdefull natur: Anslaget får användas till utgifter för skydd och bevarande av värdefulla naturmiljöer för biologisk mångfald och friluftsliv samt för statsbidrag inom dessa områden. Anslaget får användas

- för ersättningar enligt 31 kap. miljöbalken inom Naturvårdsverkets ansvarsområde
- till utgifter för förvärv samt avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden
- för utgifter i samband med säkerställande av värdefulla naturområden
- för statsbidrag till kommuner och kommunala stiftelser för skydd av värdefulla naturområden.

Anslaget får även användas för vissa utgifter för berörda myndigheters arbete för detta ändamål.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 185 500 000 kronor för 2025 till anslaget.

Regeringen föreslår även att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 35 000 000 kronor 2026–2068. Regeringen behöver ett bemyndigande för att fleråriga avtal som avser skydd av värdefulla naturområden ska kunna tecknas och för att

förhandsbesked om statsbidrag till områdesskydd ska kunna ges. Bemyndigandet för 2025 föreslås minska jämfört med 2024.

1:15 Havs- och vattenmyndigheten: Anslaget får användas för Havs- och vattenmyndighetens förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 360 516 000 kronor för 2025 till anslaget.

Regeringen anför att anslaget ökas för effektiv miljöprövning och vattenförvaltning, cybersäkerhet, förstärkt fiskerikontroll och en effektiv vattenförvaltning.

1:16 Klimatinvesteringar: Anslaget får användas för klimatinvesteringar på lokal och regional nivå samt för stöd till installation av laddinfrastruktur för elfordon. Anslaget får användas för statsbidrag för detta. Anslaget får även användas för utgifter för berörda myndigheters arbete för detta ändamål.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 3 495 000 000 kronor för 2025 till anslaget.

Regeringen anför att anslaget ökas för att möjliggöra ytterligare klimatinvesteringar på lokal och regional nivå i hela Sverige.

Regeringen föreslår även att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 600 000 000 kronor 2026–2030. Avtal om fleråriga projekt behöver kunna tecknas för att fler långsiktiga och effektiva klimatinvesteringar ska komma till stånd.

1:17 Klimatpremier: Anslaget får användas för utgifter för att främja marknadsintroduktion av fordon med låga utsläpp av växthusgaser samt utfasning av fordon med höga utsläpp av växthusgaser. Anslaget får användas för statsbidrag för detta. Anslaget får även användas för utgifter för berörda myndigheters arbete för detta ändamål. Anslaget får även användas för stöd för att stimulera överflyttning av godstransporter från väg till sjöfart och järnväg samt till att stimulera intermodala transportlösningar.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 2 313 000 000 kronor för 2025 till anslaget.

Regeringen föreslår även att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 660 000 000 kronor 2026–2028. Ett bemyndigande behövs för att det ska vara möjligt att besluta om klimatpremier redan innan ett fordon har levererats.

1:18 Industriklivet: Anslaget får användas för utgifter kopplade till åtgärder såsom forskning, förstudier och investeringar, som bidrar till att minska industrins processrelaterade utsläpp av växthusgaser, inklusive andra typer av växthusgaser relaterade till dessa. Anslaget får också användas för utgifter kopplade till åtgärder som bidrar till negativa utsläpp av växthusgaser, såsom forskning, utveckling, test, demonstration och investeringar, exklusive driftstöd för bio-CCS. Anslaget får också användas för utgifter kopplade till strategiskt viktiga insatser inom industrin som bidrar till klimatomställningen,

såsom forskning, förstudier och investeringar. Anslaget får också användas till utgifter för berörda myndigheters arbete kopplade till stödet.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 345 000 000 kronor för 2025 till anslaget. Regeringen föreslår att anslaget minskas genom en överflyttning av medel till anslaget 1:1 Statens energimyndighet inom utgiftsområde 21 Energi.

Regeringen föreslår även att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 850 000 000 kronor 2026–2032. För att det ska vara möjligt att stödja omfattande projekt som löper över flera år bör ett bemyndigande knytas till anslaget.

1:19 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv: Anslaget får användas till utgifter för ras- och skredsäkring längs Göta älv samt till delegationen för Göta älv. Anslaget får användas som statsbidrag inom dessa områden samt även användas för de administrativa utgifter som insatserna medför.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 115 000 000 kronor för 2025 till anslaget.

Regeringen föreslår även att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 165 000 000 kronor 2026–2029. För att det ska vara möjligt att stödja projekt som löper över flera år behöver ett bemyndigande knytas till anslaget.

1:20 Driftstöd för bio-CCS: Anslaget får användas för utgifter kopplade till ett driftstöd för avskiljning, infångning och lagring av biogen koldioxid (bio-CCS) i form av omvänd auktionering. Anslaget får även användas för utgifter för administration av stödet.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 15 000 000 kronor för 2025 till anslaget.

Regeringen föreslår även att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 36 000 000 000 kronor 2026–2046. Bemyndigandet behövs för att kunna ingå fleråriga åtaganden för avskiljning, infångning och lagring av koldioxid från förnybara källor (bio-CCS).

1:21 Åtgärder inom ramen för den sociala klimatfonden: Anslaget får användas för stöd till åtgärder och investeringar som kan finansieras av EU:s sociala klimatfond. Anslaget får användas för statsbidrag för detta. Anslaget får även användas för utgifter för berörda myndigheters arbete för detta ändamål.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 10 000 000 kronor för 2025 till anslaget.

Förslaget innebär att ett nytt anslag inrättas på statens budget för finansiering av stöd till åtgärder och investeringar som kan finansieras av EU:s sociala klimatfond, i syfte att hjälpa utsatta hushåll, småföretag och

transportanvändare som särskilt kan drabbas av höga energi- och transportkostnader. Fonden föreslås inrättas den 1 januari 2026. Regeringen föreslår att medel tillförs anslaget under 2025 för att tillsammans med berörda myndigheter kunna förbereda insatser som kan finansieras genom fonden.

2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Anslaget får användas för Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggandes (Formas) förvaltningsutgifter inklusive vissa nämnder.

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 137 079 000 kronor för 2025 till anslaget.

2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning: Anslaget får användas för utgifter för stöd till forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande. Anslaget får också användas till projektrelaterade kostnader (utvärderingar, beredningsarbetet, vissa resor och seminarier samt informationsinsatser).

Regeringen föreslår att riksdagen anvisar 1 127 408 000 kronor för 2025 till anslaget. Regeringen föreslår att anslaget ökas med totalt 20 000 000 kronor 2025 inom ramen för den forsknings- och innovationspolitiska proposition som regeringen avser att presentera under hösten 2024.

Regeringen föreslår även att riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 för anslaget ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 2 200 000 000 kronor 2026–2031. För att underlätta planeringen och kunna teckna avtal om fleråriga projekt är det nödvändigt att fatta beslut som medför åtaganden för kommande år.

Motionerna

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet, Centerpartiet och Miljöpartiet har var för sig presenterat alternativa förslag till anslagsfördelning för 2025. Förslagen innebär såväl andra anslagsnivåer som förslag till nya anslag och ändrat bemyndigande. I det följande sammanfattas partiernas förslag inom utgiftsområde 20. En sammanställning som visar hur motionärernas förslag avviker från regeringens förslag finns i bilaga 2 och 3. I det följande redovisas också motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2024/25 som återspeglar förslag i partiernas anslagsmotioner.

Socialdemokraterna

I kommittémotion 2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. anför Socialdemokraterna bl.a. att klimatförändringarna utgör ett av de största hoten mot vårt samhälle. Sverige påverkas allt tydligare av klimatförändringarna, både direkt och indirekt. Svenska samhällen har skadats av översvämningar, skyfall och skogsbränder. Livsmedelsförsörjningen påverkas med minskade skördar och detta har lett till höjda matpriser för svenska konsumenter. Övergödning, överfiske och nedskräpning utgör allvarliga hot mot Sveriges viktiga resurser. Även den biologiska mångfalden och ekosystemen drabbas

av miljöförstöringen. Motionärerna anför att det dock går att vända utvecklingen. Klimatomställningen är en chans att skapa jobb och stärka Sveriges globala position.

Motionärerna anför att teknik, kunskap och innovation driver på omställningen. Den cirkulära ekonomin måste också utvecklas. Den svenska industrin och transportnäringen spelar en nyckelroll i samhällsbygget och kommer att göra det även i arbetet för att klara klimatomställningen. Utsläppen av kemikalier och plast måste begränsas. Naturen måste vårdas och skyddas för att den biologiska mångfalden ska bevaras. Med en kraftfull politik kan klimatkrisen hejdas och miljö och natur räddas.

I motionen lämnar Socialdemokraterna förslag om en annan fördelning av anslagen inom utgiftsområde 20 för 2025 än regeringen (yrkande 1). Förslaget innebär att de sammanlagda anslagen överstiger regeringens förslag med 1 300 000 000 kronor och att tio anslag bestäms till en annan nivå än vad regeringen föreslagit.

Socialdemokraterna föreslår följande förändringar i förhållande till regeringens förslag (se också bil. 2).

1:1 Naturvårdsverket: Anslaget ökas med 50 000 000 kronor. Motionärerna föreslår en höjning av anslaget för att ge myndigheten tillräckliga resurser för att fullgöra sitt uppdrag, bl.a. att effektivt bidra till att nå Sveriges klimatomställning. Naturvårdsverket spelar en central roll i Sveriges klimatarbete men har på grund av nedskärningar inte de resurser som krävs. Även i yrkande 6 i motionen anfördes att Naturvårdsverkets arbete måste stärkas.

1:2 Miljöövervakning m.m.: Anslaget ökas med 30 000 000 kronor. Motionärerna anser att miljöövervakningen är avgörande för att ge politiska beslutsfattare relevanta underlag för att kunna fatta välgrundade beslut och för att mäta den förda miljöpolitikens effekter. Genom att öka anslaget möjliggörs en mer frekvent och detaljerad miljöövervakning.

1:3 Åtgärder för värdefull natur: Anslaget ökas med 250 000 000 kronor. Motionärerna framhåller att den nuvarande, otillräckliga finansieringen har lett till svåra prioriteringar när det gäller skötsel av naturreservat och nationalparker, underhåll av vandringsleder, verksamheter vid naturum, åtgärdsprogram för hotade arter samt lokala och kommunala naturvårdsprojekt. Även rovdjursinventeringarna och vilt- och rovdjursförvaltningen påverkas av de nedskärningar som gjorts. I yrkande 64 i motionen anfördes att förutsättningarna för skötsel av naturreservat, nationalparker, vandringsleder m.m. måste stärkas.

1:4 Sanering och återställning av förorenade områden: Anslaget minskas med 250 000 000 kronor. Motionärerna påpekar att en betydande del av de avsatta medlen för sanering och återställning av förorenade områden under flera års tid har förblivit outnyttjade. Motionärerna anser därför att det är rimligt att minska anslaget. Enligt yrkande 70 i motionen bör budgeten för sanering och återställning av förorenade områden vara mer välvägd.

1:10 Klimatanpassning: Anslaget ökas med 100 000 000 kronor. Motionärerna föreslår en förstärkning av anslaget för att säkerställa ett tryggt

och välfungerande samhälle. Staten bör enligt motionärerna höja sin beredskap genom att prioritera åtgärder för klimatanpassning. Dessa åtgärder ersätter inte utsläppsminskningar men fungerar som kompletterande insatser för att hantera de oundvikliga effekterna av klimatförändringarna. Även i yrkande 7 anfördes att arbetet med klimatanpassning måste stärkas.

1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö: Anslaget ökas med 40 000 000 kronor. Motionärerna vill ha en skarpare och mer effektiv fiskerikontroll. Avsiktlig felrapportering av fiskefångster underminerar ansträngningarna för ett hållbart fiske. Motionärerna vill komma åt fusket genom att införa kamerabevakning på fiskefartygen i kombination med fler fysiska besök från kontrollmyndigheten.

1:14 Skydd av värdefull natur: Anslaget ökas med 250 000 000 kronor. Motionärerna föreslår en förstärkning av anslaget för att säkerställa kompensation till skogsägare som vill bevara skyddsvärd skog. Det är viktigt att stödja privata skogsägare som frivilligt tar initiativ till att skydda och bevara värdefulla skogsområden. Det handlar inte enbart om miljömässigt ansvar utan även om att upprätthålla en balans mellan ekonomisk utveckling och hållbarhet. Lika viktigt är det att samhället garanterar rättvisa ersättningar till de skogsägare som aktivt bidrar till skogens hållbara förvaltning.

1:16 Klimatinvesteringar: Anslaget ökas med 250 000 000 kronor. Motionärerna anser att behovet av att fortsätta utbyggnaden av laddinfrastruktur och att satsa på cirkulär ekonomi och avfall är stort. Motionärerna vill enligt yrkande 17 i motionen fortsätta att satsa på och utveckla Klimatklivet för att underlätta klimatomställning för vanligt folk.

1:18 Industriklivet: Anslaget ökas med 500 000 000 kronor. Motionärerna föreslår en förstärkning av anslaget för att vidareutveckla Industriklivet, vilket även tas upp i yrkande 18. Motionärerna vill bl.a. främja teknik för koldioxidavskiljning för både lagring och användning.

2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning: Anslaget ökas med 80 000 000 kronor. Motionärerna anför att de återkommer till användningen av dessa medel i en följdmotion till den kommande forskningspropositionen.

Vänsterpartiet

I partimotion 2024/25:1938 av Nooshi Dadgostar m.fl. lämnar Vänsterpartiet förslag om en annan fördelning av anslagen inom utgiftsområde 20 för 2025 än regeringen. Förslaget innebär att de sammanlagda anslagen överstiger regeringens förslag med 15 486 000 000 kronor och att elva anslag bestäms till en annan nivå än vad regeringen föreslagit. Vänsterpartiet föreslår även fyra nya anslag.

Vänsterpartiet föreslår följande förändringar i förhållande till regeringens förslag (se också bil. 2).

1:1 Naturvårdsverket: Anslaget ökas med 54 000 000 kronor. Motionärerna föreslår en ökning av anslaget eftersom förvaltningsanslaget

inte varit tillräckligt, vilket har lett till omfattande varslingar och bristande täckning för tillsyns- och tillståndsprövningskostnader. Klimatomställningen innebär att många verksamheter kommer att behöva söka nya eller ändrade miljötillstånd, och för detta behövs resurser. Vänsterpartiet anser även att anslaget behöver förstärkas för att möjliggöra enklare miljörapportering för företagen och för att stärka arbetet mot invasiva främmande arter.

1:2 Miljöövervakning m.m.: Anslaget ökas med 53 000 000 kronor. Motionärerna föreslår en ökning av anslaget eftersom resurserna till miljömålsuppföljningen har minskat och kvaliteten på vissa internationella rapporteringar har försämrats. Miljöövervakning är grunden för ett effektivt miljöarbete och utgör ett nödvändigt underlag för åtgärder för människor och natur. Vidare avvisar Vänsterpartiet regeringens neddragning av stöd för miljöorganisationer.

1:3 Åtgärder för värdefull natur: Anslaget ökas med 2 031 000 000 kronor. Motionärerna anför att restaurering av våtmarker och återväntning av torvmarker ger många vinster för miljön och klimatet. Att anlägga våtmarker har stor betydelse för den biologiska mångfalden, bidrar till att minska övergödningen och har stor betydelse ur ett klimatanpassningsperspektiv. Motionärerna vill därför öka satsningarna på återskapande av våtmarker och genomföra dessa långsiktigt.

Vidare anføres att det behövs betydande förstärkningar av anslaget för att nå de nationella miljömålen och EU:s ambitioner för naturvård och biologisk mångfald till 2030. Ett ökat anslag är även nödvändigt enligt partiet för att stärka arbetet för att bevara hotade arter och mer intensivt bekämpa invasiva främmande arter. Ökade anslag stärker även förutsättningarna och attraktiviteten för Sveriges nationalparker som är viktiga som besöksmål och för naturturism.

1:6 Kemikalieinspektionen: Anslaget ökas med 30 000 000 kronor. Motionärerna föreslår en ökning av anslaget för att återuppta Kemikalieinspektionens arbete med handlingsplanen för en giftfri vardag.

1:10 Klimatanpassning: Anslaget ökas med 100 000 000 kronor. Motionärerna avvisar regeringens neddragning av medlen till länsstyrelserna och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och föreslår i stället en utökad satsning på myndigheterna.

1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljön: Anslaget ökas med 400 000 000 kronor. Motionärerna föreslår en ökning av anslaget för insatser och åtgärder för att förbättra, bevara, planera, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer. Denna satsning omfattar även en utökad satsning på LOVA (lokala vattenvårdsprojekt) där lokala åtgärdssamordnare genom lokala havs- och vattenåtgärder som t.ex. våtmarker kan öka takten i arbetet med att minska övergödningen och nå miljömålen. Enligt motionärerna behöver anslaget också öka för att stärka det statliga stödet till kommunernas arbete med att kalka vattendrag för att motverka försurning.

1:13 Internationellt miljösamarbete: Anslaget ökas med 16 000 000 kronor. Motionärerna föreslår en ökning av anslaget för att möjliggöra

myndigheternas samarbete med länder som har en stor påverkan på den globala miljön och som är strategiskt viktiga.

1:14 Skydd av värdefull natur: Anslaget ökas med 3 685 000 000 kronor. Motionärerna föreslår en ökning av anslaget för att formellt kunna skydda natur i form av naturreservat och nationalparker. Skydd av natur är en förutsättning för att uppnå krav inom EU och globala åtaganden för biologisk mångfald. Vidare anför motionärerna att om anslaget inte ökas kraftigt riskerar höga naturvärden att förloras genom avverkning och markägare kan inte få ersättning när skog skyddas. Enligt motionärerna bör de stora sammanhängande fjällnära naturskogarna långsiktigt skyddas genom formellt skydd.

1:15 Havs- och vattenmyndigheten: Anslaget ökas med 70 000 000 kronor. Motionärerna föreslår att anslaget ökas för att stärka myndighetens möjligheter att genomföra sina uppdrag. Vidare föreslås att anslaget ökas så att fler kontroller kan utföras för att beivra illegalt ålfiske samt fler fiskerikontroller av yrkesfisket i sin helhet.

1:16 Klimatinvesteringar: Anslaget ökas med 3 575 000 000 kronor. Motionärerna föreslår att anslaget för Klimatklivet ska öka eftersom det finns ett ökande behov av klimatinvesteringar inom transportsektorn, industrin och jordbruket. Klimatklivet bör inte bara förstärkas utan även förlängas för att staten ska kunna tillgodose företagets behov av stöd för en grön omställning. Inom Klimatklivet ges stöd till publik laddinfrastruktur och infrastruktur för vätgas och utbyggnaden av detta behöver intensifieras. Ökade anslag för Klimatklivet ger även möjligheter för jordbrukssektorn. Motionärerna anför att ett statligt investeringsstöd inom jordbruket är nödvändigt för omställningen och gör jordbruket bättre rustat för ökande priser på insatsvaror som drivmedel och energi. Motionärerna vill även med ökade anslag förstärka Klimatklivets stöd till satsningar på ökad resurseffektivitet och cirkulär ekonomi – ett område där Sverige enligt partiets uppfattning måste intensifiera arbetet.

1:17 Klimatpremier: Anslaget ökas med 1 272 000 000 kronor. Motionärerna föreslår att anslaget ökas för att stärka omställningen till fler elbussar. Vidare anför motionärerna att de välkomnar att regeringen inför en tillfällig skrotningspremie men anser att den bör utformas så att den blir mer rättvis och kan bidra till att fler människor kan ställa om till transporter med lägre klimatpåverkan. Motionärerna föreslår därför att skrotningspremien ska utökas till den som skrotar sin gamla bil (minst 15 år gammal) och köper eller leasar en begagnad eller ny elbil. En premie bör även betalas till den som skrotar sin bil (minst 15 år gammal) och i stället köper kollektivtrafikkort alternativt elcykel eller abonnemang för bildelning.

Motionärerna föreslår även en ökning av anslaget för att återinföra den klimatpremie som tidigare fanns för att kompensera bilägare för den kostsamma besiktningen av gasbilar.

Nytt anslag – 99:1 Statligt stöd för rening av PFAS: Anslaget tillförs 250 000 000 kronor. Motionärerna föreslår ett nytt anslag för statlig medfinansiering av reningsteknik i kommuner där dricksvattnet har halter av

PFAS som överskrider det hälsobaserade riktvärde som anges av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (Efsa). Staten behöver avsätta pengar till kommunerna för åtgärder som säkerställer ett rent dricksvatten.

Nytt anslag – 99:2 Klimatanpassade och gröna städer: Anslaget tillförs 350 000 000 kronor. Motionärerna vill införa ett statligt stöd till kommuner för klimatanpassade och grönnare städer. Stödet ska ges för utveckling av befintlig stadsgrönska samt etablering av stadsgrönska för att främja dagvattenhantering och biologisk mångfald. Anslaget ska bl.a. möjliggöra statlig medfinansiering till åtgärder för att omvandla hårdgjorda ytor genom att anlägga vattenfördröjande åtgärder som växtbäddar. Stödet möjliggör därmed även stöd för stadsnära odling i närmiljön. Gemensamt för åtgärderna är att de ska främja klimatanpassning samt miljö kvalitetsmålen God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv.

Nytt anslag – 99:3 Inför bonus för folkelbilar: Anslaget tillförs 3 100 000 000 kronor. Motionärerna föreslår ett nytt anslag med en klimatbonus för elbilar som gör att fler kan få tillgång till elbilar till ett lägre pris samtidigt som dyrare elbilar inte ger någon bonus. Partiet föreslår att bilar som kostar upp till 350 000 kronor ska ge en bonus motsvarande 30 procent av bilens pris. För bilar som kostar över 350 000 kronor ska betalas 105 000 kronor minus 40 procent av den del av bilens pris som överstiger 350 000 kronor. Begagnade bilar ska omfattas med ett pristak på 400 000 kronor och med en ersättningsgrad om 10 procent.

Nytt anslag – 99:4 Forskning för klimatomställning: Anslaget tillförs 500 000 000 kronor. Motionärerna föreslår ett nytt anslag för att stärka forskning och innovation som har till syfte att

- stärka delaktigheten i utformandet av utsläppsminskande åtgärder med rättviseperspektiv
- stärka forskningen för utformande av åtgärder med bred folklig acceptans och för ökad förståelse för nödvändiga förändringar
- stärka forskningen för utformande av hållbara bruksmetoder för att stärka kolinlagringen i de gröna näringarna
- stödja forskningen om hur gemensamt ägande av för klimatomställningen nödvändiga naturresurser och tillgångar kan stärkas där marknaden inte förmår tillgodose behovet
- stärka utvecklingen av klimatinnovationer inom energiförsörjning och livsmedelsproduktion
- stödja forskningen om hur synergin i klimatåtgärder och åtgärder för biologisk mångfald kan stärkas
- stärka transporteffektiviteten
- stärka små och medelstora företags möjlighet att delta i forskning och möjliggöra en tydligare forskningsinfrastruktur för näringslivet.

Centerpartiet

I kommittémotion 2024/25:2149 av Stina Larsson m.fl. (C) poängterar motionärerna att den politiska ambitionen att påskynda klimatomställningen behövs mer än någonsin. Det klimatpolitiska rådet konstaterar att Sverige inte ser ut att nå klimatmålen till 2030, varken på EU-nivå eller i Sverige. En rad centrala klimatinsatser har lagts ned utan att ersättas med något annat. Detta får enligt motionärerna förödande konsekvenser för klimatpolitiken men även på vår konkurrenskraft och bilden av Sverige som föregångsland och grönt varumärke.

Motionärerna framhåller betydelsen av att de nationella klimatmål som slås fast i det klimatpolitiska ramverket värnas och följs. Enligt Centerpartiet har tydliga och skarpa mål gjort det möjligt för svenska företag att bli världsledande inom grön teknik, vilket gynnar såväl Sveriges ekonomi som företagets konkurrenskraft.

Vidare framhåller motionärerna att det är angeläget att de naturliga ekosystemen vårdas och förvaltas parallellt med att koldioxidutsläppen begränsas, energisystemen ställs om och samhällets cirkulära materialflöden ökas. Den globala förlusten av arter och ekosystem är enligt motionärerna det mest brådskande miljöproblemet i världen i dag vid sidan av klimatförändringarna.

För att bryta den negativa utvecklingen föreslår Centerpartiet satsningar för att bevara och restaurera den biologiska mångfalden och Sveriges naturliga rikedom. Landets redan skyddade områden, såväl på land som till havs, behöver enligt motionärerna förvaltas bättre och livskraftiga ekosystem måste säkerställas. Känsliga områden som har förorenats genom mänsklig aktivitet ska saneras och återställas – ett långsiktigt arbete som måste intensifieras. Särskilt prioriterat för motionärerna är områden och vattentäkter som har kontaminerats av PFAS.

I motionen lämnar Centerpartiet förslag om en annan fördelning av anslagen inom utgiftsområde 20 för 2025 än regeringen. Förslaget innebär att de sammanlagda anslagen överstiger regeringens förslag med 4 990 000 000 kronor och att åtta anslag bestäms till en annan nivå än vad regeringen föreslagit.

Centerpartiet föreslår följande förändringar i förhållande till regeringens förslag (se också bil. 2).

1:1 Naturvårdsverket: Anslaget ökas med 15 000 000 kronor. Motionärerna föreslår en ökning av anslaget för att finansiera en satsning på att göra tillståndprocesserna i viktiga miljö- och energifrågor mer rättssäkra, förutsebara och tidseffektiva. Genom ökade resurser kapas kostnader och byråkratiska hinder tas bort samt ett utökat stöd ges till domstolarnas handläggning. Motionärerna föreslår även en ökning av anslaget så att Naturvårdsverket ska kunna ingå väntasavtal, ett sorts naturvårdsavtal som kan användas i väntan på en slutlig skyddsform, under alltför långdragna områdesskyddsprocesser.

Vidare föreslår motionärerna att anslaget minskar för att finansiera andra prioriterade reformer.

1:3 Åtgärder för värdefull natur: Anslaget ökas med 75 000 000 kronor. Motionärerna föreslår att anslaget ökas för att finansiera förstärkningar till den lokala naturvårdssatsningen LONA. Motionärerna anför att det ofta gör större nytta att förvalta redan skyddade områden och säkerställa att de har livskraftiga ekosystem och en hög artrikedom än att ägna stora resurser åt att skydda nya arealer. För detta arbete finns LONA som kan användas för olika ändamål som att främja biologisk mångfald men även för våtmarker och åtgärder för restaurering av naturtyper.

1:6 Kemikalieinspektionen: Anslaget ökas med 5 000 000 kronor. Motionärerna föreslår en ökning av anslaget för att finansiera en satsning på att göra tillståndsprocesserna i viktiga miljö- och energifrågor mer rättssäkra, förutsebara och tidseffektiva. Genom ökade resurser kapas kostnader och byråkratiska hinder tas bort samt ett utökat stöd ges till domstolarnas handläggning.

1:10 Klimatanpassning: Anslaget ökas med 50 000 000 kronor. Motionärerna föreslår att anslaget höjs för att kompensera för regeringens sänkta anslag till MSB. Motionärerna vill särskilt rikta satsningen till klimatanpassning på landsbygden. En del av medlen bör gå till jord- och lantbrukets behov att anpassas till ett föränderligt klimat, där extremare väder kan medföra produktivitetsnedsättningar.

1:14 Skydd av värdefull natur: Anslaget ökas med 100 000 000 kronor. Motionärerna föreslår att anslaget ökas för att stärka äganderätten i svensk skog och samtidigt skydda mer värdefull natur.

1:15 Havs- och vattenmyndigheten: Anslaget ökas med 5 000 000 kronor. Motionärerna föreslår en ökning av anslaget för att finansiera en satsning på att göra tillståndsprocesserna i viktiga miljö- och energifrågor mer rättssäkra, förutsebara och tidseffektiva. Genom ökade resurser kapas kostnader och byråkratiska hinder tas bort samt ett utökat stöd ges till domstolarnas handläggning.

1:17 Klimatpremier: Anslaget minskas med 250 000 000 kronor. Motionärerna avvisar skrotningspremien då de anser den vara ineffektiv och pengarna kommer i stället att finansiera Centerpartiets förslag till klimatbilsbonus under anslaget 1:21.

1:21 Åtgärder inom ramen för den sociala klimatfonden: Anslaget ökas med 4 990 000 000 kronor. Motionärerna föreslår att en klimatbilsbonus på 50 000 kronor för nya och begagnade bilar införs omgående. Den kommer att vara inriktad på att fler ska få råd att byta till miljöbil och omfatta begagnade bilar, laddhybrider, gasbilar och även etanolbilar. För att nå så många som möjligt ska bilbonusen även kunna användas till att halvera kostnaden för leasing och för billån. Vidare avvisar motionärerna regeringens elbilspremie inom anslaget. Liknande förslag finns i partimotion 2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C) yrkande 1 och kommittémotion 2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C) yrkande 56.

Miljöpartiet

I kommittémotion 2024/25:3048 av Emma Nohrén m.fl. (MP) framhåller motionärerna att den globala medeltemperaturen stiger i allt snabbare takt och att den främsta orsaken är mänsklig aktivitet. I Sverige är uppvärmningstakten dubbelt så snabb som det globala genomsnittet. Klimatförändringarna innebär stora risker för Sveriges invånare och företag. Sverige drabbas av klimatförändringarna både direkt genom kraftigare skyfall, ras och skred och indirekt eftersom Sverige påverkas av klimatkrisens konsekvenser i andra delar av världen. Samtidigt innebär arbetet för att hejda klimatförändringarna stora möjligheter för hela Sverige. Parallellt med klimatkrisen står vi inför en ekologisk kris, och förändringen som sker inom detta område kan på många sätt inte återställas. Motionärerna anför att det fortfarande finns väldigt mycket som kan göras för att undvika och mildra konsekvenserna av klimatkrisen och den ekologiska krisen. Miljöpartiet vill bygga ett tryggt och fritt samhälle inom planetens gränser.

I motionen lämnar Miljöpartiet förslag om en annan fördelning av anslagen inom utgiftsområde 20 för 2025 än regeringen (yrkande 1). Förslaget innebär att de sammanlagda anslagen överstiger regeringens förslag med 24 160 500 000 kronor och att femton anslag bestäms till en annan nivå än vad regeringen föreslagit. Miljöpartiet föreslår även tio nya anslag.

Miljöpartiet föreslår följande förändringar i förhållande till regeringens förslag (se också bil. 2).

1:1 Naturvårdsverket: Anslaget ökas med 127 500 000 kronor. Motionärerna anser att det är mycket viktigt att grundfinansieringen av de miljövärdande myndigheterna säkras och att nödvändiga satsningar finansieras. Motionärerna föreslår att en förstärkning av anslaget görs för att Naturvårdsverket bl.a. ska få ett förtydligat och utökat uppdrag att analysera klimateffekter, effektivisering av styrmedel, klimatpolitiska analyser och förbättrad klimatstatistik. Även en samordning av det finansiella systemets bidrag till klimatomställningen och hållbar utveckling bör möjliggöras. Satsningar för omställning till en cirkulär och resurseffektiv ekonomi bör också göras, med bl.a. ökad tillsyn och tillståndsprövning. Medel behövs även för arbetet med moderna och effektiva tillståndprocesser som stöder en grön samhällsomställning.

1:2 Miljöövervakning m.m.: Anslaget ökas med 221 000 000 kronor. Motionärerna anför att miljöövervakningen är ryggraden i svenskt miljöarbete och föreslår därför en höjning av anslaget. Det finns ett stort behov av utökade satsningar på bl.a. PFAS-screeningar, klimatstatistik, fågelövervakning och hälsorelaterad miljöövervakning. Övervakningen av mark- och jordhälsa i skogsmark är också angelägen. Satsningar bör också göras på miljöövervakning av genetisk mångfald och av pollinatörer.

1:3 Åtgärder för värdefull natur: Anslaget ökas med 1 648 000 000 kronor. Motionärerna anser att medel behövs till bl.a. Naturvårdsverkets arbete med förstärkt biologisk mångfald och skötsel av skyddad natur och ett antal särskilda satsningar på naturbaserade lösningar för klimatesiliens samt

åtaganden enligt EU:s restaureringsförordning. Tillskottet av budgetmedel innebär även förstärkningar i arbetet med hotade arter, pollinatörer i skogslandskapet, kunskapsuppbyggnad av biologisk mångfald och planering av grön infrastruktur samt förstärkt arbete med att stävja illegal handel med hotade arter. Förstärkningen omfattar även återvätning av våtmarker, biologisk mångfald i odlingslandskapet och förstärkt viltförvaltning.

1:4 Sanering och återställning av förorenade områden: Anslaget ökas med 420 000 000 kronor. Motionärerna anför att en förstärkning av anslaget möjliggör utökad kartläggning, samordning, sanering och återställning av förorenade områden. Anslagshöjningen möjliggör även en ökning av forskningsmedel till berörda myndigheter för forskning och utveckling av reningstekniker för PFAS och andra miljögifter och stärkt samordning under Naturvårdsverket.

1:5 Miljöforskning: Anslaget ökas med 56 000 000 kronor. Motionärerna föreslår att anslaget förstärks för att upprätthålla den höga nivån i forskningen och fortsätta arbetet med att minska kunskapsluckor. Det är angeläget att kunna täcka viktiga områden som exempelvis cirkulär ekonomi, spridning av miljögifter och miljöeffekter av havsbaserad vindkraft.

1:6 Kemikalieinspektionen: Anslaget ökas med 18 000 000 kronor. Motionärerna framhåller att Sverige har en oerhört viktig roll i att driva kemikaliefrågor internationellt och inom EU, och resurser behövs för att skala upp detta arbete. Ett förstärkt arbete med projektet Giftfritt från början är en central del i arbetet för en cirkulär ekonomi. Det arbete som bedrivs gentemot företag för att hjälpa dem att följa gällande lagar och byta ut farliga kemikalier mot mindre farliga är också viktigt. Motionärerna anser att Kemikalieinspektionens arbete är i behov av en permanent budgethöjning för att fortsätta det viktiga arbete som myndigheten bedriver.

1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Anslaget ökas med 120 500 000 kronor. Motionärerna anför att ökningen är avsedd att finansiera bl.a. expertrådet för klimatanpassning samt åtgärder som leder till ökad nationell beredskap och ett robust observationsnät.

1:10 Klimatanpassning: Anslaget ökas med 50 500 000 kronor. Motionärerna föreslår en anslagsförstärkning för att säkra det viktiga arbetet med att begränsa samhällets sårbarhet till följd av klimatförändringarna och lägger därför tillbaka de medel till MSB och länsstyrelserna som regeringen avvecklade i budgetpropositionen för 2024.

1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö: Anslaget ökas med 1 089 000 000 kronor. Motionärerna anför att havsmiljöarbetet länge har varit nedprioriterat budgetmässigt. En högre ambitionsnivå i havsmiljöarbetet är nödvändig för att vända det kritiska tillståndet för havsmiljöerna. Motionärerna vill därför genomföra en omfattande och långsiktig höjning av Havs- och vattenmyndighetens anslag för havsmiljöarbetet.

1:13 Internationellt miljösamarbete: Anslaget ökas med 24 000 000 kronor. Sverige har en oerhört viktig roll att spela i att driva på det internationella miljö- och klimatarbetet, och de bilaterala miljösamarbetena är

mycket viktiga. Motionärerna föreslår att anslaget höjs för att både upprätthålla nuvarande nivå på arbetet och utöka samarbetet med ytterligare länder.

1:14 Skydd av värdefull natur: Anslaget ökas med 3 814 000 000 kronor. För att vända krisen med hotade arter i skogen, säkra fungerande och motståndskraftiga ekosystem och nå miljömålen krävs enligt motionärerna omfattande satsningar på att bevara och återskapa värdefulla naturområden för framtiden. Bland annat bör medel avsättas till fjällnära skogar och skyddsvärda skogar i hela landet.

1:15 Havs- och vattenmyndigheten: Anslaget ökas med 162 000 000 kronor. Motionärerna föreslår att anslaget förstärks för att möjliggöra en expansion av myndigheten som kan understödja satsningarna på havsmiljöarbetet inom ramen för anslaget 1:11.

1:16 Klimatinvesteringar: Anslaget ökas med 3 000 000 000 kronor. Motionärerna anför att Klimatklivet bl.a. används för att finansiera utbyggnad av laddinfrastruktur, produktion av biogas och olika typer av energikonverteringar. Enligt motionärerna krävs budgetförstärkningar för att möjliggöra en ökad takt och omfattning av de utsläppsminskningar som genereras av initiativet. I yrkande 2 i motionen föreslår motionärerna att beställningsbemyndigandet för anslaget 1:16 för perioden 2026–2030 ska öka med 2 400 000 000 kronor.

1:17 Klimatpremier: Anslaget ökas med 800 000 000 kronor. Motionärerna föreslår att elbusspremien behålls. Motionärerna vill även öka anslaget för att förstärka och reformera skrotningspremien, som de anser är ineffektiv utformad. Syftet med satsningen är att få bort äldre fordon från vägarna eftersom dessa har högre utsläpp och sämre trafiksäkerhet än nyare fordon.

1:18 Industriklivet: Anslaget ökas med 1 500 000 000 kronor. Enligt motionärerna krävs budgetförstärkningar för att möjliggöra en ökad takt och omfattning av de utsläppsminskningar som genereras av initiativet. Satsningarna leder till bl.a. industriomställning, näringslivsutveckling och en hållbar samhällsutveckling som kommer hela landet till del.

Nytt anslag – 99:5 Leasingcheck för elbil till låg- och medelinkomsttagare: Anslaget tillförs 1 500 000 000 kronor. Motionärerna föreslår ett nytt anslag för ett inkomstprövat stöd för leasing av elbil riktat till boende i lands- och glesbygd. Stödet ska rikta sig till personer med lägre inkomster som har långt till jobbet.

Nytt anslag – 99:6 Kompetenslyft för klimatomställningen: Anslaget tillförs 200 000 000 kronor. Motionärerna anför att kompetenssatsningar behöver genomföras för att möta framtida behov på arbetsmarknaden till följd av klimatomställningen. Motionärerna föreslår därför ett statligt finansierat kompetenslyft riktat mot nyckelkompetenser på arbetsmarknaden som kan underlätta näringslivets och samhällets omställning till en cirkulär ekonomi och bidra till att minska arbetslösheten.

Nytt anslag – 99:7 Differentierad klimatbilbonus: Anslaget tillförs 1 400 000 000 kronor. Motionärerna föreslår att en differentierad klimatbonus

införs för klimatbonusbilar. Stödet bör konstrueras så att det blir mer träffsäkert, när inkomstgrupper med större behov av bonus och inte går till dyra lyxbilar. Motionärerna föreslår därutöver en extra landsbygdsbonus för elbil för dem som bor i tätortsnära landsbygdskommuner, glesa landsbygdskommuner och mycket glesa landsbygdskommuner. Liknande förslag finns i kommittémotion 2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 111.

Nytt anslag – 99:8 Klimatskyddsavtal: Anslaget tillförs 3 400 000 000 kronor. Motionärerna anför att klimatskyddsavtal (Carbon Contracts for Difference, CCD) är ett nytt innovationsrelaterat styrmedel som stöttar marknadsintroduktion och uppskalning av nya tekniker för produkter eller tjänster med avsevärt lägre klimatfotavtryck än befintliga tekniker. Motionärerna föreslår ett nytt anslag för detta. Genom att staten garanterar ett fast pris på koldioxid under en viss tidsperiod till företag som vill göra stora klimatinvesteringar minskar den finansiella osäkerheten.

Nytt anslag – 99:9 Klimatanpassningskliv och storskaliga anpassningsåtgärder: Anslaget tillförs 3 300 000 000 kronor. Motionärerna föreslår att en nationell plan tas fram för riktad statlig finansiering till ett antal storskaliga projekt på lokal och regional nivå, där statligt finansieringsstöd är särskilt motiverat. Motionärerna vill även införa ett nytt stöd, Klimatanpassningsklivet, som ska delfinansiera innovativa investeringar med stor klimatanpassningsnytta. Ett liknande förslag finns i kommittémotion 2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP) yrkande 33.

Nytt anslag – 99:10 Cirkuleringskliv: Anslaget tillförs 1 000 000 000 kronor. I syfte att accelerera arbetet med att skapa cirkulära flöden av kritiska metaller och mineral vill motionärerna satsa på ett nytt investeringsstöd – Cirkuleringsklivet. Anslaget ska få användas för utgifter kopplade till åtgärder såsom forskning, förstudier och investeringar som bidrar till att öka industrins kapacitet att skapa cirkulära flöden av för klimatomställningen kritiska metaller och mineral.

Nytt anslag – 99:11 Konverteringspremie för personbilar: Anslaget tillförs 100 000 000 kronor. Motionärerna vill införa ett marknadsintroduktionsstöd för konvertering av fossilbilar till eldrift för att minska utsläppen från den befintliga fordonsflottan och samtidigt minska behovet av inblandning av biodrivmedel i bensin och diesel. De föreslår även ett stöd för konvertering av fossilbilar till biodrivmedel och biogasdrift.

Nytt anslag – 99:12 Havsmiljöforskning: Anslaget tillförs 50 000 000 kronor. Motionärerna anser att det saknas forskning och kunskap inom flera områden som är väsentliga för att vidta rätt åtgärder för att kunna nå miljömålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. Ett liknande förslag finns i partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP) yrkande 189.

Nytt anslag – 99:13 Lokalt havs- och vattenvårdsarbete: Anslaget tillförs 80 000 000 kronor för lokalt havs- och vattenvårdsarbete. Ett liknande förslag finns i partimotion 2024/25:3037 (MP) yrkande 59. Motionärerna anför att anslaget bl.a. ska få användas för statsstöd till lokala havs- och vattenvårdsprojekt, som anställning av åtgärdssamordnare vid en länsstyrelse.

kommun eller ideell sammanslutning och åtgärdsplanering i avrinningsområden.

Nytt anslag – 99:14 Miljöbonus för husbilar: Anslaget tillförs 80 000 000 kronor för miljöbonus för husbilar.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har ställt sig bakom regeringens förslag till utgiftsramar för 2025, inklusive för utgiftsområde 20 (prop. 2024/25:1, bet. 2024/25:FiU1, rskr. 2024/25:49). Utskottet påminner om att de ramar för budgetens utgiftsområden som riksdagen har beslutat om är styrande för den fortsatta behandlingen av anslagen.

I fråga om regeringens förslag till anslagsfördelning för utgiftsområdet vill utskottet inledningsvis framhålla att det ekonomiska klimat som förra årets budgetproposition presenterades i har förändrats och att det nu är en lägre inflation, stabila långsiktiga inflationsförväntningar och en förändrad riskbild kring inflationen. I och med årets proposition skiftar regeringen fokus för den ekonomiska politiken: från att bekämpa inflationen till att investera i att bygga Sverige rikare och tryggare igen. Uppgiften framöver är att se till att den höga inflationen inte kommer tillbaka och samtidigt genomföra reformer och investeringar som bygger Sverige rikare och tryggare för kommande generationer. Budgetpropositionen för 2025 är ett viktigt steg på vägen dit.

När det gäller inriktningen för utgiftsområde 20 vill utskottet understryka utgångspunkterna för regeringens miljö- och klimatpolitik. Regeringen anför att det inom klimat- och miljöområdet finns tre stora och sammanlänkade globala utmaningar: klimatförändringarna, förlusten av biologisk mångfald och spridningen av föroreningar. Dessa utmaningar behöver enligt regeringen mötas med åtgärder nationellt, inom EU och globalt. Regeringen anser att klimat- och miljömålen är och behöver vara väl integrerade över en bredd av politikområden och sektorer för att uppnå en god och långsiktigt hållbar livsmiljö. Klimatpolitiken ska vara ambitiös och effektiv samt ta hänsyn till människors och företags möjligheter att leva och verka i hela landet. Regeringens politik utgår från förvaltarskapstanken och strävar efter att hitta de mest kostnadseffektiva åtgärderna för att uppnå utsläppsminskningar, som samtidigt skapar förutsättningar för näringsliv och landsbygd att utvecklas. Vidare anför regeringen att en fortsatt snabb omställning såväl i Sverige och EU som globalt i dag är avgörande för att upprätthålla många av de svenska företagens konkurrenskraft. I det följande vill utskottet lyfta fram några av de frågor som prioriteras i budgetpropositionen.

Till att börja med vill utskottet framhålla de satsningar som regeringen föreslår när det gäller att påskynda elektrifieringen av fordonsflottan. Utskottet ser positivt på detta arbete och anser att den föreslagna satsningen på anslaget 1:16 Klimatinvesteringar (Klimatklivet) kommer att bidra till att Sverige når såväl de nationella klimatmålen som åtagandena inom EU. Enligt utskottets mening möjliggörs transportsektorns klimatomställning främst genom elektrifiering.

Utskottet välkomnar regeringens förslag om att inrätta ett nytt anslag för finansiering av stöd till åtgärder och investeringar som kan finansieras av EU:s klimatfond (anslaget 1:21 Åtgärder inom ramen för den sociala klimatfonden). Utskottet noterar regeringens förslag om att inrätta en elbilspremie som är riktad till grupper i behov av stöd, t.ex. i glesbygden, inom anslaget. Det är viktigt med en rättvis och inkluderande klimatomställning och utskottet välkomnar därför åtgärder som stöder denna omställning.

Det är positivt att luftkvaliteten i Sverige har förbättrats och utskottet konstaterar att ytterligare förbättringar kan förväntas i och med den ökade elektrifieringen av transportsektorn. Utskottet noterar att utsläppen av ammoniak i jordbruket är ett prioriterat område i luftvårdsprogrammet och välkomnar därför att regeringen föreslår ett nytt investeringsstöd för jordbrukets insatser med att minska avgången av ammoniak och växthusgaser (anslaget 1:8 Åtgärder för minskade kväveutsläpp till luft i jordbrukssektorn). Enligt utskottet är det viktigt med miljö- och klimatåtgärder inom jordbruket som leder till minskade utsläpp av ammoniak och växthusgaser till nytta för både luftkvaliteten och klimatet.

I likhet med regeringen anser utskottet att en avgörande förutsättning för att genomföra klimatomställningen och samtidigt öka Sveriges konkurrenskraft och tillväxt är att miljötillståndprocesserna och miljötillsynen blir både enklare och mer effektiva. Utskottet noterar att regeringen har genomfört och avser att genomföra ytterligare förbättringar på området. Den förstärkning av anslaget 1:1 Naturvårdsverket som regeringen föreslår för att ge myndigheten bättre förutsättningar att arbeta med miljötillsyn är en viktig del av detta. Utskottet noterar att regeringen även föreslår förstärkningar av anslagen till Sveriges Domstolar och länsstyrelserna i samma syfte. Utskottet välkomnar dessa satsningar.

I fråga om regeringens arbete för att skynda på övergången till en giftfri cirkulär ekonomi innehåller regeringens budgetförslag ett antal viktiga insatser. Omställningen till en giftfri cirkulär ekonomi är en möjlighet för både industrin och vägen mot nettonollutsläpp. Enligt utskottet finns det en stor potential i cirkulära affärsmodeller som tar hänsyn till hela värdekedjan och det är viktigt att det finns förutsättningar för industrin att vara en del av denna omställning. Utskottet vill särskilt lyfta fram regeringens ambition att främja både rena avfallsströmmar samt marknaden för återvunnet material och ersättningsmaterial. Att fasa ut användningen av fossil plast är en viktig del av detta och utskottet välkomnar därför den satsning regeringen föreslår inom anslaget 1:1 Naturvårdsverket. Plastföreningar är en gränsöverskridande utmaning som kräver globala lösningar. Utskottet vill därför särskilt framhålla att regeringen avser att prioritera arbetet med globala kemikaliefrågor och ett globalt avtal mot plastföreningar.

Utskottet ser även positivt på att regeringen föreslår att medel avsätts till anslaget 1:1 Naturvårdsverket för stärkt vägledning till svenska företag för efterlevnad av EU-lagstiftning om cirkulär ekonomi, för tillsyn och förbättrad

statistik för att öka efterlevnaden samt för att kraven i EU:s nya batteriförordning ska uppfyllas.

Det är enligt utskottets mening helt oacceptabelt att oseriösa företag dumpar avfall i naturen och det är viktigt att regeringen gör allt för att motverka detta. Utskottet stöder därför regeringens förslag till satsning för att motverka avfallsbrottsligheten samt för att stoppa illegala avfallstransporter till och från Sverige (anslaget 1:1 Naturvårdsverket). Det är viktigt med en effektiv tillsyn för att förhindra att oseriösa aktörer skaffar sig konkurrensfördelar genom att inte följa lagstiftningen och för att upptäcka verksamheter med kriminella syften.

När det gäller att bevara biologisk mångfald vill utskottet framhålla att det är viktigt att de många naturreservat och nationalparker som finns i Sverige förvaltas effektivt så att de höga naturvärden som finns där skyddas samtidigt som allemansrätten värnas, markägares intressen beaktas och besök underlättas. Utskottet ser därför positivt på regeringens förslag till satsning på skötsel och förvaltning av skyddad natur, vandringsleder i Jämtland och övriga fjällområden samt för utveckling av vandringsleder (anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur). Utskottet välkomnar även att regeringen inom samma anslag vill avsätta specifika medel för skötsel och restaurering av ängs- och betesmarker eftersom dessa marker är utsatta naturtyper med många inhemska hotade arter.

Vidare anser utskottet att Sveriges havs- och vattenmiljöer är unika och att arbetet med att bevara och förvalta dessa för kommande generationer ska prioriteras. Utskottet ser därför positivt på att regeringen föreslår ytterligare medel till Havs- och vattenmyndigheten för att förstärka myndighetens arbete för en effektiv vattenförvaltning (anslaget 1:15 Havs- och vattenmyndigheten). Det är viktigt att åtgärder för en god vattenkvalitet vidtas så att målen inom EU:s ramdirektiv för vatten nås. Utskottet ser likaså positivt på att regeringen vill avsätta medel för att förstärka myndighetens arbete med effektiv miljöprövning och vattenresursförvaltning. Omprövningen för att förse vattenkraften med moderna miljövillkor, återskapa strömmande vatten och fria vandringsvägar och främja den biologiska mångfalden i vattendragen är mycket angeläget.

Utskottet ser med tillfredsställelse på regeringens förslag till satsningar inom anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö, vilket utgör ett viktigt bidrag till insatser och åtgärder för att bevara och skydda havs- och vattenmiljöer. Utskottet välkomnar att ytterligare medel tillförs LOVA eftersom ett lokalt åtgärdsarbete är en viktig del i att öka effektiviteten och takten i åtgärdsarbetet. Utskottet ser likaså positivt på att regeringen vill avsätta medel för att effektivt bekämpa och förhindra spridning av invasiva främmande arter i vattenmiljöer i Sverige. Utskottet noterar att de satsningar som regeringen föreslår inom området vatten och hav alla bidrar till att genomföra regeringens havsmiljöpolitik.

Utskottet noterar att regeringen under hösten 2024 avser att presentera en samlad forsknings- och innovationspolitisk proposition som ska peka ut den

framtida inriktningen för politiken. Utskottet anser att miljöforskningen är viktig för att utveckla en effektiv miljö- och klimatpolitik och välkomnar därför regeringens förslag att avsätta medel till Formas inom ramen för den kommande forsknings- och innovationspolitiska propositionen.

Utskottet noterar att regeringen ändrar anslagsändamålet för anslaget 1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar. Utskottet anser att förändringen är väl motiverad och stöder regeringens förslag i denna del.

Sammanfattningsvis är det utskottets uppfattning att de anslagsnivåer och bemyndiganden som regeringen föreslår är väl avvägda och syftar till att genomföra en politik som innebär viktiga steg mot ett klimatneutralt och hållbart samhälle. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag till anslagsfördelning. Utskottet tillstyrker också regeringens förslag till ekonomiska bemyndiganden och om godkännande av en investeringsplan för fastigheter och markanläggningar för perioden 2025–2027 som en riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar. Utskottet avstyrker därmed motionsförslagen som gäller statens budget inom utgiftsområde 20.

Som utskottet har anfört tidigare i betänkandet har utskottet inga invändningar mot regeringens bedömning att de tillkännagivanden som redovisas i budgetpropositionen för detta utgiftsområde är slutbehandlade.

Särskilda yttranden

1. Statens budget inom utgiftsområde 20 (S)

Anna-Caren Säterberg (S), Joakim Järrebring (S), Malin Larsson (S), Jytte Guteland (S) och Sofia Skönnbrink (S) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 27 november 2024 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 20 inte får överstiga 16 438 897 000 kronor 2025 (bet. 2024/25:FiU1, rskr. 2024/25:49). Eftersom Socialdemokraternas förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivå som vi inte reservera oss till förmån för detta förslag. Socialdemokraternas budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer vi att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Socialdemokraternas politik inom utgiftsområde 20.

Socialdemokraternas förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2024/25:3199 av Magdalena Andersson m.fl. Motionen behandlas i betänkande 2024/25:FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservationen i det betänkandet.

I detta särskilda yttrande redovisar vi den anslagsfördelning och de förslag som Socialdemokraterna presenterar i kommittémotion 2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl.

Vi kan inledningsvis konstatera att det är halvtid i mandatperioden. Sverige kommer ur kostnadskrisen fattigare än vi hade behövt göra. Tio års reallöneökningar har uttraderats och vanliga svenskar kommer att ha lägre löner när regeringens mandatperiod är över än när den började. Arbetslösheten är den högsta på ett decennium och Sveriges tillväxt är bland de lägsta i Europa. Gängväldet kryper ner i åldrarna och regeringen och SD har drivit fram en akut sjukvårdskris i hela landet.

I årets budgetproposition skär regeringen ned på sjukvården, låter nyrekryteringen till gängen fortgå, struntar i framtiden för byggbranschen och industrin och vägrar stötta alla de som kämpar med att få ihop ekonomin. När svenska folket vill ha åtgärder för att ta tag i de problem de möter i sin vardag väljer regeringen att låna pengar för att sänka skatten för de som tjänar allra mest.

Sverige kan bättre än så här. I Socialdemokraternas budgetförslag visar vi att det finns ett tydligt alternativ till regeringens passivitet. Vi prioriterar förstärkningar till sjukvården och åtgärder för att stärka Sveriges tillväxt. Vi går fram med kraftfulla åtgärder för att stoppa våldet här och nu och bryta nyrekryteringen till kriminella gäng. Samtidigt stöttar vi alla de barnfamiljer och pensionärer som drabbats hårt av kostnadskrisen. Vi ser till att öka takten i klimatomställningen och värnar vår miljö och natur. Dessutom föreslår vi riktade satsningar för att stärka svenska gles- och landsbygder. Det är så vi bygger ett sammanhållet Sverige.

När det gäller den politiska inriktningen för utgiftsområdet vill vi anföra följande.

Klimatförändringarna utgör ett av de största hoten mot vårt samhälle. Miljoners människor drabbas runt om i världen av att polarisar smälter och havsnivåer stiger. På vissa håll drabbas samhällen av översvämningar till följd av skyfall och stormar. På andra håll råder värmeböljor och torka som ökar risken för skogsbränder och vattenbrist. Dessa förändringar får allvarliga konsekvenser för människors liv och hälsa. Därtill utgör de ett hot mot viktiga arter, livsmiljöer och hela ekosystem. Utöver de direkta effekterna driver klimatförändringar fram en global flyktingkris. Människor tvingas lämna sina hem på grund av svält, torka och översvämningar, vilket skapar påfrestningar över hela världen.

Sverige påverkas allt tydligare av klimatförändringarna, både direkt och indirekt. Vi har sett hur svenska samhällen skadats av översvämningar, skyfall och skogsbränder. Vår livsmedelsförsörjning har påverkats med minskade skördar, och detta har lett till höjda matpriser för svenska konsumenter. Vår miljö och natur är också under hård press. Sverige har länge kännetecknats av de klara sjöarna, de fiskrika kusthaven och den rena naturen. Men det är inget vi längre kan ta för givet. Övergödning, överfiske och nedskräpning utgör allvarliga hot mot dessa viktiga resurser. Även den biologiska mångfalden och våra ekosystem drabbas av miljöförstörelsen. Men det går att vända utvecklingen. Klimatomställningen är en chans för Sverige att skapa jobb och stärka vår globala position.

Den svenska industrin och transportnäringen spelar en nyckelroll i vårt samhällsbygge och kommer att göra det också i vårt arbete för att klara klimatomställningen. Med teknik, kunskap och innovation kan vi leda omställningen. Vårt mål är att göra Sverige till världens första fossilfria välfärdsland. Alla ska med på tåget. Hos svenska folket finns ett starkt stöd för en rättvis omställning. Var och en har ett ansvar att bidra till omställningen, men bördan måste fördelas rättvist utifrån förmåga. Oavsett vad man har för inkomst och var man bor ska det vara möjligt att göra klimatsmarta val. Med en kraftfull politik på flera håll kan vi hejda klimatkrisen och rädda vår miljö och natur. Vi måste stoppa utsläppen av växthusgaser och stå emot de konsekvenser som följer av klimatförändringarna. Vi behöver begränsa utsläpp av kemikalier och plast till vatten och mark. Vi ska byta ut ”slit och släng” mot en cirkulär ekonomi och vårda och skydda vår natur för att bevara den biologiska mångfalden. Klimatkrisen är här och nu – och vi måste agera.

Socialdemokraternas budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 20 innebär följande.

Anslaget 1:1 Naturvårdsverket ökas med 50 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. För att lyckas med den gröna omställningen måste våra myndigheter ha tillräckliga resurser. Naturvårdsverket spelar en central roll i Sveriges klimatarbete men har på grund av regeringens nedskärningar inte de resurser som krävs för att fullgöra sitt uppdrag. Enligt Statskontoret saknar regeringen dessutom överblick över myndigheternas olika genomförda,

pågående och beslutade initiativ på klimatområdet och samordningen av klimatfrågan på politisk ledningsnivå är inte tillräcklig. Socialdemokraterna anser att det är nödvändigt att stärka Naturvårdsverkets anslag så att myndigheten effektivt kan bidra till att nå våra klimatmål.

Anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. ökas med 30 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Med klimatförändringar som påverkar våra ekosystem och vår biologiska mångfald i snabb takt behövs mer än någonsin en robust och pålitlig övervakning av naturområden. Miljöövervakningen är avgörande för att kunna ge politiska beslutsfattare relevanta underlag för att fatta välgrundade beslut och mäta om den förda miljöpolitiken får effekt. Medan regeringen har valt att prioritera bort detta viktiga område väljer Socialdemokraterna att genom en anslagsökning möjliggöra en mer frekvent och detaljerad miljöövervakning.

Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur ökas med 250 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Regeringen har nästan halverat budgeten för naturvården mellan 2022 och 2023. I budgetpropositionen för 2025 återför regeringen bara en bråkdel av de pengar som tagits bort och presenterar detta som en satsning. Den otillräckliga finansieringen av naturvården har lett till svåra prioriteringar inom områden som skötsel av naturreservat och nationalparker, underhåll av vandringsleder, verksamheter vid naturum, åtgärdsprogram för hotade arter samt lokala och kommunala naturvårdsprojekt. Dessutom påverkas rovdjursinventeringar och vilt- och rovdjursförvaltning av nedskärningarna. Tidigare i år larmade Riksrevisionen om att skötseln av Sveriges mest värdefulla naturområden är eftersatt, vilket ytterligare visar på hur allvarig situationen är. Socialdemokraterna föreslår därför att anslaget för skötsel av värdefull natur förstärks.

Anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden minskas med 250 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. För 2023 avsatte regeringen över 1 miljard kronor till denna budgetpost, men av det senaste budgetförslaget framgår att 371 000 000 kronor inte har använts. Socialdemokraterna anser att en anslagsminskning för sanering och återställning är rimlig eftersom medlen under flera års tid inte har använts i den omfattning som planerats.

Anslaget 1:10 Klimatanpassning ökas med 100 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Sverige har hittills haft svårt att ta höjd för de risker och kostnader som det förändrade klimatet för med sig. Situationen blir inte bättre av att regeringens och Sverigedemokraternas budget ökar utsläppen av växthusgaser de kommande åren, och att regeringen dessutom dragit ned på MSB:s och länsstyrelsernas resurser för klimatanpassning. Det är en farlig politik som kommer att bli dyr för de svenska hushållen framöver. För att säkerställa ett tryggt och välfungerande samhälle behöver staten höja sin beredskap genom att prioritera åtgärder för klimatanpassning. Socialdemokraterna ökar därför anslaget för klimatanpassning.

Anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ökas med 40 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Sveriges hav och vatten står inför

avsevärda problem och Socialdemokraterna prioriterar att vända utvecklingen. Överfiske är en faktor som försämrar havsmiljön och stör den biologiska mångfalden. Avsiktlig felrapportering av fiskefångster underminerar ansträngningarna för ett hållbart fiske. Därför vill Socialdemokraterna skärpa kontrollerna och straffen vid avsiktlig felrapportering. Dessutom vill vi komma åt fusket genom att införa kamerabevakning på fiskefartyg i kombination med fler fysiska besök från kontrollmyndigheten. Med en skarpare och mer effektiv fiskerikontroll kan det illegala fisket motverkas.

Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur ökas med 250 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. En viktig del i att förbättra den biologiska mångfalden är att stärka skyddet av värdefull natur. Det gäller inte minst skogen. Socialdemokraterna har alltid betonat vikten av att stödja privata skogsägare som frivilligt tar initiativ till att skydda och bevara värdefulla skogsområden. Det handlar inte enbart om miljömässigt ansvar utan även om att upprätthålla en balans mellan ekonomisk utveckling och hållbarhet. Lika viktigt är det att samhället garanterar rättvisa ersättningar till de skogsägare som aktivt bidrar till skogens hållbara förvaltning. Att regeringen väljer att dra ned på anslaget med nästan en tredjedel jämfört med 2024 är därför under all kritik. Anslaget bör i stället förstärkas för att säkerställa kompensation till skogsägare som önskar bevara skyddsvärd skog.

Anslaget 1:16 Klimatinvesteringar ökas med 250 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Klimatklivet är en reform som har skapat möjlighet att genomföra satsningar för att underlätta den gröna omställningen. Klimatklivet har t.ex. bidragit till ca 180 000 nya laddstolpar runt om i landet, varav ca 15 900 är publika. Behovet av en fortsatt utbyggnad av laddinfrastruktur och satsningar på cirkulär ekonomi och avfall är stort. Det är därför oroande att regeringen väljer att minska budgeten för Klimatklivet rejält 2025 jämfört med 2024 och att satsningar på laddinfrastruktur för 2025 helt saknas i budgeten. För att inte tappa tempot i den gröna omställningen föreslår Socialdemokraterna att anslaget till klimatinvesteringar stärks. Dessutom behöver ansökningsprocessen förenklas för vanligt folk, så att fler kan bidra till klimatomställningen utan att det upplevs som krångligt.

Anslaget 1:18 Industriklivet ökas med 500 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Industriklivet har stöttat banbrytande projekt såsom Hybrits fossilfria stål och kemisk plaståtervinning i Stenungsund. Forskningsinstitutet Rise fick 350 000 000 kronor under 2021–2022 för att stärka bioraffinaderier, vilket främjade övergången från fossilbaserade till förnybara lösningar inom flera sektorer. Socialdemokraterna ser potentialen i teknik för koldioxidavskiljning för både lagring (CCS) och användning (CCU) och vill främja CCS för att minska atmosfärens koldioxidhalt och CCU för att exempelvis kunna använda koldioxiden som råvara i bränslen eller nya material. Medan regeringen minskar budgeten för Industriklivet vill Socialdemokraterna i stället stärka och vidareutveckla Industriklivet.

Anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning ökas med 80 000 000 kronor jämfört med regeringens

förslag. Socialdemokraterna återkommer till användningen av dessa medel i samband med vår följdmotion till forskningspropositionen.

Sammantaget anvisar vi och vårt parti 1 300 000 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 20 för 2025.

Regeringens hantering av ett tillkännagivande om att anlägga och restaurera våtmarker

Vi konstaterar att utskottet inte har några invändningar mot regeringens bedömning att de tillkännagivanden som redovisas i budgetpropositionen för detta utgiftsområde är slutbehandlade.

Vi delar inte denna bedömning i alla delar. När det gäller tillkännagivandet om att anlägga och restaurera våtmarker (bet. 2022/23: MJU7 punkt 11, rskr. 2022/23:145) kan vi notera att regeringen visserligen har tillfört resurser för att anlägga och restaurera våtmarker; samtidigt ser vi dock att den totala ytan våtmarker minskar på grund av exploatering. Vidare saknar vi en redovisning av hur åtgärderna bidrar till att relevanta miljökvalitetsmål ska kunna nås.

Mot denna bakgrund anser vi att tillkännagivandet om att anlägga och restaurera våtmarker inte är tillgodosett och därmed inte slutbehandlat.

2. Statens budget inom utgiftsområde 20 (V)

Andrea Andersson Tay (V) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 27 november 2024 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 20 inte får överstiga 16 438 897 kronor 2025 (bet. 2024/25: FiU1, rskr. 2024/25:49). Eftersom Vänsterpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan jag inte reservera mig till förmån för detta förslag. Vänsterpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Vänsterpartiets politik inom utgiftsområde 20.

I partimotionen För ett starkare Sverige – Klimat, välfärd och tillväxt, Vänsterpartiets budgetmotion för 2025 (mot. 2024/25:1924), presenteras Vänsterpartiets budgetförslag och riktlinjer för den ekonomiska politiken. Motionen behandlas i betänkande 2024/25: FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservationen i det betänkandet. I den motionen finns också partiets förslag till ram för utgiftsområde 20.

Efter två år vid makten är regeringens och Sverigedemokraternas prioriteringar tydliga. I stället för att underlätta för hushållen, vården, skolan och äldreomsorgen satsar de på skattesänkningar för de rika. Vänsterpartiet konstaterar att regeringen på punkt efter punkt misslyckas med att hantera de allvarliga samhällsproblem vi står mitt uppe i. Stora grupper tycks osynliga för regeringsunderlaget när man helt bortser från de problem som drabbar de som har svårt att få vardagsekonomin att gå ihop. Med regeringens och Sverigedemokraternas budget ökar ojämlikheten, den växande arbetslösheten

lämnas utan åtgärd och klimatomställningen får vänta. Dessutom fortsätter nedskärningarna inom välfärden.

Vänsterpartiets budgetförslag står i stället för en politik som på riktigt hanterar samhällsproblemen och som skyddar de som har det sämst ställt. För att skapa utrymme för bl.a. en prioriterad resursökning till välfärdssektorn, påskyndad klimatomställning, sänkta kostnader i kollektivtrafiken, ett högkostnadsskydd i tandvården samt högre ersättningar i arbetslöshetsersättningen och socialförsäkringarna måste personer med högre inkomster bidra mer.

Vänsterpartiets förslag till statens budget för 2025 inom utgiftsområde 20 läggs fram i partimotion 2024/25:1938 av Nooshi Dadgostar m.fl.

Vänsterpartiets budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 20 innebär följande.

Anslaget 1:1 Naturvårdsverket ökas med 54 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Vänsterpartiet anför att förvaltningsanslaget behöver öka av olika anledningar.

På grund av bristande förvaltningsanslag de senaste två åren varslade Naturvårdsverket i februari 2024 om uppsägning av 65 anställda. Myndigheten signalerar att de för närvarande inte har täckning för de kostnader som avser tillsyn och tillståndsprövning, inte minst mot bakgrund av att tillståndsansökningar för gränsöverskridande avfallstransporter har ökat betydligt de senaste åren. Vidare anför partiet att de kommande åren kommer även takten i utvecklingsarbetet att öka så att miljötillståndsprövningen effektivt bidrar till den gröna omställningen. Klimatomställningen innebär att många verksamheter kommer att behöva söka nya eller ändrade miljötillstånd. Även för detta krävs att myndigheten har tillräckliga resurser. Vänsterpartiet anser att Naturvårdsverket även behöver ytterligare resurser för att möjliggöra enklare miljörapportering för företagen och för att stärka arbetet mot invasiva främmande arter.

Anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. ökas med 53 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Vänsterpartiet anför att minskade anslag för miljöövervakning har uppmärksammats av såväl akademien som miljöorganisationer. Miljöövervakning är grunden för effektivt miljöarbete och nödvändigt som underlag för åtgärder för människor och natur. Även Naturvårdsverket anser att ett ökat anslag krävs eftersom resurserna till miljömålsuppföljning har minskat och kvaliteten på vissa internationella rapporteringar har försämrats. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för detta ändamål med 43 000 000 kronor 2025. Vidare föreslår regeringen en neddragning av stödet för miljöorganisationer med 10 000 000 kronor. Vänsterpartiet avvisar neddragningen och föreslår i stället en ökning av anslaget för detta ändamål med 10 000 000 kronor.

Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur ökas med 2 031 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Enligt Vänsterpartiet ger restaurering av våtmarker och återvätning av torvmarker många vinster för miljön och klimatet. Genom att binda kol i våtmarker kan utsläppen av växthusgaser

minska. Att anlägga våtmarker har även stor betydelse för den biologiska mångfalden, men även ur ett klimatanpassningsperspektiv eftersom våtmarker även stärker landskapets skydd mot torka, översvämning och brand. Våtmarker bidrar även till att minska övergödningen. Vänsterpartiet föreslår därför en satsning på 700 000 000 kronor för att återskapa våtmarker och att dessa genomförs långsiktigt.

Vänsterpartiet anser att betydande förstärkningar av anslaget krävs för att nå nationella miljömål och EU:s ambitioner för naturvård och biologisk mångfald till 2030. År 2023 nästan halverades anslaget och därför behövs betydande förstärkningar. Anslaget finansierar åtgärder över hela landet och har en avgörande betydelse för Sveriges möjligheter att bevara och restaurera naturvärden samt tillgängliggöra upplevelsevärden i skyddad natur och bidra till minskade klimatutsläpp. Vänsterpartiet anser att resultatet av underfinansieringen är att statliga leder och andra vandringsleder inte underhålls så att den breda allmänheten får tillgänglighet till vår skyddade natur. Åtgärderna ger också sociala och ekonomiska effekter då de skapar sysselsättning och stärker även möjligheterna att vara verksam på landsbygden då anslaget bl.a. innefattar ersättning för restaurering av naturbetesmarker, slåtterängar och myrslätter. Vänsterpartiet anser även att ett ökat anslag är nödvändigt för att stärka arbetet med att bevara hotade arter och mer intensivt bekämpa invasiva främmande arter. Ökade anslag stärker även förutsättningarna och attraktiviteten för Sveriges nationalparker som är viktiga som besöksmål och för naturturism. Vänsterpartiet föreslår därför en ökning av anslaget för dessa ändamål med 1 331 000 000 kronor.

Anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen ökas med 30 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Vänsterpartiet anser att anslaget ska ökas för att återuppta Kemikalieinspektionens arbete med en handlingsplan för en giftfri vardag.

Anslaget 1:10 Klimatanpassning ökas med 100 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Vänsterpartiet avvisar regeringens förslag om neddragning av medel till MSB och länsstyrelserna och föreslår i motsats till regeringen en utökad satsning för att stärka myndigheterna i detta arbete.

Anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ökas med 400 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Haven, i synnerhet Östersjön, som ekosystem är under stor press av mänsklig påverkan och åtgärder behövs för att värna vår tillgång till dricksvatten av hög kvalitet. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för att kunna vidta åtgärder för att förbättra, bevara, planera, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer. Vänsterpartiets satsning rymmer även en satsning på 80 000 000 kronor per år på lokala åtgärdssamordnare för att öka takten i arbetet med att minska övergödningen och nå våra miljömål genom lokala havs- och vattenåtgärder som t.ex. våtmarker. Stödet ska genomföras genom en utökad satsning på LOVA (lokala vattenvårdsprojekt). Vidare föreslår Vänsterpartiet även att medel ska användas för stärkt statligt stöd till kommunernas arbete med att kalka

vattendrag för att motverka försurning. Dessa åtgärder gynnar såväl fisketurismen på landsbygden som arbetet för hotade arter.

Anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete ökas med 16 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för att möjliggöra myndigheternas samarbete med länder som har stor påverkan på den globala miljön och som är strategiskt viktiga. Hit hör bl.a. USA, Kanada, Sydafrika och Indien. Samarbetet avses även omfatta frågor om kritiska råvaror och elektrifiering. Sverige kan därmed dra nytta av lösningar och kunskap från länder som kommit längre i teknisk utveckling.

Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur ökas med 3 685 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Vänsterpartiet föreslår ett ökat anslag för att formellt kunna skydda natur i form av naturreservat och nationalparker. Skydd av värdefull natur är en förutsättning för att uppnå såväl EU:s krav som globala åtaganden för biologisk mångfald. Klimatkrisen och artkrisen måste mötas gemensamt. Biologisk mångfald med ekosystem i balans är en förutsättning för vårt liv på jorden. FN:s klimatpanel konstaterar i en rapport från april 2022 att åtgärder för att bevara ekosystem dessutom är ett förhållandevis billigt sätt att minska utsläppen. Skydd och restaurering av naturliga ekosystem erbjuder stora möjligheter till detta eftersom dessa ekosystem tar upp och låser in koldioxid från atmosfären. EU har satt upp ett mål om att rättsligt skydda minst 30 procent av landytan samt 30 procent av havsområdet till 2030. Sverige kommer därtill att ha beting i den kommande naturrestaureringslagstiftningen.

Om inte anslaget kraftigt ökas riskerar höga naturvärden att gå förlorade genom avverkning. Markägare riskerar dessutom att komma i kläm då de inte kan få ersättning för att skogen skyddas. Vänsterpartiet anser att de stora sammanhängande fjällnära naturskogarna långsiktigt bör skyddas genom formellt skydd. Besöksnäringen är den snabbast växande näringen i världen och potentialen i framtiden för friluftsliv och naturturism i den fjällnära regionen bedöms som stor. Utöver den fjällnära regionen finns det även ett stort behov av att skydda natur genom naturreservat och nationalparker i övriga landet. Enligt Naturvårdsverket är skogsägarnas intresse för att formellt skydda sina värdefulla skogar också mycket högt. Det speglas inte minst av att Naturvårdsverket redan i september 2023 hade in-tecknat hela det årets anslag för områdeskydd. Utifrån inkomna intresseanmälningar från markägare om formellt skydd har Naturvårdsverket totalt omkring 75 000 ha skogsmark som väntar på avtal om ersättning.

Anslaget 1:15 Havs- och vattenmyndigheten ökas med 70 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Vänsterpartiet föreslår en anslagsökning för att stärka myndighetens möjligheter att genomföra sina uppdrag. Regeringens neddragning av anslaget har resulterat i att myndigheten varslat 25 anställda. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för detta ändamål med 50 000 000 kronor.

Vänsterpartiet anser även att det behövs ett ökat anslag för att det ska kunna göras fler kontroller för att motverka illegalt ålfiske och fiskerikontroller av yrkesfisket i sin helhet. Ålen är klassad som akut hotad i Sverige. Sedan 1950-

talet har mer än 99 procent av beståndet av glasålar (ålyngel) vid Europas kuster försvunnit. Det är därför enligt Vänsterpartiet av allra största vikt att ålfisket regleras på ett kraftfullt sätt. Sedan 2007 råder ett generellt förbud mot att fiska ål och endast den som har särskilt tillstånd från Havs- och vattenmyndigheten får fiska arten. I dag finns 148 personer som har tillstånd att fiska ål. Utöver det legala fisket i Sverige på ål finns även illegalt fiske. De senaste fem åren har Havs- och vattenmyndighetens fiskekontrollanter tagit upp och förverkat över tusen illegala ålryssjor. Så länge det finns legalt fiske på ål så försvåras även kontrollen av försäljning av illegal ål och varje år beslagtas hundratals olagliga ålfiskeredskap i svenska vatten. Vänsterpartiet vill införa ett totalförbud mot ålfiske men anser att det även krävs ytterligare åtgärder för att minska det illegala ålfisket. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för detta ändamål med 20 000 000 kronor.

Anslaget 1:16 Klimatinvesteringar ökas med 3 575 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Enligt Naturvårdsverket gör konjunkturläget att den privata sektorn är mindre villig att investera eget kapital, och då krävs det ökad tillgång till offentligt kapital för en omställning av både nya och befintliga strukturer som till stor del är uppbyggda kring fossila bränslen och råvaror. Vänsterpartiet ser ett ökande behov av klimatinvesteringar inom transportsektorn, industrin och jordbruket. Klimatklivet bör förstärkas och förlängas för att staten ska möjliggöra företagets behov av stöd för en grön omställning. Regeringen bedömer att Klimatklivet bör förlängas t.o.m. 2030. Vänsterpartiet anser att Klimatklivet bör förlängas t.o.m. 2033 och att en årlig anslagsnivå bör uppgå till 7 000 000 000 kronor för att möjliggöra den nationella omställningen. Näringslivet behöver långsiktiga och förutsägbara förutsättningar och omställningen kräver stora investeringar. En förutsättning för att kunna använda anslaget på ett effektivt sätt är att det finns möjlighet att teckna avtal om fleråriga projekt. På så sätt kan fler stora långsiktiga och effektiva klimatinvesteringar komma till stånd. Klimatklivet stöder redan i dag de investeringar som ger mest klimatnytta per investeringskrona. Ungefär 80 procent av stödet inom Klimatklivet går till företagen. Naturvårdsverket har konstaterat att det finns möjlighet att öka andelen åtgärder som utöver klimatnytta bidrar till försörjningstrygghet. Vänsterpartiet anser att regeringen bör följa Naturvårdsverkets råd och att ytterligare kriterier bör införas i klimatklivsförordningen så att åtgärder för försörjningstrygghet prioriteras högre.

För att möjliggöra ytterligare minskade utsläpp från transportsektorn behöver utbyggnaden av laddinfrastruktur och infrastruktur för vätgas intensifieras. Inom Klimatklivet ges stöd till publik laddinfrastruktur och laddning av tunga fordon. Klimatklivet ger vid sidan av elektrifieringen även stöd för omställningen av transportsektorn med nya bränslen som grön vätgas, elektrobränslen och hållbara drivmedel. Förutom att detta minskar utsläppen stärker det den nationella tillgången på och självförsörjningen av drivmedel. Klimatklivet har genom åren gett omfattande stöd för nya anläggningar för

ökad produktion av biogas. Detta har tidigare mest använts inom transportsektorn, men användningen ökar nu inom industrin som efterfrågar den som ersättning för importerad fossilgas.

Ökade anslag för Klimatklivet ger även möjligheter för jordbrukssektorn när det gäller el från biogasproduktion, konvertering av spannmålstorkar, produktion av biokol samt elektrifiering av arbetsfordon och anläggningar. Ett statligt investeringsstöd inom jordbruket är nödvändigt för omställningen och gör jordbruket bättre rustat för ökande priser på insatsvaror som drivmedel och energi.

Vänsterpartiet vill med ökade anslag för Klimatklivet även förstärka Klimatklivets stöd till satsningar på ökad resurseffektivitet och cirkulär ekonomi. FN:s mellanstatliga klimatpanel (IPCC) lyfter i sin sjätte utvärderingsrapport att sådana åtgärder tillhör de med lägst åtgärdskostnad för industrins klimatomställning. Inom EU pågår det ett arbete för en skärpt reglering för en mer cirkulär ekonomi. Det kommer förmodligen att få stor påverkan på olika produkter, värdekedjor och materialflöden när det gäller utsläpp av växthusgaser, resurseffektivitet och en rad andra hållbarhetsaspekter. Sverige är ett av de ledande länderna inom EU när det gäller innovationer på miljöområdet men ligger lägre än genomsnittet i EU när det gäller resurseffektivitet. Sverige måste enligt Vänsterpartiets uppfattning intensifiera arbetet för ökad resurseffektivitet och cirkulär ekonomi.

Anslaget 1:17 Klimatpremier ökas med 1 272 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget med 1 000 000 000 kronor årligen under 2025–2027 för att stärka omställningen till fler elbussar. Satsningen görs i syfte att dels att höja premien från 20 procent till 30 procent av inköpspriset för elbussar för kollektivtrafiken, inklusive stadsbussar, dels höja premien till 50 procent av mellanskillnaden mellan en elbuss och närmast jämförbara dieselbuss för andra trafikföretags inköp av elbussar.

Vänsterpartiet välkomnar att regeringen inför en tillfällig skrotningspremie. Regeringens förslag innebär att den som skrotar sin gamla bil (minst 15 år gammal) och köper eller leasar en begagnad eller ny elbil får en premie på 10 000 kronor. En stor del av remissinstanserna menar dock att skrotningspremien inte kommer att få någon större effekt på utsläppen och att det totala anslaget på 500 000 000 kronor inte kommer att gå åt. Trafikanalys bedömer att villkoret att köpa en ny eller begagnad elbil undergräver syftet att fasa ut äldre bilar med förbränningsmotorer. Genom att villkora premien mot köp av elbil begränsar man incitamenten till att gälla hushåll med tillräckliga medel för att köpa en elbil. Premien är helt enkelt för liten för att gynna mindre bemedlade hushåll. Trafikanalys anser därför att det finns stor risk att premien till stor del kan gå till hushåll som har två bilar eller som i dag redan har relativt dyra bilar. Vänsterpartiet delar kritiken från ett flertal remissinstanser och anser att skrotningspremien bör utformas så att den blir mer rättvis och kan bidra till att fler människor kan ställa om till transporter med lägre klimatpåverkan. Vänsterpartiet föreslår därför att skrotningspremien utökas

till 25 000 kronor till den som skrotar sin gamla bil (minst 15 år gammal) och köper eller leasar en begagnad eller ny elbil. En premie på 10 000 kronor bör betalas till den som skrotar sin gamla bil (minst 15 år gammal) och i stället köper kollektivtrafikkort alternativt elcykel eller abonnemang för bildelning. Vänsterpartiet föreslår av denna anledning att anslaget ökas för detta ändamål med 250 000 000 kronor.

Vidare anför Vänsterpartiet att det är kostsamt att besiktiga gasbilar. Regeringen har avskaffat den särskilda klimatpremie som tidigare fanns för att kompensera för denna ökade kostnad för bilägarna. Vänsterpartiet anser att den bör behållas för att inte incitamentet för att skaffa gasbil ska minska och föreslår därför en ökning av anslaget för detta ändamål med 22 000 000 kronor.

Jag och mitt parti föreslår ett nytt anslag kallat Statligt stöd för rening av PFAS till de värst drabbade kommunerna som tillförs 250 000 000 kronor. Anslaget ska ge statlig medfinansiering till reningsteknik i kommuner där dricksvattnet har halter av PFAS som överskrider det hälsobaserade riktvärdet från Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (Efsa). PFAS är en grupp mycket svårnedbrytbara ämnen som sedan 50-talet använts till en rad olika ändamål. Dessa kemikalier finns spridda över hela jordklotet och så gott som alla människor har PFAS i sitt blod. Främsta källan är mat och dryck, eftersom naturen är förorenad av PFAS. Nya rön visar att PFAS-ämnen ger negativa hälsoeffekter redan vid mycket låga halter, som är vanligt förekommande i blodet på Sveriges befolkning. Samtidigt visar ett flertal kartläggningar att dricksvattnet på flera orter i Sverige innehåller så höga halter av PFAS att befolkningen riskerar att få i sig mer än vad Efsa anser vara säkert. På EU-nivå förbereds nu ett förbud mot alla PFAS-ämnen, men det kommer inte att lösa problemet med de höga halter som redan finns i svenska dricksvattentäkter. För att skydda befolkningen i drabbade områden behövs även andra insatser här och nu. Att installera kolfilter eller investera i annan reningsteknik är dock mycket kostsamt för vattenverken, varför staten behöver avsätta pengar till kommunerna för åtgärder som säkerställer ett rent dricksvatten.

Mitt parti och jag föreslår även ett nytt anslag kallat Klimatanpassade och gröna städer som tillförs 350 000 000 kronor. Anslaget ska finansiera statligt stöd till kommuner för klimatanpassade och grönare städer. Stödet ska ges för utveckling av befintlig stadsgrönska samt etablering av stadsgrönska för att främja dagvattenhantering och biologisk mångfald. Anslaget ska bl.a. möjliggöra statlig medfinansiering till åtgärder för att omvandla hårdgjorda ytor genom att anlägga vattenfördröjande åtgärder som växtbäddar. Stödet möjliggör därmed även stöd för stadsnära odling i närmiljön. Gemensamt för åtgärderna är att de ska främja klimatanpassning samt miljö kvalitetsmålen God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv.

Jag och mitt parti föreslår också ett nytt anslag kallat Inför bonus för folkelbilar som tillförs 3 100 000 000 kronor. Vi föreslår en ny klimatbonus för elbilar som gör att fler kan få tillgång till elbilar till ett lägre pris, samtidigt

som dyrare elbilar inte ska ge någon bonus. Bilar som kostar upp till 350 000 kronor ska ge en bonus motsvarande 30 procent av bilens pris. För bilar som kostar över 350 000 kronor ska betalas 105 000 kronor minus 40 procent av den del av bilens pris som överstiger 350 000 kronor. Begagnade bilar omfattas med ett pristak på 400 000 kronor och med en ersättningsgrad om 10 procent.

Avslutningsvis föreslår jag och mitt parti ytterligare ett nytt anslag kallat Forskning för klimatomställning som tillförs 500 000 000 kronor. Detta anslag ska ha till syfte att stärka forskning och innovation i syfte att

- stärka delaktigheten i utformandet av utsläppsminskande åtgärder med rättviseperspektiv
- stärka forskningen för utformande av åtgärder med bred folklig acceptans och för ökad förståelse för nödvändiga förändringar
- stärka forskningen för utformande av hållbara bruksmetoder för att stärka kolinlagringen i de gröna näringarna
- stödja forskningen om hur gemensamt ägande av för klimatomställningen nödvändiga naturresurser och tillgångar kan stärkas där marknaden inte förmår tillgodose behov
- stärka utvecklingen av klimatinnovationer inom energiförsörjning och livsmedel
- stödja forskningen om hur synergier i klimatåtgärder och åtgärder för biologisk mångfald kan stärkas
- stärka transporteffektiviteten
- stärka små och medelstora företags möjlighet att delta i forskning och möjliggöra för en tydligare forskningsinfrastruktur för näringslivet.

Sammantaget anvisar jag och mitt parti 15 486 000 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 20 för 2025.

Regeringens hantering av ett tillkännagivande om att anlägga och restaurera våtmarker

Att restaurera våtmarker och återvåta torvmarker ger många vinster för miljön och klimatet. Genom att binda kol i våtmarker kan utsläppen av växthusgaser minska. Att anlägga våtmarker har även stor betydelse för den biologiska mångfalden då stora delar av landet tidigare dikats ut. Våtmarker stärker även landskapets skydd mot torka, översvämning och brand, vilket är av stor betydelse ur klimatanpassningsperspektiv. Våtmarker bidrar även till att minska övergödningen. Vänsterpartiet vill därför öka satsningarna på återskapande av våtmarker och genomföra dessa långsiktigt. Vi föreslår en ökning av anslaget för detta ändamål jämfört med regeringen med 700 miljoner kronor 2025. Vänsterpartiet vill också öka stödet i den strategiska planen för Sveriges jordbrukspolitik 2023–2027 för att anlägga och sköta våtmarker. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget för detta ändamål jämfört med regeringen med 300 miljoner kronor för 2025.

Vänsterpartiet anser att riksdagens tillkännagivande om att anlägga och restaurera våtmarker (bet. 2022/23: MJU7 punkt 11, rskr. 2022/23:145) inte är tillgodosett och slutbehandlat. Statistik från Statistiska centralbyrån (SCB) visar att ungefär lika mycket torvmark avvattnas på grund av exploatering som vi återväter varje år. Att regeringen har tillfört pengar till skydd och återställning av våtmarker är ett steg i rätt riktning, men inte tillräckligt. Regeringsuppdraget till myndigheterna som ska se över regelverket för markavvattning har inte redovisats ännu och det är således inte känt vilka förslag som kommer att lämnas och när de eventuellt kan genomföras. Mycket arbete återstår alltså för att skala upp arbetet med återvätning.

3. Statens budget inom utgiftsområde 20 (C)

Stina Larsson (C) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 27 november 2024 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 20 inte får överstiga 16 438 897 000 kronor 2025 (bet. 2024/25: FiU1, rskr. 2024/25:49). Eftersom Centerpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan jag inte reservera mig till förmån för detta förslag. Centerpartiets budgetalternativ bör ses som en helhet där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande om Centerpartiets politik inom utgiftsområde 20.

Centerpartiets förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2024/25:2962 av Muharrem Demirok m.fl. Motionen behandlas i betänkande 2024/25: FiU1, och vårt samlade förslag Ny kraft för Sverige framgår av reservationen i det betänkandet. I den motionen finns också förslag till ram för utgiftsområde 20 som skiljer sig från regeringens förslag.

I detta särskilda yttrande redovisar jag den anslagsfördelning och de förslag som Centerpartiet presenterar i parti- och kommittémotionerna 2024/25:2149 av Stina Larsson m.fl., 2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. och 2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl.

Sverige är i behov av en stark vision för en ekonomi som kan växa igen, där växande företag kan anställa fler. Där skolan och vidareutbildningen är så stark att den lyfter barn och ungdomar ur utanförskap och gör att deras kompetens kan bygga Sverige. Där klimatomställningen kan omfatta alla, på schyssta villkor, och är en konkurrensfördel för innovativa gröna företag som får grön el. Där grundläggande samhällsservice och infrastruktur fungerar i hela landet. Ett Sverige som funkra.

I stället står svensk ekonomi inför 2025 med tre allvarliga kriser: den första, arbetslöshetskrisen, är resultatet av passivitet och kontraproduktiv politik. Den andra, krisen för klimatomställningen och elektrifieringen, har regeringen på två år skapat helt själv genom undermålig politik. Den tredje krisen, den samhällsfarliga kriminaliteten – i synnerhet bland unga – fortsätter oförminskat trots ihärdiga löften om att lösa den, eftersom politiken är halv och haltande. Samtidigt ser vi att en stor orättvisa just nu splittrar vårt land. I

Sveriges gles- och landsbygder, där skattetrycket är som allra störst, fungerar infrastruktur, vård, skola och omsorg som allra sämst.

Det är genom kloka reformer, inte populism, som svensk ekonomi har tagit sig igenom tidigare kriser. Men det kräver att det finns någon kraft inom politiken som står upp för grundläggande principer som att det ska löna sig att arbeta, att skola och utbildning är grunden för välstånd i hela landet, att vi inte kan börja öka utsläppen om vi ska kunna förhindra en klimatkatastrof och att företagen är vår tillväxtmotor. Centerpartiet tar upp stafettspinnen från tidigare framgångsrika ekonomiska reformer för att föra in dessa perspektiv i debatten igen.

När det gäller den politiska inriktningen för utgiftsområdet vill jag anföra följande.

Sverige rankas ofta i topp när det gäller levnadsstandard, innovationsklimat och klimat- och miljöhänsyn. Samtidigt finns det regler som försenar, försvårar och fördyrar klimatomställningen, något som i värsta fall riskerar att leda till att klimatmålen inte nås. Den politiska ambitionen att påskynda klimatomställningen behövs mer än någonsin, inte minst för att de globala utsläppen enligt FN:s klimatpanel måste halveras fram till 2030 för att ha Parisavtalets mål inom räckhåll. Det förutsätter att vi skruvar upp takten, höjer ambitionerna inom alla samhällssektorer och genomför viktiga reformer – från det lokala till det globala. I detta allvarliga läge har vi en regering där det största partiet i regeringsunderlaget inte står bakom klimatmålen, med företrädare som rentav förnekar klimatkrisen. Det klimatpolitiska rådet kan konstatera att Sverige med regeringens politik inte ser ut att nå klimatmålen till 2030, varken på EU-nivå eller i Sverige. Det är ett djupt allvarligt läge. Varje ton ökade utsläpp förvärrar klimatkrisen och skadar dessutom svensk ekonomi då vi riskerar att dra på oss miljardböter om EU-målen inte nås. På kort tid har en rad centrala klimatinsatser lagts ned utan att ersättas med något annat. Förutom de förödande konsekvenserna för klimatpolitiken riskerar det även att äventyra såväl svenska företags konkurrenskraft som bilden av Sverige som föregångsland och grönt varumärke. Aldrig tidigare har vår nationella klimatpolitik backat kraftigt i stället för att ta ett steg framåt.

Centerpartiet vet att tydliga och skarpa mål har gjort det möjligt för svenska företag att bli världsledande inom grön teknik, vilket långsiktigt gynnar såväl Sveriges ekonomi som företagets konkurrenskraft. De nationella klimatmål som slås fast i det klimatpolitiska ramverket ska värnas och följas. Tillsammans med ny teknik skapar våra ambitiösa klimatmål affärsmöjligheter för innovativa företag och det är dessa affärsmöjligheter som visar vägen för omställningen, inte en bakåtsträvande rädsla för det som är nytt. Om näringslivet inte får rätt politiska förutsättningar att ställa om kommer investeringarna att flytta dit där förutsättningarna finns, och då riskerar Sverige att gå miste om såväl skatteintäkter som arbetstillfällen. Exempel på oansvarighet i klimatpolitiken är den ryckighet som regeringen skapar genom att exempelvis först skruva ned reduktionsplikten till ett minimum för att sedan

återkomma med en ny modell som även i fortsättningen ger oklara förutsättningar för drivmedelsbranschen.

Lösningen för klimatet finns i framtidens innovationer, inte i gårdagens tekniker. Genom att tillvarata människans uppfinningsrikedom och innovationskraft för att finna de lösningar som krävs kan vi bryta fossilberoendet och öka resurseffektiviteten. För att bromsa och slutligen stoppa klimatförändringarna krävs ett genomgripande systemskifte i hur vi tillverkar och förbrukar produkter och råvaror samt hur vi konsumerar. De linjära materialflöden som vi har byggt upp samhället kring måste brytas och ersättas med cirkulära kretslopp där produkter används betydligt längre och där allt material kan recirkuleras för att bli insatsvaror i nya produktionsled. Beroendet av fossila och jungfruliga råvaror behöver minska drastiskt och vi måste bli bättre på att utnyttja de resurser som redan är i omlopp. Att på ett snabbt sätt minska beroendet av fossil energi innebär också att vi kan minska beroendet av energi från bl.a. Ryssland, något som är helt avgörande för både klimatet och vår säkerhet. Här behövs ytterligare styrmedel för att en gång för alla ersätta den fossila energin med hållbara alternativ. Bioekonomin och potentialen för materialsubstitution som finns i förnybara naturresurser här i Sverige måste få en mer framträdande plats och det måste också kosta att släppa ut och slösa med våra resurser. Detta driver på teknikutvecklingen mot mer hållbara alternativ. Utan en mer cirkulär och resurseffektiv ekonomi som bryter fossilberoendet kommer vi inte att kunna reducera vår klimatpåverkan i den utsträckning som krävs för att begränsa den globala uppvärmningen och det ohållbara användandet av naturresurser.

För Centerpartiet är det en självklarhet att svenska teknikutvecklare och entreprenörer har en nyckelroll att spela i detta systemskifte. Miljö- och klimatinnovationer och nya cirkulära affärsmodeller som växer fram inom näringslivet är den riktiga motorn i omställningen, och den förda politiken måste säkerställa att företagen har bästa möjliga förutsättningar att växla upp arbetet ytterligare. Teknik och smarta lösningar kan dessutom bidra till jobb och tillväxt i Sverige, samtidigt som det ger minskade utsläpp i omvärlden när denna teknik och dessa lösningar exporteras.

Sverige har en ambitiös miljölagstiftning, men den bygger i flera hänseenden på gamla sanningar och föråldrade strukturer. Regelverken behöver ses över i ljuset av dagens samhällsstrukturer och nya tekniska landvinningar. Det som tidigare betraktades som avfall måste ses som en tillgång. Samhällskritiska anläggningar som vattenreningsverk behöver omvandlas till resursverk som i högre grad sluter kretsloppen. Som ett av världens mest innovativa länder har Sverige goda möjligheter att ta en global ledarroll i denna omställning. Sverige ska gå före, visa vägen och bli ett miljö- och klimatföredöme för resten av världen.

Parallellt med att vi begränsar koldioxidutsläppen, ställer om våra energisystem och ökar samhällets cirkulära materialflöden är det angeläget att vi vårdar och förvaltar de naturliga ekosystemen på ett ansvarsfullt sätt åt kommande generationer. Den biologiska mångfalden – samspelet mellan olika

typer av arter och ekosystem – är av fundamental betydelse för människans liv på jorden, våra samhällens välmående och klimatomställningen. Skogar, kuster, våtmarker och grundvatten är alla viktiga förutsättningar för livet och en hållbar utveckling. Den globala förlusten av arter och ekosystem är vid sidan av klimatförändringarna i dag det mest brådskande miljöproblemet i världen.

För att bryta den negativa utvecklingen föreslår Centerpartiet kraftfulla satsningar för att bevara och restaurera den biologiska mångfalden och Sveriges naturliga rikedom. Landets redan skyddade områden, såväl på land som till havs, behöver förvaltas bättre och dess livskraftiga ekosystem måste säkerställas. Centerpartiet vill se en större mångfald av aktörer involverade i arbetet med att förvalta och återställa våra naturliga ekosystem. Den enskilde markägaren som bedriver sin näringsverksamhet inom lantbruket eller längs kusten har en nyckelroll att spela och det behövs fler ekonomiska incitament, mer samverkan och mindre pekpinnar från myndigheterna. Insatser för den biologiska mångfalden behöver koppla in allmänheten och civilsamhället för att skapa en större lokal acceptans och ett engagemang i frågan från yngre generationer.

Centerpartiets budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 20 innebär följande.

Anslaget 1:1 Naturvårdsverket ökas med 15 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Centerpartiet föreslår en ökning av anslaget för att finansiera en satsning på att göra tillståndprocesserna i viktiga miljö- och energifrågor mer rättssäkra, förutsebara och tidseffektiva. Naturvårdsverket får ett tillskott på 5 000 000 kronor för detta ändamål. Runt om i landet finns en enorm potential för nya investeringar, inom vindkraftverk, lantbruk, gruvnäring och industri. Det tar dock enligt Centerpartiet alldeles för lång tid att få besked om tillstånd. Konsekvenserna av de långa processerna är att investeringar försenas, flyttar till andra länder eller helt enkelt uteblir, vilket medför enorma kostnader för svenskt näringsliv. Genom ökade resurser vill Centerpartiet kapa kostnader och ta bort byråkratiska hinder samt ge utökat stöd till domstolarnas handläggning för att göra tillståndprocesserna mer rättssäkra, förutsebara och tidseffektiva. Vidare föreslår Centerpartiet ett tillskott till Naturvårdsverket på 30 000 000 kronor för att stärka äganderätten i svensk skog och samtidigt skydda mer värdefull natur genom att göra det möjligt att ingå väntansavtal, ett sorts naturvårdsavtal som kan användas i väntan på en slutlig skyddsform, under alltför långdragna områdesskyddsprocesser. För att finansiera andra prioriterade reformer föreslås en generell minskning av anslaget med 20 000 000 kronor.

Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur ökas med 75 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Att förvalta redan skyddade områden och säkerställa att de har livskraftiga ekosystem och en hög artrikedom gör ofta större nytta än att ägna stora resurser åt att skydda nya arealer enligt Centerpartiet. Detta är t.ex. viktigt för friluftslivet och för fungerande

ekosystemtjänster. För detta arbete finns statligt stöd för lokalt naturvårdsarbete, s.k. lokala naturvårdssatsningar, LONA. Detta kan användas för olika ändamål som att främja biologisk mångfald men även för våtmarker och åtgärder för att restaurering av naturtyper. Centerpartiet vill därför öka anslaget till LONA.

Anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen ökas med 5 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Som nämns under anslaget 1:1 föreslår Centerpartiet en satsning på att göra tillståndsprocesserna i viktiga miljö- och energifrågor mer rättssäkra, förutsebara och tidseffektiva. Kemikalieinspektionen får därför ett tillskott på 5 000 000 kronor för detta ändamål.

Anslaget 1:10 Klimatanpassning ökas med 50 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Ökningen görs för att kompensera för regeringens neddragning av medel till MSB. Partiet vill särskilt rikta satsningen till klimatanpassning på landsbygden. En del av medlen bör gå till jord- och lanbrukets behov att anpassas till ett föränderligt klimat där extremare väder kan medföra produktivetsnedsättningar.

Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur ökas med 100 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag, detta för att stärka äganderätten i svensk skog och samtidigt skydda mer värdefull natur.

Anslaget 1:15 Havs- och vattenmyndigheten ökas med 5 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Som nämns under anslaget 1:1 föreslår Centerpartiet en satsning på att göra tillståndsprocesserna i viktiga miljö- och energifrågor mer rättssäkra, förutsebara och tidseffektiva. Havs- och vattenmyndigheten får därför ett tillskott på 5 000 000 kronor för detta ändamål.

Anslaget 1:17 minskas med 250 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Centerpartiet avvisar regeringens ineffektiva skrotningspremie.

Anslaget: 1:21 Åtgärder inom ramen för den sociala klimatfonden ökas med 4 990 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Centerpartiet föreslår att en klimatbilsbonus för nya och begagnade bilar på införs omgående, en s.k. folkbonus. Den mindre elbilspremien på 10 000 000 kronor som regeringen föreslår avvisas. Fler hushåll och i synnerhet de som är beroende av bilen men har mindre resurser måste få möjlighet att byta sin fossilbil så billigt som möjligt för att sedan över tid kunna tjäna på detta med lägre drivmedelskostnader. Centerpartiet anser att reformutrymmet rimligen borde riktas dit i stället för att medvetet låsa in samhället i ett dyrare och ohållbart långsiktigt beroende av diesel och bensin. Centerpartiet vill därför införa ett stöd om 50 000 kronor för att byta till miljöbil. Det kommer uttryckligen vara inriktat på att flera ska få råd, och omfatta begagnade bilar och laddhybrider, gasbilar och även bilar drivna på etanol. För att nå så många familjer som möjligt föreslår Centerpartiet även att folkbonusen ska kunna användas till att halvera kostnaden för leasing och för billån.

Sammantaget anvisar jag och mitt parti 4 990 000 000 kronor mer än regeringen till utgiftsområde 20 för 2025.

Regeringens hantering av ett tillkännagivande om att anlägga och restaurera våtmarker

Jag konstaterar att utskottet inte har några invändningar mot regeringens bedömning att de tillkännagivanden som redovisas i budgetpropositionen för detta utgiftsområde är slutbehandlade.

Jag delar inte denna bedömning i alla delar. När det gäller tillkännagivandet om att anlägga och restaurera våtmarker (bet. 2022/23: MJU7 punkt 11, rskr. 2022/23:145) kan jag notera att regeringen visserligen har tillfört resurser för att anlägga och restaurera våtmarker; samtidigt ser jag dock att den totala ytan våtmarker minskar på grund av exploatering. Vidare saknar jag en redovisning av hur åtgärderna bidrar till att relevanta miljö kvalitetsmål ska kunna nås.

Mot denna bakgrund anser jag att tillkännagivandet om att anlägga och restaurera våtmarker inte är tillgodosett och därmed inte slutbehandlat.

4. Statens budget inom utgiftsområde 20 (MP)

Emma Nohrén (MP) anför:

Riksdagen har genom sitt beslut den 27 november 2024 fastställt att de samlade utgifterna för utgiftsområde 20 inte får överstiga 16 438 897 000 kronor 2025 (bet. 2024/25: FiU1, rskr. 2024/25:49). Eftersom Miljöpartiets förslag till anslag inom utgiftsområdet ligger över den nivån kan jag inte reservera mig till förmån för detta förslag. Miljöpartiet har en högre ambition och en annan inriktning än regeringen på utgiftsområde 20. Miljöpartiets budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där inte någon eller några delar kan brytas ut och behandlas isolerat. Därför väljer jag att avstå från ställningstagande och lägger i stället fram ett särskilt yttrande som redovisar den inriktning på utgiftsområdet som Miljöpartiet förordar.

Miljöpartiets samlade förslag när det gäller statens budget finns i partimotion 2024/25:3220 av Amanda Lind m.fl. Motionen behandlas i betänkande 2024/25: FiU1, och vårt samlade förslag framgår av reservationen i det betänkandet.

I detta särskilda yttrande redovisar vi den anslagsfördelning och de förslag som Miljöpartiet presenterar i partimotion 2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. och kommittémotionerna 2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. 2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. och 2024/25:3048 av Emma Norén m.fl.

Vi befinner oss i en tid med stora samhällsutmaningar. Klimatförändringar och kraftig förlust av biologisk mångfald skakar grundförutsättningarna för trygghet, frihet och ekonomisk utveckling. Sverige befinner sig i ett svårt läge i en orolig omvärld. Rysslands brutala anfallskrig mot Ukraina har kastat Europa och Sverige in i en kostnadskris som drabbar hushållen, företagen och välfärden. Det är en tid som kräver en kraftfull ekonomisk politik och ett tydligt klimatpolitiskt ledarskap. I stället för att satsa på morgondagens lösningar backar regeringen in i framtiden med en politik som är kortsiktig och otillräcklig för att möta de utmaningar vi står inför. Miljöpartiet visar i sitt

budgetförslag att en annan väg är möjlig – en väg som tryggar välfärden och accelererar den gröna omställningen.

Att regeringen och Sverigedemokraterna inte satsar mer på välfärden innebär de facto att man tvingar fram besparingar och skattehöjningar i kommuner och regioner. Vi ser redan nu hur det varslas sjuksköterskor samtidigt som vårdköerna är allt för långa. Denna nedskärningspolitik kommer att slå hårdast mot dem som befinner sig i ett tufft ekonomiskt läge och som är i störst behov av välfärdstjänster, men i förlängningen kommer vi alla att drabbas. Lärarna i skolan, sjuksköterskorna i vården, vårdbiträdena i omsorgen – det är deras arbete som Sverigedemokraterna och regeringen nu gör svårare.

Att leda den gröna omställningen och investera i den infrastruktur och den teknik som kommer att ligga till grund för Sveriges framtida välstånd kommer att leda till en mängd konkurrensfördelar för svenska löntagare och företag. Om vi inte investerar riskerar vi inte bara klimatmålen utan också att vi hamnar på efterkälken i den gröna industriomställning som nu börjar ta fart i omvärlden. För att Sverige ska ta till vara den möjlighet som den gröna omställningen erbjuder måste den vara rättvis och bygga ett samhälle som håller ihop. Ett samhälle som är till för alla – inte bara för några få.

När det gäller den politiska inriktningen för utgiftsområdet vill jag anföra följande.

Den vetenskapliga kunskapen är samlad, gedigen och tydlig: Den globala medeltemperaturen stiger i allt snabbare takt och den främsta orsaken är mänsklig aktivitet. Sedan den industriella revolutionen har medeltemperaturen ökat med mer än 1 grad och kombinationen av klimatförändringarna och El Niño har lett till att vi sannolikt kommer att överskrida 1,5 graders global medeltemperaturhöjning de närmaste åren. Den globala medeltemperaturhöjningen har redan lett till ett förändrat klimat. I Sverige är uppvärmningstakten dubbelt så snabb som det globala genomsnittet och uppvärmningen går dessutom snabbare i de norra delarna av landet än i de södra. Klimatförändringarna innebär enorma risker för Sveriges invånare och företag. Vi drabbas av klimatförändringarna såväl direkt, t.ex. genom kraftigare skyfall, risk för översvämningar, ras och skred, torka, värmeböljor, skogsbränder och havsnivåhöjning, som indirekt eftersom Sverige påverkas av klimatkrisens konsekvenser i andra delar av världen. Samtidigt innebär arbetet för att hejda klimatförändringarna, dvs. klimatomställningen, stora möjligheter för hela Sverige.

Parallellt med klimatkrisen står vi inför en ekologisk kris och förändringen som sker inom detta område kan på många sätt inte återställas. Forskningen visar att vi kan vara på väg mot det sjätte massutdöendet på planeten. Sedan 1970-talet har världens bestånd av fåglar, fiskar, däggdjur och grod- och kräldjur minskat med hela 68 procent enligt Världsnaturfondens Living Planet Report och 1 miljon arter riskerar att utrotas från jorden. Det finns en bred vetenskaplig samstämmighet om både orsaker till naturkrisen och de åtgärder som behöver sättas in för att vända den negativa trenden. De främsta orsakerna till artutrotningen är förlusten av livsmiljöer, ett alldeles för högt jakt- och

fisketryck, invasiva arter, utsläpp av föroreningar och en eskalerande klimatkris. Utöver ett starkare och mer omfattande skydd av natur handlar behovet av åtgärder om att förändra bruksmetoder och om att förstörd natur måste återskapas.

Miljöpartiets budgetalternativ när det gäller utgiftsområde 20 innebär följande.

Anslaget 1:1 Naturvårdsverket ökas med 127 500 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Det är mycket viktigt att säkra grundfinansieringen av de miljövårdande myndigheterna och att den också tillåts att öka för att finansiera nödvändiga satsningar. Miljöpartiet vill möjliggöra en generell ambitionshöjning av myndighetens arbete och inom anslaget öronmärks därutöver vissa belopp för olika satsningar.

Inom ramen för anslaget öronmärker Miljöpartiet 23 000 000 kronor för nya uppgifter på klimatområdet: ett förtydligat och utökat uppdrag att analysera klimateffekter, effektivisering av styrmedel, klimatpolitiska analyser och förbättrad klimatstatistik. Även samordning av det finansiella systemets bidrag till klimatomställningen och hållbar utveckling ryms inom denna satsning. Miljöpartiet avsätter även medel till utökade satsningar för omställning till en cirkulär och resurseffektiv ekonomi med ökad tillsyn av producentansvar, genomförande av ett utökat producentansvar, gränsöverskridande avfallstransporter och resurseffektiva och hållbara värdekedjor.

För att åstadkomma moderna och effektiva tillståndsprocesser som stöder en grön samhällsomställning krävs satsningar för att understödja denna utveckling. Inom ramen för anslaget avsätter Miljöpartiet därför 20 000 000 kronor för att stärka Naturvårdsverkets arbete med dessa frågor.

Anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. ökas med 221 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Miljöövervakningen är ryggraden i svenskt miljöarbete och behöver därför tillräckliga resurser. Arbetet med långa tidsserier är centralt för att kunna förstå och följa tillståndet för exempelvis dricksvattentäkterna, fisken i hav och sjöar samt skogarna och andra ekosystem i hela landet. Det finns ett stort behov av förstärkning av anslaget för att möjliggöra exempelvis utökade satsningar på screening av PFAS och andra farliga ämnen, förbättrad klimatstatistik, förbättrad fågelövervakning och hälsorelaterad miljöövervakning. Det behöver även initieras en övervakning av mark- och jordhälsa i skogsmark, liksom övervakning av miljögifter i akvatiska miljöer. Det finns även ett behov av utveckling av nya metoder och AI-teknik och utveckling samt bättre förvaltning av miljödata-systemen i enlighet med Miljömålsberedningens förslag i betänkandet Havet och människan (SOU 2020:83). Inom ramen för anslaget öronmärks dels 13 000 000 kronor för miljöövervakning av genetisk mångfald för att uppfylla kraven i FN:s Montrealavtal, dels 10 000 000 kronor för miljöövervakning av pollinatörer.

Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur ökas med 1 648 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Inom ramen för anslaget ryms ett flertal satsningar. Medlen för arbetet med skötsel, stärkt biologisk mångfald och olika

åtgärder för värdefull natur behöver öka. Efter att regeringen skurit ned på anslaget under 2023 och 2024 finns även en omfattande åtgärdsskuld som måste hanteras. Det behövs exempelvis ett förstärkt arbete med kunskapsuppbyggnad kring statusen för den biologiska mångfalden och kunskapsuppbyggnad om hot och status för arter och habitat, planering av grön infrastruktur och riskanalyser. Det behövs också omfattande insatser för skötsel av redan skyddade områden. I många områden hotas naturvärdena av igenväxning och av att hävden upphört. Det gäller exempelvis många gräsmarker. Det handlar också om fortsatta insatser mot invasiva arter och för hotade arter, som pollinatörer, och andra satsningar på att stärka den biologiska mångfalden.

Miljöpartiet vill inom ramen för anslaget avsätta medel till ett permanent tillskott till Naturvårdsverkets arbete med förstärkt biologisk mångfald och skötsel av skyddad natur och ett antal särskilda satsningar på naturbaserade lösningar för klimatresiliens samt åtaganden enligt EU:s restaureringsförordning. Tillskottet av budgetmedel innebär även förstärkningar i arbetet med hotade arter, pollinatörer i skogslandskapet, kunskapsuppbyggnad av biologisk mångfald och planering av grön infrastruktur samt förstärkt arbete med att stävja illegal handel med hotade arter.

Inom ramen för anslaget öronmärker Miljöpartiet 365 000 000 kronor för återvätning av våtmarker. Våtmarker som har dikats ut läcker stora mängder växthusgaser, men dessa läckage kan stoppas genom att marken återväts. Återvätning har också många positiva effekter för djur och växter. Den biologiska mångfalden stärks, näringstillförseln och övergödningen i sjöar, vattendrag och hav kan minska och den vattenhållande förmågan i landskapet stärks, vilket bidrar till ökad klimatanpassning. Miljöpartiet föreslår därför en omfattande satsning på återvätning av utdikade våtmarker. Det är viktigt att denna satsning består och sträcker sig långt fram i tiden, eftersom ryckighet i finansieringen har identifierats som både en knäckfråga och ett hot mot möjligheten att uppnå högre kolinlagring och klimatnytta. Under kommande mandatperioder måste Sverige öka kolinlagringen i landskapet markant, bl.a. till följd av kraven i EU:s klimatlag.

Miljöpartiet föreslår en särskild satsning riktad till markägare och brukare för att gynna arter i odlingslandskapet på 30 000 000 kronor. Inom ramen för anslaget öronmärks även medel för en satsning på restaurering och skötsel av ängs- och betesmarker, inklusive mosaikmarker, på 166 000 000 kronor. Naturbetesmarkerna är oerhört artrika och skötseln av ängs- och betesmarker och slåtterängar har en nyckelroll för att nå miljömålen för kulturlandskapet.

Miljöpartiet vill även inom ramen för anslaget anslå 40 000 000 kronor för att förstärka viltförvaltningen, med fokus på ett arbete för en förbättrad samexistens mellan lokalbefolkning och rovdjur på lokal och regional nivå, förbättrad myndighetsrådgivning, inventeringssystem och genetiskt viktiga vargindivider samt DNA-baserade förvaltningsverktyg.

Invasiva arter blir ett alltmer påtagligt problem. Arbetet har dessutom tyvärr tappat fart sedan regeringen skar ned på budgeten för 2023. Om inte

omfattande satsningar görs riskerar det arbete som gjorts under tidigare år att raseras. Miljöpartiet vill därför förstärka arbetet med invasiva arter och införa en permanent satsning på 65 000 000 kronor inom ramen för anslaget.

Nationalparker utgör ett mycket starkt naturskydd för framtida generationer och har även positiva effekter på landsbygdsutveckling och arbetstillfällen. Miljöpartiet vill fortsätta den satsning på att öka antalet nationalparker som inleddes av Miljöpartiet i regeringsställning och vill förstärka detta arbete, inklusive arbete med friluftsliv och allemansrätt, med 123 000 000 kronor inom ramen för anslaget.

Anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden ökas med 420 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Förorenade områden, t.ex. runt flygplatser och där Försvarsmakten bedriver sin verksamhet, utgör en mycket allvarlig risk för både människor och ekosystem. Farliga miljögifter som PFAS läcker ut i dricksvattentäcker och förorenar grundvatten och jordbruksmark. Miljöpartiet vill se en kraftfull förstärkning av anslaget som möjliggör utökad kartläggning, samordning, sanering och återställning av förorenade områden. Nivåhöjningen möjliggör även en ökning av forskningsmedlen till berörda myndigheter för forskning och utveckling av reningstekniker för PFAS och andra miljögifter samt en stärkt samordning under Naturvårdsverket.

Anslaget 1:5 Miljöforskning ökas med 56 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Miljöpartiet anser att anslaget bör ökas för att det ska vara möjligt att upprätthålla den höga nivån på forskningen och fortsätta arbetet med att täcka kunskapsluckor. Miljöpartiet anser att anslaget behöver en avsevärd höjning. Den nuvarande nivån har legat relativt stilla de senaste tio åren och anslaget räcker till sex parallella forskningsprojekt som löper över tre år. En nivåhöjning skulle möjliggöra fler parallella projekt inom viktiga områden där myndigheterna har identifierat behov av mer forskning, t.ex. cirkulär ekonomi, spridning av miljögifter och miljöeffekter av havsbaserad vindkraft. Forskningen kan bl.a. ligga till grund för ett stärkt åtgärdsarbete.

Anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen ökas med 18 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Spridningen av olika gifter i miljön är alltmer omfattande och utgör ett hot mot både människors – särskilt barns – hälsa, fungerande ekosystem, djur och växter och alla de tjänster som ekosystemen producerar. Det behövs förstärkta insatser för arbetet mot bl.a. PFAS, läkemedelsrester i dricksvatten och en mängd andra farliga miljögifter. Det behövs också kunskapsspridning och olika informationsinsatser om hur farliga ämnen kan bytas ut mot mindre farliga. Spridningsvägarna i miljön behöver kartläggas och arbetet med att sanera förorenade områden behöver en kraftfull förstärkning. Sverige har en oerhört viktig roll i att driva dessa frågor internationellt, och det behövs resurser för att skala upp detta arbete. Ett förstärkt arbete med satsningen Giftfritt från början är en central del i arbetet för en cirkulär ekonomi. Miljöpartiet anser därför att Kemikalieinspektionens arbete är i behov av en permanent budgethöjning och förstärker därför

myndighetens anslag i linje med vad myndigheten har begärt. Substitutionscentrum bedriver ett viktigt arbete med att hjälpa aktörer att byta ut farliga kemikalier inom sina verksamheter och Miljöpartiet öronmärker därför 10 000 000 kronor inom ramen för anslaget för att utöka arbetet till europeisk nivå.

Anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut ökas med 120 500 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Höjningen finansierar bl.a. expertrådet för klimatanpassning samt åtgärder som leder till ökad nationell beredskap och ett robust observationsnät.

Anslaget 1:10 Klimatanpassning ökas med 50 500 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Miljöpartiet lägger tillbaka de medel till MSB och länsstyrelserna som regeringen avvecklade i budgetpropositionen för 2024 för att säkra det viktiga arbetet med att begränsa samhällets sårbarhet till följd av klimatförändringarna. Klimatanpassning handlar ytterst om att skydda människor, miljö och samhällsverksamheter från klimatrelaterade risker, och arbetet med klimatanpassning måste därför stärkas på flera fronter. Det handlar bl.a. om att stötta specifika sektorer som kommer att vara särskilt utsatta för det förändrade klimatet. Inte minst handlar det om företag inom det svenska jordbruket och skogsbruket som redan i dag är drabbade av klimatförändringarnas effekter. Denna påverkan kommer att öka i framtiden och klimatanpassning kommer att vara en förutsättning för lönsamhet för företag inom dessa sektorer. Samhällets insatser hittills har i stor utsträckning inriktats på att ta fram kunskaps- och planeringsunderlag. Detta arbete är centralt och måste fortsätta, men det är också viktigt att insatserna blir mer konkreta. Arbetet med samhällsskydd och beredskap behöver utvecklas och förstärkas och det behövs även i fortsättningen kunskapshöjande insatser, kartläggningar, karteringar och planeringsunderlag. Miljöpartiet vill därför göra omfattande satsningar på klimatanpassning fördelat på olika anslag i form av förstärkta resurser till relevanta myndigheter för konkreta åtgärder inom bl.a. vattenhantering, livsmedelsförsörjning, klimatrelaterade översvämningar, ras, skred, värmeböljor och skogsbränder. Även myndigheternas arbete med att bistå med samordning och kunskapsspridning gentemot aktörer på lokal och regional nivå där kommunerna har en nyckelroll behöver förstärkas.

Anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö ökas med 1 089 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Miljöpartiet vill genomföra en omfattande och långsiktig höjning av Havs- och vattenmyndighetens anslag för havsmiljöarbetet för att bl.a. förstärka arbetet med att minska övergödningen och ta ett helhetsgrepp om sjöfartens påverkan på havsmiljön. Inom ramen för anslaget öronmärker Miljöpartiet 60 000 000 kronor för ett omställningsstöd till hållbart fiske. Miljöpartiet vill flytta ut trålgränsen maximalt och stoppa allt industriellt fiske på svenska vatten. Stödet riktas till de fiskare som berörs av ett trålstopp för att mildra konsekvenserna av stoppet och bidra till att ersätta förlorad inkomst. Stödet får också användas för redskapsutveckling eller redskapsbyten. Ålen är utrotningshotad och dess överlevnad hänger på en mycket skör tråd. Det kan räcka med en ny parasit,

en sjukdom eller ett varmare hav till följd av klimatförändringar för att beståndet ska försvagas så mycket att det inte klarar att återhämta sig. Försiktighetsprincipen behöver tillämpas fullt ut och det måste införas ett stopp för allt ålfiske. Miljöpartiet vill därför avsätta 77 000 000 kronor inom ramen för anslaget för att genom ett frivilligt program för återköp av ålfiskerätter ersätta de fiskare som innehar sådana fiskerätter. Miljöpartiet vill dessutom öronmärka 30 000 000 kronor inom ramen för anslaget för en ökad fiskerikontroll. Fusket inom fisket beräknas vara mycket omfattande; detta har konstaterats i en mängd rapporter från bl.a. myndigheter och organisationer. Oriktiga uppgifter om mängden och artsammansättningen av landade fångster och olagliga utkast bidrar till att utarma fiskbestånden och undergräver både den gemensamma fiskeripolitiken inom EU och det nationella handlingsutrymmet.

Anslaget 1:13 Internationellt miljösamarbete ökas med 24 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Sverige har en oerhört viktig roll att spela när det gäller att driva på det internationella miljö- och klimatarbetet. Därför är också våra bilaterala miljösamarbeten viktiga. Det handlar både om samarbeten med andra länders regeringar och om att stärka individer, organisationer och företag som arbetar i sina nationella kontexter med att stärka sina länders klimatarbete. Många av dessa individer och organisationer lever under hot och får betala ett högt pris för sitt arbete, och det är viktigt att Sverige fortsätter att stötta deras viktiga arbete.

Anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur ökas med 3 814 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Läget för den biologiska mångfalden i Sverige är på många sätt akut. Runt 1 000 skogslevande arter är hotade. Ett omfattande problem är bristen på större sammanhängande områden med höga naturvärden, som är ett krav för många arter. Östersjöns ekosystem står inför en akut kris, och läget i Västerhavet är mycket allvarligt. För att vända artkrisen i skogen, säkra fungerande och motståndskraftiga ekosystem och nå miljömålen krävs därför omfattande satsningar på att bevara och återskapa värdefulla naturområden för framtiden. Avverkningstakten för värdefulla naturskogar är redan mycket hög och det handlar nu om att säkra bevarandet av det sammanhängande bälte av fjällnaturskogar som pekats ut i propositionen Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvärden i skogen med frivillighet som grund (prop. 2021/22:58), och som Sverige har ett internationellt ansvar för att bevara. Det handlar också om annan värdefull natur över hela landet, som att bevara de sista resterna av kontinuitetsskogarna. Miljöpartiets ökade satsning under anslaget innebär en anslagsnivå om ca 5 000 000 000 kronor. Av detta avsätts hälften av medlen till fjällnära skogar och hälften till skyddsvärda skogar i hela landet.

Anslaget 1:15 Havs- och vattenmyndigheten ökas med 162 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Miljöpartiet förstärker anslaget för att möjliggöra en expansion av myndigheten för att den ska kunna understödja satsningarna inom ramen för anslaget 1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö.

Anslaget 1:16 Klimatinvesteringar ökas med 3 000 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Klimatklivet är ett av de viktigaste gröna framstegen som Miljöpartiet bidrog till i regeringsställning. Klimatklivet har använts bl.a. för att finansiera utbyggnad av laddinfrastruktur, produktion av biogas och olika typer av energikonverteringar. För att möjliggöra en ökad takt och omfattning av utsläppsminskningarna krävs budgetförstärkningar på detta område. Miljöpartiet föreslår vidare att bemyndiganderamen för anslaget bör ökas från av regeringen föreslagna 4 600 000 000 kronor till 7 000 000 000 kronor, dvs. med 2 400 000 000 kronor.

Anslaget 1:17 Klimatpremier ökas med 800 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Kollektivtrafiken behöver långsiktiga spelregler. När regeringen i augusti 2023 hastigt ändrade villkoren för elbusspremie påverkades branschen utan möjlighet att anpassa sig till förutsättningarna, och regeringens beslut skadade även förtroendet för nationella stödsystem i stort. Miljöpartiet vill behålla elbusspremie och tillför 300 000 000 kronor per år inom anslaget.

Vidare tillför Miljöpartiet 500 000 000 kronor inom ramen för anslaget för att förstärka och reformera regeringens ineffektivt utformade skrotningspremie. Enligt Miljöpartiets förslag ska en skrotningspremie på 20 000 kronor betalas ut till den fordonsägare som skrotar en äldre bil med förbränningsmotor och köper eller leasar en elbil, alternativt som ersättning för köp av periodkort i kollektivtrafiken eller vid köp av elcykel. Fordonet som skrotas ska vara 15 år eller äldre och även ha varit i trafik under den senaste tolv månadersperioden. Syftet med satsningen är att få bort äldre fordon, med högre utsläpp och sämre trafiksäkerhet än nyare fordon, från vägarna.

Anslaget 1:18 Industriklivet ökas med 1 500 000 000 kronor jämfört med regeringens förslag. Industriklivet är ett av de viktigaste gröna framstegen som Miljöpartiet bidrog till i regeringsställning. Satsningarna leder till industriomställning, näringslivsutveckling och en hållbar samhällsutveckling som kommer hela landet till del. Industriklivet har använts för att finansiera forskning, förstudier och investeringar som minskar industrins utsläpp, bidrar till negativa utsläpp eller insatser som är strategiskt viktiga för industrins klimatomställning. För att möjliggöra en ökad takt och omfattning av utsläppsminskningarna krävs budgetförstärkningar inom detta område.

Miljöpartiet vill införa ett nytt anslag kallat Leasingcheck för elbil till låg- och medelinkomsttagare som tillförs 1 500 000 000 kronor. Stödet ska omfatta leasing av elbil och vara riktat främst till boende i lands- och glesbygd som har långt till jobbet och har inkomster under 35 000 kronor i månaden. Både begagnade och nya elbilar som kostar under 500 000 kronor ska omfattas av stödsystemet, och användarna ska vara berättigade till stöd på upp till 2 500 kronor i månaden. För att stöd ska komma i fråga för en elbil ska det ställas vissa krav när det gäller klimatpåverkan under produktionen av bilen.

Jag och mitt parti vill införa ett nytt anslag kallat Kompetenslyft för klimatomställningen som tillförs 200 000 000 kronor. För att möta framtida behov på arbetsmarknaden till följd av klimatomställningen behöver det

genomförs kompetenssatsningar. Ett statligt finansierat kompetenslyft riktat till nyckelkompetenser på arbetsmarknaden kan underlätta näringslivets och samhällets omställning till en cirkulär ekonomi och bidra till att minska arbetslösheten. Miljöpartiet var drivande för att få till satsningen på det kompetenslyft som fanns i budgetpropositionen för 2022. Den nuvarande regeringen har tyvärr valt att ta bort denna satsning, men det är viktigt för Sveriges löntagare och den gröna omställningen att satsningen återinförs.

Miljöpartiet vill införa ett nytt anslag kallat Differentierad klimatbilbonus som tillförs 1 400 000 000 kronor. Andelen elbilar i nybilsförsäljningen har tidigare ökat snabbt, mycket tack vare politiska reformer som elbilspremierna och bonus minus-systemet. Regeringens beslut att ta bort klimatbonusen för elbilar i kombination med att kraftigt öka de fossila subventionerna har inneburit att omställningen till elbilar bromsats in. Miljöpartiet anser att det krävs åtgärder för att stötta den pågående elektrifieringen, med såväl bonus för miljöbilar som minus för fossildrivna bilar, för att nå utsläppsmålen för transportsektorn. En differentierad klimatbonus bör ha ett pristak på 550 000 kronor. En klimatbonusbil med inköpskostnad upp till 400 000 kronor ska ge en bonus på 50 000 kronor och en klimatbonusbil med inköpskostnad mellan 400 000 och 550 000 kronor ska ge 30 000 kronor i bonus. Det gör att stödet blir mer träffsäkert, när inkomstgrupper med större behov av bonus och inte går till dyra lyxbilar. För dem som bor i tätortsnära landsbygdskommuner, glesa landsbygdskommuner och mycket glesa landsbygdskommuner föreslår Miljöpartiet en extra landsbygdsbonus på 10 000 kronor utöver de generella bonusnivåerna. För den som bor i någon av dessa kommuntyper och köper en elbil till ett pris under 400 000 kronor ges alltså en bonus på 60 000 kronor. Stödet begränsas till nollutsläppsbilar som maximalt drar 1,6 kWh/mil, och laddhybrider tas bort från stödsystemet.

Jag och mitt parti vill införa ett nytt anslag kallat Klimatskyddsavtal som tillförs 3 400 000 000 kronor. Klimatskyddsavtal (Carbon Contracts for Difference, CCfD) är ett nytt innovationsrelaterat styrmedel som stöttar marknadsintroduktion och uppskalning av nya tekniker för produkter eller tjänster med avsevärt lägre klimatfotavtryck än befintliga tekniker. Genom att staten ska garantera ett fast pris på koldioxid under en viss tidsperiod till företag som vill göra stora klimatinvesteringar minskar den finansiella osäkerheten. I Tyskland har ekonomiministern lanserat ett CCfD-program och har avsatt tiotals miljarder euro för ändamålet. I Nederländerna och Portugal finns redan långt gångna diskussioner om att införa CCfD på nationell nivå, och även Frankrike och Storbritannien har visat intresse för instrumentet.

Miljöpartiet vill även införa ett nytt anslag kallat Klimatanpassningskliv och storskaliga anpassningsåtgärder som tillförs 3 300 000 000 kronor. En nationell plan för riktad statlig finansiering till ett antal storskaliga projekt på lokal och regional nivå, där statligt finansieringsstöd är särskilt motiverat, bör tas fram. Inom ramen för anslaget satsar Miljöpartiet 300 000 000 kronor på ett klimatanpassningskliv som, på motsvarande sätt som Klimatklivet,

finansierar utsläppsminskande åtgärder och delfinansierar innovativa investeringar med stor klimatanpassningsnytta.

Miljöpartiet vill införa ett nytt anslag kallat Cirkuleringskliv som tillförs 1 000 000 000 kronor. För att klara klimatomställningen är det helt centralt att skapa cirkulära flöden av kritiska metaller och mineral. Även med stort fokus på ökad resurseffektivitet i transport- respektive energisystemet kräver klimatomställningen en kraftigt ökad tillgång på kritiska metaller och mineral. Syftet med stödet är att accelerera arbetet med att skapa cirkulära flöden av kritiska metaller och mineral. Stödets utformning liknar Industriklivets, och anslaget får användas för utgifter kopplade till åtgärder såsom forskning, förstudier och investeringar som bidrar till att öka industrins kapacitet att skapa cirkulära flöden av kritiska metall och mineral som behövs för klimatomställningen. Den nya EU-förordningen om kritiska råmaterial, Critical Raw Material Act (CRMA), anger en rad målsättningar för EU:s egna kapacitet för strategiska råmaterial till 2030, däribland att minst 10 procent av det som används ska brytas inom EU och att minst 25 procent ska komma från återvinning.

Jag och mitt parti vill även införa ett nytt anslag kallat Konverteringspremie för personbilar som tillförs 100 000 000 kronor. Marknadsintroduktionsstödet för konvertering av fossilbilar till eldrift syftar till att minska utsläppen från den befintliga fordonsflottan och samtidigt minska behovet av inblandning av biodrivmedel i bensin och diesel. Stödet för elkonverteringen ska uppgå till 60 000 kronor och får maximalt uppgå till 80 procent av konverteringskostnaden. Miljöpartiet föreslår även ett stöd för konvertering av fossilbilar så att de kan drivas med biodrivmedel och biogas, där stödet maximalt får uppgå till halva konverteringskostnaden.

Miljöpartiet vill införa ett nytt anslag kallat Havsmiljöforskning som tillförs 50 000 000 kronor. Det saknas forskning och kunskap inom flera områden som är väsentliga för att vidta rätt åtgärder för att kunna nå miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård. Därför anser vi, i likhet med vad Miljömålsberedningen anför i betänkandet SOU 2020:83 Havet och människan, att ett nytt anslag för havsmiljöforskning bör införas i budgeten.

Miljöpartiet vill införa ett nytt anslag kallat Lokalt havs- och vattenvårdsarbete som tillförs 80 000 000 kronor. Anslaget ska bl.a. få användas för statligt stöd till lokala havs- och vattenvårdsprojekt, anställning av åtgärds-samordnare vid länsstyrelser, kommuner eller ideella sammanslutningar och åtgärdsplanering i avrinningsområden.

Slutligen vill jag och mitt parti införa ett nytt anslag kallat Miljöbonus för husbilar som tillförs 80 000 000 kronor.

Sammantaget anvisar jag och mitt parti 24 160 500 000 kronor mer än regeringen inom utgiftsområde 20 för 2025.

Regeringens hantering av ett tillkännagivande om att anlägga och restaurera våtmarker

Jag konstaterar att utskottet inte har några invändningar mot regeringens bedömning att de tillkännagivanden som redovisas i budgetpropositionen för detta utgiftsområde är slutbehandlade.

Jag delar inte denna bedömning i alla delar. När det gäller tillkännagivandet om att anlägga och restaurera våtmarker (bet. 2022/23: MJU7 punkt 11, rskr. 2022/23:145) kan jag notera att regeringen visserligen har tillfört resurser för att anlägga och restaurera våtmarker; samtidigt ser jag dock att den totala ytan våtmarker minskar på grund av exploatering. Vidare saknar jag en redovisning av hur åtgärderna bidrar till att relevanta miljö kvalitetsmål ska kunna nås.

Mot denna bakgrund anser jag att tillkännagivandet om att anlägga och restaurera våtmarker inte är tillgodosett och därmed inte slutbehandlat.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2024/25:1 Budgetpropositionen för 2025 utgiftsområde 20:

1. Riksdagen godkänner investeringsplanen för fastigheter och markanläggningar för 2025–2027 som en riktlinje för Naturvårdsverkets investeringar (avsnitt 3.24.22).
2. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2025 inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur enligt tabell 1.1.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2025 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.

Motioner från allmänna motionstiden 2024/25

2024/25:1938 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2024/25:2149 av Stina Larsson m.fl. (C):

Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur enligt förslaget i tabellen i motionen.

2024/25:2613 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

111. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en högre elbilsbonus i glesbygd och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2627 av Elin Söderberg m.fl. (MP):

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett klimatanpassningskliv som ska delfinansiera innovativa investeringar med stor klimatanpassningsnytta, i likhet med satsningen Klimatklivet, som finansierar utsläppsminskande åtgärder, och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:2954 av Muharrem Demirok m.fl. (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det ska införas en ny kraftfull klimatbonus för dels nya billigare miljöbilar, dels begagnade miljöbilar så att alla, inte minst de som är beroende av bilen på landsbygden, har möjlighet att byta till miljöbil, liksom att det ska gå att billigt leasa både nya och begagnade miljöbilar och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3037 av Daniel Helldén m.fl. (MP):

59. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett nytt anslag med benämningen Statligt stöd till lokalt havs- och vattenvårdsarbete bör föras upp på statsbudgetens utgiftssida och att anslaget bl.a. bör få användas för statsstöd till lokala havs- och vattenvårdsprojekt som anställning av åtgärdssamordnare vid en länsstyrelse, kommun eller ideell sammanslutning eller åtgärdsplanering i avrinningsområden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
189. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att finansieringen av havsmiljöforskningen måste öka, och att riksdagen inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur bör besluta om ett nytt anslag med benämningen Havs- och vattenmiljöforskning och att anslaget bör få användas till utgifter för havs- och vattenmiljöforskning, främst till stöd för arbete med miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2024/25:3048 av Emma Nohrén m.fl. (MP):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur enligt förslaget i tabell 1 i motionen.
2. Riksdagen beslutar att bemyndiga regeringen att under 2025 för anslaget 1:16 Klimatinvesteringar ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 7 000 000 000 kronor 2026–2030.

2024/25:3109 av Anna-Caren Säterberg m.fl. (S):

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2025 inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur enligt förslaget i tabellen i motionen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka Naturvårdsverkets arbete och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka arbetet med klimatanpassning och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fortsätta att satsa på och utveckla Klimatklivet för att underlätta

- klimatomställning för vanligt folk och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utveckla Industriklivet och tillkännager detta för regeringen.
 64. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka förutsättningarna för skötsel av naturreservat, nationalparker, vandringsleder m.m. och tillkännager detta för regeringen.
 70. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en mer välavvägd budget för sanering och återställning av förorenade områden och tillkännager detta för regeringen.

2024/25:3169 av Rickard Nordin m.fl. (C):

56. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheten att påskynda omställningen av fordonsflottan till med hållbar framdrift genom att presentera förslag om en bilbonus på 50 000 kronor för elbilar, elhybrider eller gasbilar, och förslaget ska även gälla begagnade miljöbilar bilar till en kostnad om max 400 000 kronor, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens och motionärernas anslagsförslag

Anslag för 2025 inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			
		S	V	C	MP
1:1 Naturvårdsverket	651 691	50 000	54 000	15 000	127 500
1:2 Miljöövervakning m.m.	388 714	30 000	53 000	±0	221 000
1:3 Åtgärder för värdefull natur	1 352 035	250 000	2 031 000	75 000	1 648 000
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	1 064 318	-250 000	±0	±0	420 000
1:5 Miljöforskning	93 825	±0	±0	±0	56 000
1:6 Kemikalieinspektionen	306 833	±0	30 000	5 000	18 000
1:7 Avgifter till internationella organisationer	337 431	±0	±0	±0	±0
1:8 Åtgärder för minskade kväveutsläpp till luft i jordbrukssektorn	100 000	±0	±0	±0	±0
1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut	308 632	±0	±0	±0	120 500
1:10 Klimatanpassning	89 500	100 000	100 000	50 000	50 500
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	1 326 565	40 000	400 000	±0	1 089 000
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	263 450	±0	±0	±0	±0
1:13 Internationellt miljösamarbete	52 400	±0	16 000	±0	24 000
1:14 Skydd av värdefull natur	1 185 500	250 000	3 685 000	100 000	3 814 000
1:15 Havs- och vattenmyndigheten	360 516	±0	70 000	5 000	162 000
1:16 Klimatinvesteringar	3 495 000	250 000	3 575 000	±0	3 000 000
1:17 Klimatpremier	2 313 000	±0	1 272 000	-250 000	800 000
1:18 Industriklivet	1 345 000	500 000	±0	±0	1 500 000
1:19 Åtgärder för ras- och skredsäkring längs Göta älv	115 000	±0	±0	±0	±0
1:20 Driftstöd för bio-CCS	15 000	±0	±0	±0	±0

Anslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen			
		S	V	C	MP
1:21 Åtgärder inom ramen för den sociala klimatfonden	10 000	±0	±0	4 990 000	±0
2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande	137 079	±0	±0	±0	±0
2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	1 127 408	80 000	±0	±0	±0
Förslag till anslag utöver regeringens förslag					
99:1 Statligt stöd för rening av PFAS	±0	±0	250 000	±0	±0
99:2 Klimatanpassade och gröna städer	±0	±0	350 000	±0	±0
99:3 Inför bonus för folkelbilar	±0	±0	3 100 000	±0	±0
99:4 Forskning för klimatomställning	±0	±0	500 000	±0	±0
99:5 Leasingcheck för elbil till låg- och medelinkomsttagare	±0	±0	±0	±0	1 500 000
99:6 Kompetenslyft för klimatomställningen	±0	±0	±0	±0	200 000
99:7 Differentierad klimatbilbonus	±0	±0	±0	±0	1 400 000
99:8 Klimatskyddsavtal	±0	±0	±0	±0	3 400 000
99:9 Klimatanpassningskliv och storskaliga anpassningsåtgärder	±0	±0	±0	±0	3 300 000
99:10 Cirkuleringskliv	±0	±0	±0	±0	1 000 000
99:11 Konverteringspremie för personbilar	±0	±0	±0	±0	100 000
99:12 Havsmiljöforskning	±0	±0	±0	±0	50 000
99:13 Lokalt havs- och vattenvårdsarbete	±0	±0	±0	±0	80 000
99:14 Miljöbonus för husbilar	±0	±0	±0	±0	80 000
Summa anslag inom utgiftsområdet	16 438 897	1 300 000	15 486 000	4 990 000	24 160 500

BILAGA 3

Regeringens och motionärernas förslag till beställningsbemyndiganden

Beställningsbemyndiganden för 2025 inom utgifts- område 20 Klimat, miljö och natur

Tusental kronor

Anslag	Regeringens förslag	Tidsperiod	Avvikelse från regeringen			
			S	V	C	MP
1:2 Miljöövervakning m.m.	120 000	2026–2028				
1:3 Åtgärder för värdefull natur	900 000	2026–2032				
1:4 Sanering och återställning av förorenade områden	3 465 000	2026–2055				
1:5 Miljöforskning	102 000	2026–2029				
1:7 Avgifter till internationella organisationer	2 274 000	2026–2043				
1:8 Åtgärder för minskade kväveutsläpp till luft i jordbrukssektorn	150 000	2026–2030				
1:11 Åtgärder för havs- och vattenmiljö	770 000	2026–2035				
1:12 Insatser för internationella klimatinvesteringar	1 500 000	2026–2036				
1:13 Internationellt miljösamarbete	11 400	2026–2028				
1:14 Skydd av värdefull natur	35 000	2026–2068				
1:16 Klimatinvesteringar	4 600 000	2026–2030				+2 400 000
1:17 Klimatpremier	3 660 000	2026–2028				
1:18 Industriklivet	3 850 000	2026–2032				
1:19 Åtgärder för ras- och skred- säkring längs Göta älv	165 000	2026–2029				
1:20 Driftstöd för bio-CCS	36 000 000	2026–2046				
2.2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning	2 200 000	2026–2031				
Summa	59 802 400					62 202 400